

T.C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI

ÇOCUK EDEBİYATINDA DİNİ VE KÜLTÜREL
ÖĞELERİN ÇEVİRİSİ: KISASU'N NEBİYYİN Lİ'L-ETFÂL
ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Emine KARAKUŞ

Danışman:
Prof. Dr. Kerim AÇIK

İSTANBUL
2022

T. C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI

**ÇOCUK EDEBİYATINDA DİNİ VE KÜLTÜREL
ÖĞELERİN ÇEVİRİSİ: KISASU'N NEBİYYİN Lİ'L-
ETFÂL ÖRNEĞİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Emine KARAKUŞ

Danışman:
Prof. Dr. Kerim AÇIK

İSTANBUL

2022

T. C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mütercim Tercümanlık Anabilim Dalı, Çeviribilim (%30 Arapça) Bilim Dalı'nda 200420YL02 numaralı Emine KARAKUŞ'un hazırladığı “Çocuk Edebiyatında Dini ve Kültürel Öğelerin Çevirisi: Kısas'un-Nebiyin li'l-Etfal Örneği” konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 24/06/2022 günü (14 :00 – 15 : 00) saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Kerim AÇIK
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Prof. Dr. İsmail DURMUŞ
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. Ali BENLİ
Marmara Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Emine KARAKUŞ

24.06.2022

ÖZ

Bu çalışmada genel hatlarıyla çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatının çevirisi, çeviri esnasında kullanılan strateji ve kuramlar, çocuk edebiyatında dini ve kültürel öğelerin çevirisi konularına değinilmiş ve örnek metin olarak Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvi'nin Kıyasu'n Nebiyyîn li'l-Etfâl isimli eseri seçilerek Şerafettin Şenaslan'ın Türkçeye yaptığı çeviriyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma esnasında din, dil ve kültür açısından incelemeler yapılmış, dini ve kültürel öğelerin çevirisi ve mahiyeti üzerinde durulmuştur. Söz konusu tez çalışmasının amacı, çocuk edebiyatında dini ve kültürel öğelerin nasıl çevrildiğini ve hedef kitleye uygunluğunu, örnek metin üzerinde sorgulamak ve ortaya koymaktır. Bunu yaparken çeviri kuram ve stratejilerinden yararlanılmış, çeviri esere eleştirel bakış açısıyla yaklaşılarak çeviri önerilerinde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çocuk Edebiyatı, Çeviri Çocuk Edebiyat, Dini Çocuk Edebiyatı, Dini ve Kültürel Öğeler

ABSTRACT

In general terms within the scope of this study, children's literature, translation of children's literature, strategies and theories used in translation, translation of religious and cultural elements in children's literature were mentioned and the work of Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvi named *Kıyasu'n Nebiyyîn li'l-Etfâl* was selected and compared with the translation of Şerafettin Şenaslan into Turkish. In this comparison, studies related to religion, language and culture were conducted and the translation and the nature of religious and cultural elements were highlighted. The aim of this study is to question and show how religious and cultural elements are translated in children's literature and whether they are appropriate for the target audience of the sample text. Translation theories and strategies were used, and translation suggestions were made by looking at the translated work from a critical perspective.

Key Words: Children's Literature, Translation of Children's Literature, Religious Children's Literature, Religious and Cultural Element

ÖNSÖZ

Kısaca çocukların dünyasına hitap eden yazın türü olarak tanımlanabilecek olan çocuk edebiyatı, geleceğimiz olan çocukların yetiştirilmesinde son derece önemli bir yere sahip olup çocuk eğitim ve öğretiminde ise kitaplar tartışılmaz bir öneme sahiptir. Bilindiği üzere küreselleşmenin de etkisiyle toplumlar birbirleriyle yoğun bilgi ve kültür alışverişine geçmiş ve başka toplumlardan bağımsız bir hayat sürmek imkânsız olmuştur. Bunun bir yansıması olarak da her alanda çeviri çalışmaları ortaya çıkmıştır. Çeviri çocuk edebiyatı da böylece ortaya çıkmış ve çocuk edebiyatı içerisinde geniş bir alan kaplamıştır. Dolayısıyla çeviri çocuk edebiyatının incelenmesi, niteliklerinin ve gereksinimlerinin ortaya konulması bu noktada gereklilik arz etmektedir. Nitekim bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında bunların ne yazık ki çok az olduğu görülmektedir. Geleceğimizin parlak olması ve arkamızda bıraktığımız yeni neslin nitelikli olması çocuklara sunduğumuz eserlerle sıkı ilişki içerisinde olmalıdır. Bu da çocuk edebiyatının ve çevirisinin önemini ortaya koymakta ve bu alana yoğunlaşmayı gerektirmektedir.

Çeviri çocuk edebiyatının doğru kullanılmadığı durumlarda kültür yozlaşması ve ahlaki sapmalar kaçınılmaz olmaktadır. Çocuklar, okudukları eserlerin kültürel ve dini öğelerinden etkilenmekte ve düşünceleri buna göre şekillenmektedir. Bu çalışmada çocuk edebiyatında kültürel ve dini öğelerin çevirisi, örnek metin olarak seçilen ve İslami bir eser olan Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvi'nin Kıyasu'n Nebiyyîn lil'Etfâl adlı eseri ve Türkçeye çevirisi üzerinden karşılıklı olarak incelenmiş ve gerekli tespitler aktarılmıştır. Böylece dini ve kültürel içerikli çocuk edebiyatının çevirisi üzerine önemli bir çalışma ortaya konmuştur.

Bu tez çalışmasındaki başarımın, Allah'ın (cc) yardım ve inâyetiyle olması hasebiyle öncelikli olarak Allah Teala'ya hamd-ü senalarımı sunarım. Ardından bu çalışma sırasında destek ve yardımlarını esirgemeyen, bana rehber olup daima motivasyonumu yükselten danışman hocam Prof. Dr. Kerim AÇIK'a, tez konumu belirlememde bana yardımcı olan Doç. Dr. Gürkan DAĞBAŞI hocama ve tez teslim sürecimi yurtdışından yönetmek zorunda kalmam sebebiyle tez basım, imza ve teslim konularında bana çok büyük yardımda bulunan değerli arkadaşım Aliye SEVİM'e teşekkürlerimi sunarım. Uzakta olsak da dualarıyla bana büyük destek sağlayan ve bu

günlere getiren sevgili annem Deble POLAT ve teknik konularda bana yardımcı olan babam Abdullah NOHUT'un yanı sıra bu çalışmam süresince büyük bir sabır, tartışmasız destek ve yüksek özveriyle bana uygun çalışma ortamı sunan, maddi ve manevi olarak yanımda durarak bana motivasyon sağlayan değerli eşim Ersan KARAKUŞ'a da burada teşekkürü borç bilirim. Ayrıca eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi en büyük destekçim olan rahmetli sevgili dedem Selahaddin ERSÖZ'e de en özel teşekkürü sunmak isterim. Maddi ve manevi olarak yanımda durarak üniversite sürecimi tamamlamamı sağlayan İrfan Nebil AKPINAR hocam, kardeşi Okan AKPINAR ve anne babalarına da sonsuz teşekkür ederim. Son olarak tez yazım sürecimdeki tüm stres ve yorgunluğuma eşlik eden canım kızım Kurretulayn Meryem'e de kucak dolusu sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Emine KARAKUŞ

22.04.2022

Neuchâtel

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.i
BEYAN	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar.....	iii
GİRİŞ	
A. Problem	2
B. Çalışmanın Amacı.....	2
C. Çalışmanın Önemi.....	2
D. Hipotezler	3
E. Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	3
F. Çalışmanın Yöntemi	3
BİRİNCİ BÖLÜM	
1. ÇOCUK EDEBİYATININ TANIMI, NİTELİĞİ VE TARİHİ GELİŞİMİ	5
1.1.Çocuk Edebiyatının Tanımı	5
1.2. Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri.....	7
1.3. Çocuk Edebiyatının Ölçütleri	8
1.4. Çocuk Edebiyatı Tarihine Genel Bir Bakış	9
1.5. Arap Dünyasında Çocuk Edebiyatı	11
İKİNCİ BÖLÜM	
2. ÇEVİRİ ÇOCUK EDEBİYATI, DİNİ VE KÜLTÜREL ÖĞELERİN ÇEVİRİSİ.....	13
2.1. Çeviri Çocuk Edebiyatının Niteliği ve Karşılaştığı Bazı Sorunlar	13
2.2. Çeviri Çocuk Edebiyatının Tarihsel Gelişimi	15
2.3. Çocuk Edebiyatı Çevirisinin Özellikleri.....	16
2.3. Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Kullanılan Kuramlar	18
2.4. Çocuk Edebiyatında Kullanılan Çeviri Stratejileri.....	20
2.5. Çocuk Edebiyatında Kültürel Öğelerin Çevirisi	21
2.6. Dini İçerikli Çocuk Edebiyatı ve Çevirisi.....	24
2.7. İslami Çocuk Edebiyatı ve Çevirisi.....	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. KISASU'N-NEBİYYİN Lİ'L-ETFÂL, YAZARI VE ÇEVİRİSİ	32
3.1. Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvî'nin (1914-1999) Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri.....	32
3.2. Kısasu'n-Nebiyîn li'l-Etfâl ve Çevirisi.....	34
3.3. Kısasu'n-Nebiyîn li'l-Etfâl Çevirisinin İncelenmesi	34
3.4.1. Başlıklar	35
3.5.2.Dil Açısından İnceleme	48
3.6.3. Dini Öğeler Açısından İnceleme	63
3.7.4. Kültürel Öğeler ve Hedef Kitleye Uygunluk Açısından İnceleme	75
SONUÇ.....	86
KAYNAKLAR	89
ÖZGEÇMİŞ	93

TABLULAR

Tablo 1: Şahıs İsimleri

Tablo 2: Mekân İsimleri

Tablo 3: Kelime Eklemeleri

Tablo 4: Kaynak Dildeki Kelimenin Değiştirilmeden Aktarımı

Tablo 5: Gramer Farklılıkları

Tablo 6: Kelime Eksiklikleri

Tablo 7: Kelime ve İfade Farklılıkları

Tablo 8: Çeviride İfade Farklılıkları

Tablo 9: Kaynak Metinde Tek Bir Kelimeyle İfade Edilen Anlamların Çeviride Birden Fazla Eş Anlamıyla İfadesi

Tablo 10: Kaynak Metinde Birden Fazla Eş Anlamla İfade Edilen Kelimelerin Tek Bir Kelimeyle İfadesi

Tablo 11: Kaynak Metinde Olmayan Parantez İçi Açıklamalar

Tablo 12: Kaynak Metinde Tekrar Eden Bazı İfadelerin Tekrar Edilmemesi

Tablo 13: Kaynak Metinde Bulunan Bazı İfadelerin Atlanması

Tablo 14: Kaynak Metinde Olmayan Eklemeler

Tablo 15: Kelime Kelimesine Çevrilen Bazı İfadelerin Türkçeye Uygun Düşmemesi

Tablo 16: Hatalı Çeviri

Tablo 17: Kaynak Metindeki Bazı Dini Öğeler ve Çeviri Üslupları

Tablo 18: Âyet Mealleri ve Hedef Kitleye Uygunluğu

Tablo 19: Âyet Başlangıç ve Bitişlerinin Net Olarak Belirtilmemesi, Kaynak Metinde Âyet Olarak Belirtilmeyen Cümlelerin Âyet Olarak İfadesi veya Âyet Olarak Verilenlerin Normal Cümleye Karışması

Tablo 20: Olduğu Gibi Aktarılan Dini Terimler ve İfadeler

Tablo 21: Dini Kalıplar

Tablo 22: Dini Saygı İfadeleri

Tablo 23: Kaynak Metindeki Bazı İfadelerin Deyim Olarak İfade Edilmesi

Tablo 24: Hedef Kitle İçin Zor Kelimeler

Tablo 25: Aynı İfadenin Farklı Şekillerde Çevirisi

Tablo 26: Çevrilmeden Aktarılan veya Türkçesi Mevcutken Olduğu Gibi Aktarılması
Tercih Edilen Kelimeler

Tablo 27: Yer İsimleri

Tablo 28: Kaynak Metindeki Deyimlerin Çevirisi

GİRİŞ

Çocuk edebiyatı genel hatlarıyla, çocuğun gelişimine katkı sağlayan, onu eğitip eğlendiren, hayal dünyasını geliştiren ve ona okuma alışkanlığı kazandıran yazın türüdür. Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından ayıran temel ölçüt çocuğa göre yazılmış olmasıdır. Burada yazarların yetişkin olmalarına rağmen hayata çocuk bakış açısıyla bakmaları söz konusudur. Dolayısıyla bu yönüyle çocuk edebiyatı alanında eser yazmanın özel bir maharet gerektirdiği aşikardır. Yetişkinlere yönelik eser yazan her yazarın, çocuk eseri yazamayacağı bilinmelidir. Özel bir titizlik gerektiren bu yazın türü birçok açıdan incelenmeye ve eksikliklerinin giderilmesine ihtiyaç duymaktadır.

Medya öncesinde çocuk eserleri, çocuk eğitiminde büyük bir öneme sahipti. Ancak günümüzde bilgisayar, televizyon, telefon gibi yeni cihazların etkisiyle çocukların ilgisi kitaplardan uzaklaşarak çizgi film, oyun, sosyal medya gibi alanlara kaymıştır. Bu da çocuk edebiyatını yeniden gözden geçirmeyi ve ihtiyaç duyduğu cazibesini ona yeniden kazandırmayı gerekli kılmıştır. Günümüzde çocukların medyadan uzaklaşarak tekrar kitaplara yönelmelerinin yolu buradan geçmektedir. Diğer bir yandan kültürlerarası iletişimin günümüzde artmasıyla toplumlar arası artan bilgi ve kültür alışverişi çocuk yazınında da kendini göstermiştir. Çocuk yazını incelendiğinde çok büyük bir bölümünün başka kültür ve dillerden aktarılmış olan çeviri eserlerden oluştuğu gözle çarpılmaktadır. Burada incelenmesi ve denetlenmesi gereken önemli bir husus çevirmenlerin her önlerine gelen yabancı eseri, hedef kültürün yanı sıra hedef toplumun din ve ahlak ilkelerine uygunluğuna bakmaksızın çevirmeleridir. Ailelerin ve eğitimcilerin bu konuya göz yummaları halinde çocuk yazını, içinde her türlü zararlı ve yararlı olabilecek bilgiyi çocuklara sunan denetimsiz bir alan haline gelmektedir. Çocukların doğru ve yanlış yetişkinler gibi kendi başlarına ayırt edememeleri önlerine gelen kitaplarda okudukları her bilgiyi doğru addetmelerine sebep olabilmektedir. Dolayısıyla çocuk yazınında hedef kültüre ve o kültürün din-ahlakına uygunluk araştırması son derece önemli bir yere sahip olmaktadır. Bunların yanı sıra çevrilen eserler hedef toplumun dinine uygun eserler olsa dahi çevrilirken hedef kitlenin

seviyesine, diline ve kültürüne uyum sağlamayabilmektedir. Bu nedenle çeviri çocuk eserleri bu yönden de incelemeye tabi tutulmalıdır.

Bu çalışmada ilk olarak “çocuk edebiyatı nedir” sorusuyla başlanmış, çocuk edebiyatının çeşitli tanımları verilmiştir. Daha sonra sırasıyla çocuk edebiyatının temel öğeleri ve ölçütleri verilerek genel çerçevesi çizilmiş ardından, dünyada ve ülkemizdeki tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra ikinci bölümde, çeviri çocuk edebiyatının niteliği, karşılaştığı bazı sorunlar ve tarihsel gelişimi verilmiştir. Ardından özele inerek dini ve İslami çocuk edebiyatının genel çerçevesi çizilmiştir. Dördüncü bölümde örnek metin olarak seçilen eser, eserin yazarı ve çevirisi hakkında bilgilere yer verilmiştir. İnceleme bölümünü oluşturan beşinci bölümde ise kaynak metin, çeviri metinle karşılaştırılarak dil açısından yapılan değişikliklerin yanı sıra dini ve kültürel öğelerin hedef kültür ve kitleye uygunluğu açısından incelenmiştir.

A. Problem

Bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır: Çocuk edebiyatı çevirisi nedir ve bu alanda karşılaşılan sorunlar nelerdir? Çocuk edebiyatı çevirisinde yararlanılabilecek kuram ve stratejiler nelerdir? Çocuk edebiyatında kültürel ve dini öğeler nasıl çevrilmelidir ve nasıl çevrildiği neden önemlidir? Çocuk edebiyatında kültürel ve dini öğeler çocukların seviyesine uygun şekilde nasıl çevrilebilir? İslami çocuk edebiyatı özelinde âyetler çocukların seviyesine uygun olarak nasıl çevrilebilir?

B. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, çocuk edebiyatında dini ve kültürel öğelerin nasıl çevrildiğini, hedef kitle ve kültüre uygunluklarını, İslami bir eser özelinde karşılaştırmalı vererek çeviri önerileri sunmaktır.

C. Çalışmanın Önemi

Çocuk, geleceğin kendisidir. Ebeveynin bu dünyada attığı eşsiz imzadır. Çocuğun niteliği geleceğin niteliğidir. İncamızda da çocuk, sadaka-i cariye olup amellerimizin öldükten sonra dahi devam etmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla çocuğun doğru yetiştirilmesi son derece önem arz etmektedir. Çocuğu yetiştirirken bulunduğu

toplumun kültür, ahlak ve din değerlerine göre yetiştirme noktasında kitapların etkisi büyüktür. Çocuğa dinini ve ahlaki değerlerini öğretmenin etkili bir yolu kitaplardır. Bu sebeple çocuklara yönelik yazılan dini çeviri eserlerinin incelenmesi, hedef kitleye uygunluklarının sorgulanması, yanlış bilgi içerip içermediklerine bakılması, bu eserlerdeki kültürel öge ve kalıpların hedef kültürle çatışıp çatışmadığı gibi konular son derece önemlidir. Bu çalışmanın yardımıyla, dini ve kültürel öğelerin çevrilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlar gözler önüne serilerek çeviri esnasında hitap edilen hedef kitle ve kültüre uygunluklarının nasıl sağlanacağı hakkında da fikir edinilebilir.

D. Hipotezler

1. Çocuk edebiyatı eserlerinin çocukların yetiştirilmesine önemli katkıları vardır.
2. Çeviri çocuk edebiyatı eserleri, geniş bir alana sahip olup hedef kültür ve toplumla çatıştığı veya hedef kültür ve topluma uygun olarak çevrilmediği takdirde fayda yerine zarar sağlayabilir.
3. Çocuklara dini, ahlaki ve kültürel ilkeleri öğretmede çocuk edebiyatının önemli bir yeri vardır.
4. Dini çocuk edebiyatı eserlerinin incelenmesi, din gibi hassas bir konuda doğruyla yanlış ayırt etmekten aciz olan çocuklardan oluşan hedef kitlenin, yanlış bilgilere göre yönlendirilmemesi açısından son derece önemlidir.
5. Dini çocuk edebiyatında çeviri yapılırken kullanılan kelimelerin ve ifadelerin hedef kitlenin düzeyine uygun olmaması, çocukların eseri anlamamasına ve bunun sonucu olarak okuma isteksizliğine sebep olabilir.

E. Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Çalışmada incelenen örnek metnin İslami bir metin olması hasebiyle dini öğeler İslam dini özelinde incelenmiş olacaktır. Ayrıca Arapça ile Türkçe dilleri arasında bir çeviri incelemesi yapılacak olduğundan çalışma bu dillerle ilgili tespitlerle sınırlıdır.

F. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın yöntemi karşılaştırmalı analiz yöntemidir. İki metin arasında karşılaştırma yapılarak tespitler ortaya konmuş, daha sonra eleştirel bakış açısıyla analiz edilerek çeviri alternatifleri sunulmuştur.

1. BÖLÜM

ÇOCUK EDEBİYATININ TANIMI, NİTELİĞİ VE TARİHİ GELİŞİMİ

1.1.Çocuk Edebiyatının Tanımı

“Çocuk” kavramı Türk Dil Kurumu’nun Türkçe sözlüğünde “Küçük yaştaki oğlan veya kız”¹ olarak tanımlanmıştır. Çocuk edebiyatı, (İngilizce Children’s literature, Fransızca Littérature enfantine, Almanca Kinderliteratur) genel anlamıyla bakıldığında çocuklar için yazılmış eserleri ve yayınları kapsayan genel bir kavram olarak nitelenmektedir. Klaus Doderer çocuk edebiyatını, “yalnızca çocuklar için yazılmış metin türlerinin genel adı” olarak tanımlamaktadır. Bunun için kullandığı özel kavram ise “çocuk lektürü”dür.² TDK Güncel Sözlük’te ise çocuk edebiyatı şöyle tanımlanmaktadır: “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşıl原因an, eğitici bir edebiyat türü, çocuk yazını”.³ Ansiklopedik Eğitim Sözlüğünde çocuk edebiyatının tanımları şöyledir: “1. Usta yazarlar tarafından özellikle çocuklar için yazılmış olan ve üstün sanat nitelikleri taşıyan eserlere verilen genel ad. 2. Türlü konular üzerinde yazılmış olup çocukların zevkle ve ilgiyle okudukları eserlerden meydana gelen edebiyat. 3. Çocukların faydalandığı her türlü yayını kapsayan edebiyat.”⁴

M. Ruhi Şirin’in ayrıntılı tanımına göre çocuk edebiyatı şu özellikleri barındırır: Temel kaynağı çocuk ve çocukluktur, çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun hitap eder, çocuğun bakış açısını ve onun gerçekliğini yansıtır, ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde içeriği anlaşılabilir biçimde ve içtenlikle çocuğa uygun olarak sunar, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırır ve onun yanı sıra edebiyat,

¹ TDK Türkçe Sözlük, “Çocuk”, Ankara 2005, s.444.

² Mustafa Ruhi Şirin, “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı Edebiyatın Amacı ve İşlevi”, *Türk Dili* (2016): 16.

³ TDK Sözlük, “Çocuk Edebiyatı”, <https://sozluk.gov.tr> (erişim 18.11.2021).

⁴ Ruşen Alaylıoğlu ve A. Ferhan Oğuzkan, *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri, 1976, s. 52-53.

sanat ve estetik yönünden gelişmesine katkı sağlar, son olarak da çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatı görevi görür.⁵

Sedat Sever, çocuk edebiyatını şöyle tanımlar: “Çocuk edebiyatı; erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır.”⁶

Arap dünyasında ise genel kabul olarak çocuk edebiyatının müstakil bir tanımının olmadığını, genel edebiyatla birlikte tanımlandığını görüyoruz. Bu kapsamda çocuk edebiyatının özde ve araçlarda yetişkin edebiyatından farklı olmadığı kabul edilmektedir.⁷ Ancak Hâdî Nu‘mân el-Hîtî’ çocuk edebiyatını müstakil bir edebiyat türü olarak görmekte ve şöyle tanımlamaktadır; “Bir bütün olarak çocuk edebiyatı, çocukların algılarıyla uyumlu fikir, duygu ve hayalleri tasvir eden; hikâye, şiir tiyatro, makale ve şarkılardan oluşan sanatsal faaliyetlerdir.”⁸

Bu farklı tanımlar çerçevesinde bakıldığında çocuk edebiyatını kısaca, çocuğa ve çocuğun dünyasına hitap eden, farklı amaçlar barındırmakla birlikte bazen eğitici bazen eğlendirici olabilen bir edebiyat olarak özetlemek mümkündür.

Çocuk edebiyatı kitaplarında bulunması gereken özelliklere gelince bunlar; çocuğun seviyesine uygun ve anlaşılabilir olmalı, ele alınan konuların öğretici ve ilgi çekici bir tarzda olmalı, güzel huyları ön plana çıkarıp kötü huylardan kaçındırmalı, anlatılan kahramanlar abartılmış özelliklerde verilmemeli ve çocuğun kişiliğini geliştirmesine, kendini tanımasına yardımcı olmalıdır.⁹

⁵ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*, Ankara: Kök Yayıncılık, 2006, s. 16.

⁶ Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, 4. baskı, İzmir: Tudem Yayınları, 2008, s.17.

⁷ Vafed Salem Serhan Şihab, “Edeb el-Atfal fi-l’Alem el-Arabi Mefhumuhu, Neşetuhu, Envauhu ve Tetavvuruhu”, *Mecelletü-l’Tekani* 6, 26. Cilt (2013): 22.

⁸ Hâdî Nu‘mân el-Hîtî, *Edebu’l-Etfâl, Felsefetuh, Funûnuh ve Vesâ’ituh*, Mısır: el-Hey’etu’l-Mısriyyetu’l-Amme li’l-Kitab, 1977, s. 72.

⁹ Hüseyin Peker, *99 Soruda Çocuk ve Suç*, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları, 1994, s.77-78.

1.2. Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri

Çocuk edebiyatının temel öğelerine gelince, Büşra Gökmen'in verdiği bilgiler ışığında bunlar;¹⁰

1. Karakter: Eserin en önemli öğesi ve kişisidir. Sever, karakteri açık, kapalı, devingen ve durağan karakter olarak sınıflandırır.¹¹ Karakter bir kişi olabildiği gibi birden fazla kişi de olabilmektedir. Çocuğun ilk olarak eserin karakteriyle bağdaşıklık kurmaya çalışması ve örnek kişilik olması açısından çocuk edebiyatında karakter son derece önem arz etmektedir. Zira çocuk doğru ve yanlışın ne olduğunu karakterin tutum ve davranışları sonucunda çıkarmaktadır.
2. Konu: Yine Sever, çocuk edebiyatında konuyu “Çocuğu metnin anlam evrenine çeken, kitapla ilişkisini sağlayan bir öğedir.” şeklinde tanımlamıştır.¹² Yani burada yazarın ne hakkında konuştuğu ve neyin üzerinde durduğu söz konusudur. Konuyu seçerken kültürel değerler ve toplumsal yapıya uygunluk dikkat edilmesi gereken hususlar arasındadır. Konunun hitap edilen çocuğun yaşına uygun ve ilgisini çekecek biçimde olması beklenmektedir. Bunun yanı sıra çocuğun ders çıkarmasını sağlayacak sevgi, ölüm, aile sorunları gibi konular işlenmeli ve çocuğun anlayabileceği bir biçimde sunulmalıdır.
3. İleti: TDK güncel sözlükte, “Yazı veya sözle verilen, gönderilen bilgi, mesaj.”¹³ olarak tanımlanmıştır. Sever'in tanımına göre: “Yazarın okurla paylaşmak istediği asıl düşüncedir.”¹⁴ Burada ileti açıkça verilmeyen, metne sindirilmiş olarak metnin doğası içinde anlaşılan bir mesajdır. Bu yönüyle çocuğun sorgulayıcı yönünü harekete geçirmesi ve mesajı kendisinin anlaması beklenmektedir.
4. Dil ve Anlatım: Dil ve anlatımın en büyük önemi eserin çocuğa göreliğinin belirlenmesidir. Eserin seslenilen kesime uygunluğunu ve anlaşılabilirliğini ifade etmektedir.

¹⁰ Büşra Gökmen, “Ödüllü Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2017), s.19-35.

¹¹ Sedat Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, 6. baskı, İzmir: TÜDEM, 2012, s.119.

¹² Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, s.104.

¹³ TDK Sözlük, “İleti”, <https://sozluk.gov.tr> (erişim: 10.02.2022).

¹⁴ Sever, *Çocuk ve Edebiyat*, s.140.

5. Görsel bir uyarın olarak resim: Çocukların görsel öğelere karşı daha ilgili oldukları ve onlar için ilk uyarının görseller olduğu aşıkardır. Hatta görseller yetişkinler için dahi yazıdan daha etkili bir uyarandır. Bunun yanı sıra görseller kitabı çocuklar için daha eğlenceli hale getirmekte ve onlara okurken haz vermektedir. Bu açıdan bakıldığında çocuk edebiyatında görsel kullanımı son derece önem arz etmektedir. Dikkat edilmesi gereken nokta, kullanılan resim oranının hitap edilen yaş ortalamasına uygun olmasıdır.

1.3. Çocuk Edebiyatının Ölçütleri

Çocuk edebiyatını anlama noktasında karşımıza çıkan üç önemli kavram vardır. Bunlar; çocuk bakışı, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliğidir. Bunlar çocuk edebiyatının ölçütleridir. Şirin'e göre bunlar; “çocuk gerçekliği, çocuğun yetişkinden farklı alımlaması, çocuğa görelilik ise çocuğa uygun dil, anlatım ve ilgilerini açımlayan iki kavramdır.”¹⁵ Bunlar için çocuk edebiyatını diğer edebiyatlardan ayıran öğeler de demek mümkündür. Çocuğa görelilik kavramının özellikleri Judith Hillman'a göre şöyledir:¹⁶

1. Çocuğun bakış açısına ve ona özgü çocukluk deneyimlerine uygun yazılmış olması.
2. İçerdiği karakterlerin çocuk olması veyahut çocuksu özellik taşıması.
3. Metin planının basit ve eylem odaklı olması.
4. İyimserlik ve masumiyet duygularını taşıması.
5. Hayal ve gerçeği birleştirme eğilimine sahip olması.

Çocuk eserlerinde çocuğun dünyasına hitap edebilmenin yolu, eserde doğallık ve içtenliğin sağlanabilmesidir. “Bu doğallığı, içtenliği ve yalınlığı sağlayabilmenin tek yolu, çocuğun dünyasını “çocuğun dili” ile söylemektir. “Çocuk bakışı” diğer bir ifadeyle “Çocuğun dili ile söylemek”, çocuğun akli ile düşünebilmeyi çocuğun mantığı

¹⁵ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk Edebiyatı Kültürü*, Ankara: Kök Yayınları, 2007, s.42.

¹⁶ Ozan İpek, “Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimi Çerçevesinde Numan Kartal'ın Eserlerinin İncelenmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2017), s.18.

ile sorgulayabilmeyi ve çocuğun bakışları ile algılamayı gerektirir.”¹⁷ Bu açıklamadan anlaşılacağı üzere bu ölçütler, yetişkin ile çocuk arasındaki uçurumun bir nevi kaldırılmasına yardımcı niteliktedir. Tarihsel olarak bakıldığında ise ‘çocuğa görelilik’ ölçütüne dayalı yazılan kitaplar 18. yüzyılın sonlarından itibaren yazılmaya başlanmışken ‘çocuk gerçekliği’ ölçütüne dayalı olanlar ise 1970’lerden itibaren yazılmaya başlanmıştır.¹⁸

1.4. Çocuk Edebiyatı Tarihine Genel Bir Bakış

Çocuk edebiyatının tarihçesine gelince, Aykut Koyuncuoğlu’ndan yararlanılan bilgilere göre, öncelikle bu kısımda literatür tasnifi 15. yüzyıl öncesi, 15. yüzyıl ile 18. yüzyıl arası ve sonraki dönemler şeklinde yapılmıştır. Bilindiği üzere matbaa 15. yüzyılda ortaya çıkmış olup bundan önce edebiyata sözlü ürünler hakimdi. Bu dönem çocuk edebiyatının göze çarpan özelliği, bu dönem anlatılan hikayelerin çocuğun dünyasını önemsemeksizin yetişkinlerin düzeyinde bir özelliğe sahip oluşu ve kültürün, adetlerin, değerlerin, tarihin aktarılmasında rol oynamasıdır. 15. yüzyıldan 18. yüzyıla olan dönemde ise çocuk kitaplarında olumsuzluk ve dini konular rol oynamıştır. Bu dönemin önemli bir gelişmesi olarak La Fontaine (1673) fabl masallarıyla çocuk edebiyatı ürünleri ortaya koymuştur. Ayrıca ilk Fransız çocuk kitapları da bu dönemde ortaya çıkmıştır. 18. yüzyıl ise çocukların bakış açısına uygun kitapların yazılmaya başlandığı dönem olmuştur. Bu dönem eserleri çocukların ilgi ve gereksinimlerine uygun biçimde kaleme alınmıştır. Ezop masalları bu dönemde yazılmış meşhur eserlerden olmuştur.¹⁹ Ayrıca bu dönemde yazılan Daniel Defoe’nun Robinson Cruseau ile Jonathan Swift’in Gulliver adlı romanları çocuk edebiyatının ilk romanları olma özelliğine sahiptir.²⁰

19. yüzyılda Jean Jacques Rousseau çocuk bağlamında eğitimin nasıl olmasına yönelik kaleme aldığı eseri Emile ise çocuğu ve çocuğun dünyasını tanımaya yönelik

¹⁷ Vefa Taşdelen, “Çocuğu Anlayan Edebiyat”, *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı* 104,105 (Ağustos-Eylül 2005), 326.

¹⁸ Mustafa Ruhi Şirin, *Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2016, s.17-44.

¹⁹ Aykut Koyuncuoğlu, “Çocuk Edebiyatının Dünya’daki ve Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi”, *Spor, Eğitim ve Çocuk* 1(1) (2021): 1-16.

²⁰ Suat Ungan ve Elif Demir, “Günümüz Çocuk Edebiyatı Yazarları ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme”, *Türkiye Eğitim Dergisi* 1, Cilt 1 (2016): 40-65.

önemli bir adım niteliğindedir. 19. yüzyılın sonlarına doğru ise İngiltere’de bazı çocuk kitapları görsel olarak da basılmaya başlanmıştır. Ayrıca bu dönemin diğer önemli bir eseri ise günümüzde çizgi filmlere de esin kaynağı olan İsviçreli Johanna Spyri adlı yazarın Heidi isimli eseridir. 20. yüzyılla beraber çocuk edebiyatı bir ivme kazanmış ve çocuk edebiyatının edebiyat içerisinde kendi türünü oluşturduğu dönem de bu dönem olmuştur. Çizgi filmlere de konu olup çocuklar tarafından çok sevilen Kovboy Red Kit ve Peter Pan masalları da bu dönemde kaleme alınmıştır. Böylece çocuk edebiyatı terimi de 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkmış ve o yüzyılda kullanılmaya başlanmıştır.²¹

M. Ruhi Şirin’e göre 18. yüzyıldan sonra gelişen çocuk edebiyatı üç döneme ayrılmaktadır;

a. Çocuklar için yazılmadıkları halde çocuk klasikleri olarak adlandırılan kitaplar evresi

b. İlk okuru çocuk olan kitaplar evresi

c. Öznesi çocuk olan yenilikçi çocuk evresi.²²

Ülkemizdeki çocuk edebiyatının gelişimine bakıldığında, yazılı çocuk edebiyatına kadar var olan ve yazılı çocuk edebiyatına kaynaklık eden ürünlerin tekerlemeler, ninniler, masallar, efsaneler, halk hikayeleri, atasözleri, bilmeceler, Nasreddin Hoca fıkraları, Karagöz ve meddah oyunları olduğu görülmektedir.²³

Özellikle Cumhuriyet’in ilanından sonraki bireyselleşme ve buna paralel olarak çekirdek ailelerin sayısındaki artış artık ailelerin çocuklarına gereken değeri vermeye başladıkları dönem olmuştur. Bunun sonucunda ise bu önem edebiyata da yansımış ve çocuklara özel bir edebiyat doğmuş ve gelişmiştir.

Türkiye’de yazılı çocuk edebiyatının ilk çalışmaları Tanzimat dönemine rastlamış ve bu dönemi kapsamıştır.²⁴ Çocuk edebiyatının Türkiye’de başlangıcı olarak ise Kayserili Doktor Rüştü’nün Nuhbetü’l Etfâl’ı kabul edilmiştir.²⁵ Yabancı dillerden

²¹ Koyuncuoğlu, “Çocuk Edebiyatı”, s.1-16.

²² Mustafa Ruhi Şirin, *Dersimiz Çocuk*, İstanbul: İz Yayıncılık, 1998, s.54-56.

²³ Selahattin Ünlü, “‘Mektebli’ Dergisindeki Şiir ve Manzûmelerin Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s.11.

²⁴ Necmettin Özmen, “Yeni Türk Edebiyatında Çocuk-Çocukluk Temalı Şiirler Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 51 (2014): 175,205.

²⁵ Fahriye Çakır, “Çocuk Edebiyatına Psikopedagojik Ve Sosyopedagojik Açından Yaklaşım” (Yüksek Lisans Tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2014), s.26.

çevrilerek edebiyat alanına giren eserlerden çocuk kitapları, Türkiye'deki ilk çocuk kitaplarıdır. Şinasi, Ahmet Mithat Efendi ve Muallim Naci bu alanda çeviri yapan önemli isimlerdendir.²⁶ Şinasi'nin bu dönemdeki La Fontaine çevirileri çeviri çocuk edebiyatı açısından son derece önemlidir. Cumhuriyet döneminde birçok eserin çevirisi yapılmış Türkçeye çevrilen Çocuk Kalbi ve Küçük Prens en çok çevrilen eserler olmuştur.²⁷

İkinci Meşrutiyet dönemiyle birlikte hem Türk edebiyatında hem de çocuklara yönelik yazılan eserlerde Türk bilinci ve Türkçülük akımı ana tema olmuştur. Çocuk kitaplarında ön plana çıkan yazarlar Reşat Nuri Güntekin, Mahmut Yesari, Peyami Safa ve Kemalettin Tuğcu olmuştur. 1960 yılından itibaren oluşturulan eserlerde ise dönemin değerlerini çocuklara anlatma ve erdemli olma amaçlanmıştır. 1970 yıllarından sonra çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalar genişlemiş 1980 yılı sonrasında ise bir edebiyat türü olmasının gerekliliği anlaşılmıştır.²⁸ Günümüz yazarlarından Muzaffer İzgü, Fatih Erdoğan, Can Göknil ve Üzeyir Gündüz'ü çocuk edebiyatının önemli yazarları arasında saymak mümkündür.

1.5. Arap Dünyasında Çocuk Edebiyatı

Fabl olması sebebiyle çocuk edebiyatı alanında sayılabilecek orijinal nüshası günümüze kadar ulaşan ilk yazılı kaynak M. S. 750 yılında Abdullah b. el-Mukaffa'nın Pehleviceden Arapçaya çevirdiği *Kelile ve Dimne* adlı eserdir. Bu eser ayrıca, Mevlana Celâleddîn-i Rûmî'den La Fontaine'e sayısız kişi ve esere kaynaklık etmesi açısından da son derece önem taşımaktadır.²⁹

Cahiliye döneminde şiir aynı şekilde ataların kahramanlıklarını çocuklara aktarma görevi de görmesi bakımından çocuk edebiyatı kapsamında bir başlangıç sayılabilir. İslamiyet'in doğuşuyla ise dini öğretileri ve ahlaki değerleri çocuklara

²⁶ Zeki Gürel, Fahri Temizyürek ve N. Kemal Şahbaz, *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Öncü Kitap, 2007, s.241.

²⁷ Hüseyin Nebi Sağman, "İslami Duyarlılık Çerçevesinde Cahit Zarifoğlu'nun Çocuk Hikayeleri" (Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016), s.84.

²⁸ Koyuncuoğlu, "Çocuk Edebiyatı", s.1-16.

²⁹ Adnan Karaismailoğlu, "Kelile ve Dimne", DİA, 25, .210-212.

öğretme, Allah ve Peygamber sevgisi aşılama gibi amaçlarla hikayeler ve kıssalar oluşturulmaya başlanmıştır. Daha sonra 19. yüzyıldan itibaren çocuk edebiyatına dair ilk yazılar başladığında bu zengin mirastan büyük ölçüde yararlanıldığı görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında Arap çocuk edebiyatına şiirin etkisi de büyüktür. Bu şiirlerde çocuklara kazandırılması istenen özelliklerden bazıları cömertlik, şefkat ve asalettir. Şiirin yanı sıra masal ve hikayeleri de sıralamak mümkündür. İslam’la birlikte Arap edebiyatında hikâye anlatan ilk isim ise Temim ed-Dâri (ö.660 m.) olmuştur. İlk anlattığı hikâye ise *Cessâse* ve *Deccâl*’dir. Ayrıca Arap çocuk edebiyatına kıssa, müsamere, şarkı, marş, müzik ve Kur’an-ı Kerim’den kısa sureler de dahildir.³⁰

Arap edebiyatında “Altın Çağ” olarak kabul edilen dönem Emeviler ve Abbasiler dönemidir. Zira daha önce zikredilen *Kelile ve Dimne* Abbasiler döneminde Arapçaya çevrilmiştir. Bu dönem ayrıca tüm dünyada tanınan *Elf Leyle ve Leyle* (Binbir Gece)’nin yaşandığı dönemdir. 12. yüzyılda ise ilk Arap romanı olarak kabul edilen İbn Tufeyl’in (öl. 581/185-1186) Hay b. Yakzan adlı eseri çeşitli dünya dillerine çevrilmiştir. İlk tercüme çocuk hikayelerinin çocuk edebiyatına kazandırılması ise 19. yüzyılda Rıfa’a et-Tahtavi’nin *Hikâyâtu’l-Etfâl* (Çocuk Hikayeleri) adıyla olmuştur. 19. yüzyılın ikinci yarısı ise Çağdaş Arap çocuk edebiyatının başladığı dönem olmuş ve Arap dünyasında ilk çocuk kitabı olarak kabul görmüş eser, Muhammed ‘Usman Celal’in (1838-1898) *el-‘Uyunu’l-Yevakız Fi’l-Emsâl ve’l-Mevâ’ız* (Atasözleri ve Vaazlarda Ayık Gözler” adlı kitabıdır. Arap çocuk edebiyatındaki diğer büyük adımlardan biri, ilk kez telif hikayeler yazmış olan Ahmed Şevki tarafından atılmıştır. Diğer önemli bir isimse çocukların seviyelerine uygun hitap eden manzum şiirler yazmış olan Muhammed el-Herâvi’dir. Yazarın dört ciltlik *Egâni’l-Etfâl* (Çocuk Şarkıları) adlı eseri çocukların farklı seviyelerine uygun olarak kaleme alınmıştır. Ayrıca şiirlerin yanı sıra dramalar, dini, milli ve ahlaki konularda yazılmış manzumeleri ve kasideleri de mevcuttur. Nesir alanında çocuk edebiyatının öncüsü olarak kabul edilen isim ise Kâmil Kilani’dir. Aynı zamanda doğu ve batı masallarından tercüme yapmış ve bazı klasikleri çocukların seviyesine uygun olarak da uyarlamıştır.³¹

³⁰ Ahmet Özdemir, “Arap Çocuk Edebiyatının Çocuk Üzerindeki Etkisi”, *International Social Sciences Studies Journal* 6 (2020): 3422-3428.

³¹ Yusuf Köşeli, “Arap Çocuk Edebiyatı” (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011) s.23-29.

2. BÖLÜM

ÇEVİRİ ÇOCUK EDEBİYATI

2.1. Çeviri Çocuk Edebiyatının Niteliği ve Karşılaştığı Bazı Sorunlar

Çeviri kitapların edebiyatta önemli bir yere sahip olduğu aşikardır ve oldukça geniş bir yer kaplamaktadır. Çeviri kitaplar, yalnızca yetişkin edebiyatı açısından değil çocuk edebiyatı açısından da son derece önemlidir. Bunun sebebi çocuğa farklı insanların dünyalarını görme fırsatı sunması ve böylece dünyaya açılan bir pencere görevi görmesidir. Böylece çocuk, yalnız kendi kültürüyle bağımlı kalmayıp farklı ülkelerin kültürleriyle de tanışma fırsatı yakalamaktadır.

Çeviri çocuk edebiyatını oluşturan etmenlere baktığımızda Şahbaz'a göre bunları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Yayınevleri: Türkiye'de sırf çocuklar için kitap basan yayınevleri çok az sayıda olup yetişkin ve çocuklar için kitap basan yayınevleri de bulunmaktadır. Bu yayınevleri çocuk yazını alanında en çok klasiklerin çevirilerini yayınlamayı tercih etmektedir. Bunun sebebi de çeviri için daha az çaba harcanmasının yanı sıra telif hakkının ödenmemesidir.
2. Yazarlar ve Çevirmenler: Ülkemizde çevirmenlerin ekonomik şartların sağlanmaması nedeniyle kaynak metni ve yazarı yeterince tanımadığı ve araştırmalar yapamadığı görülmektedir. Bu aynı zamanda yayınevlerinin de bir sorunu olarak göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra çevirmenin çocuğa başka toplum ve kültürleri tanıma fırsatı sunması için çocuk ve çocuk gerçekliğini iyi bilmesi, hitap ettiği kitleye uygun çeviri yapması gerekmektedir.
3. Okurlar: Çocukların medya ve televizyona kütüphanelerden daha kolay ulaşabiliyor olması ülkemizde çocuk okuyucu kitle sayısının az olma sebeplerindendir. Ayrıca ailelerin bu konuda gereken özeni göstermeyip çocuklara okuyacakları kitapları seçme konusunda rehber olmamaları çocukların

kendi başlarına hangi kitapları okuyacaklarını seçmelerine ve zorlanmalarına sebep olmaktadır.³²

Elbette farklı kültürler arası çeviri yapmak, çocuk kitapları söz konusu olduğunda daha da zor olmaktadır. Burada en büyük zorluk kelime çevirisi veyahut metni yeniden yapılandırma arasında karar verilecek olmasıdır. Tercih edilen ise eserin hedef dilde yazılmışçasına çevrilmesidir. Diğer önemli bir nokta hedef kitleyi belirlemek ve ona uygun olarak metni çevirmeye başlamaktır. Burada yaş faktörü önem arz etmekte ve cümlelerin hitap edilen kitlenin yaş ortalamasına uygun olması beklenmektedir. Ayrıca burada diğer bir sorun kültür aktarımı sorunudur, eser diğer bir kültüre çevrilirken kaynak kültürün izlerini taşımadığı takdirde okuyucu kitle bu kültürü tanıyamayacaktır. Aynı şekilde tamamen yabancı kültür yansıtıldığında ise çocuk çoğu şeyi anlamak da zorluk çekebilecektir. Bu sebeple ikisinin ortası bir yol izlemek en doğrusu olarak görülmektedir.³³

Çeviri çocuk edebiyatında diğer bir sorun ise, kaynak ve hedef kültürün birbiriyle çatıştığı durumlardır. Burada asıl sorun, kaynak kültürdeki yabancı olanın hedef kültüre yani çocuklara aktarılmasında değil; yabancı olanın hedef kültürle çatışması ve bu kültürün kurallarına ters düştüğü durumdadır. Bu da kültürler arası iletişimi zorlayan bir unsur olmaktadır. Burada yapılacak olan hedef kültürü ve çocuğun bu kültür içerisindeki sosyal konumunu göz önünde tutarak çeviri yöntemleri geliştirmektir. Bir diğer nokta çevirmenin, çocuk bakış açısıyla metni çevirme zorluğudur. Zira burada hiçbir yetişkinin tam anlamıyla çocuğun gözüyle dünyaya bakamayacağı açıktır. Aynı şekilde çevirmenin, metni çocuğun yararlanacağı düşüncesinden hareketle çevirmeye çalışması da çevirmenin otoriter bir konumda olmasına sebep olmaktadır ki bu da buyurgan bir üslup içerisinde olmasına sebep olabilmektedir. Burada önemli bir nokta vardır ki bu da metnin estetiksel değerinin korunmasının hedef kültüre ait bir anlatım yolunun benimsenmesiyle sağlanacağıdır. Buyurgan bir tavır takınılarak, öğütler vererek çevrilen eserlerde ise bu estetik yön sağlanamamaktadır. Bu noktada karşılaştığımız bir diğer sorun kaynak kültürde

³² Mehmet Burak Şahbaz, “Çeviri Çocuk Edebiyatı Ürünlerindeki Kültürel Ögeler” (Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2016), s. 59-62.

³³ Asalet Erten, “Çeviri Çocuk Edebiyatının Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri”, *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi* 756 CVII (2014): 354-355.

anlamsal değeri olan bir olgunun çevrilirken hedef metne aynı anlamsal değerle aktarılamamasıdır. Schleiermacher'ın çeviride yabancılaştırıcı yöntemine bakıldığında ise bunun çocuk edebiyatında sorun oluşturduğu görülmektedir. Bunun sebebi bu yöntemle çevrilen kitaplarda hedef dilin kurallarıyla uyuşmayan yapısal değişikliklere gidilmesinin söz konusu oluşudur. Zira çocuklar hedef dile bağlıdır ve bu anlamsal değerleri çıkarmaları için zihinsel süreçler gerekmektedir. Bu da yetişkinler için mümkünken çocuklar için zorlayıcı olmaktadır.³⁴

Yukarıda zikrettiğimiz sorunların bazı çözüm önerilerine değinmek yerinde olacaktır. Öncelikli olarak çevirmen metni çevirirken ona olabildiğince çocuk perspektifinden bakmalıdır. Bunu gerçekleştirip gerçekleştirmediğini ise hedef kitleden okuyucu grubu seçerek onların yorumları çerçevesinde anlaması mümkündür. Estetiksel değerlerin taşınması konusunda ise çevirmenin buyurgan olan tutumunu gizleyen bir tutum içerisinde olması ona bu konuda yardımcı olacaktır. Anlamsal değerlerin aktarılmasında, kaynak kültürdeki olguların hedef kültürde karşılığı bulunmaması durumunda en yakın anlamsal değerleri kullanarak çevrilmesi veyahut çevirmenin kaynak metindeki anlamsal değeri okuyucuyu rahatsız etmeyecek bir formda yeniden sunması çevirmene bir çözüm yolu sunacaktır.³⁵

2.2. Çeviri Çocuk Edebiyatının Tarihsel Gelişimi

Çocuk edebiyatının ayrı bir tür olarak kabulünün oldukça geç yıllara denk gelmesi sebebiyle çocuk edebiyatı tarihi ve özellikle çeviri çocuk edebiyatı dendiğinde ulaşılabilecek tarihsel bilgiler son derece kısıtlı olmaktadır.

Çeviri çocuk edebiyatına Türk edebiyat tarihi açısından bakıldığında, batılılaşmayla birlikte ilk çeviri eserlerin Fransızcadan yapıldığı görülmektedir. Bunun sonucu olarak çocuk edebiyatı alanında ilk çeviri eser Osmanlı döneminde Yusuf Kamil Paşa'nın 1859 yılında çevirdiği, François Fenelon'un Telemak adlı eseridir. İlk

³⁴ Muhammed Zahit Can, "Çeviribilim Yöntemleri Açısından Çocuk ve Gençlik Edebiyatındaki Çeviri Eserlerin Algılanması" (Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011), s.118-128.

³⁵ Can, "Çeviri Eserlerin Algılanması", s. 129.

çevirilerden diğer bazıları 1864 yılında Ahmet Lütfi'nin "Hikaye-i Robinson" adıyla çevirdiği Daniel Defoe'nun "Robinson Cruseou" adlı eseri ile 1872 yılında Mahmud Nedim'in "Gulliver Nam Müellifin Seyahatnamesi" adıyla çevirdiği Jonathan Swift'in "Gulliver" adlı eseridir. Bu ve daha sonraki çeviriler Batı'daki aydınlanma sürecinin Türk edebiyatına yansımaları olarak değerlendirilebilir. Elbette bunun sebebi, Avrupa kültürüne ve sanayileşmeye artan ilgi ve bunun sonucu olarak yeni bir kültür ve bu kültürle yoğrulmuş kuşaklar ortaya çıkarma olarak belirtilmiştir. Bu durum Cumhuriyet dönemi çocuk edebiyatına egemen olan ulus devlet ve modern toplum oluşturma çabasıyla devam etmiştir. 1960'lı yıllara kadar hâkim olan bu modernleşme anlayışı 1960'lı yıllardan sonra yerini sol anlayışa bırakmıştır.³⁶

1980'li yıllar sonrasında ise sosyo-ekonomik gelişmelerin etkisiyle çocuk edebiyatı ve yayıncılığı hızlı bir gelişim göstererek çocuğa özgü başlıca bir alan haline gelmiştir. 1990'dan sonra ise çocuğa olan bakış değişmiş ve çocuk da tüketim toplumuna geçişin etkisiyle tüketimin ana hedef kitlesi haline gelmiştir. Bu dönemde çocuk edebiyatı biçimsel olarak birçok değişikliğe uğramış ancak çeviri eserlerin bu alandaki hamiyeti sürmüştür. 1960-2010 yılları arasında en çok çevrilen, yüzlerce baskı yapan ve hâlâ popülerliğini koruyan çocuk kitaplarına bakıldığında bunlardan bazıları şöyledir: H. Christian Andersen (Masallar), F.H. Burnett (Küçük Prenses), Carlo Collodi (Pinokyo), Mark Twain (Tom Sawyer), Cervantes (Don Kişot), Eleanor H. Porter (Polyanna).³⁷

2.3. Çocuk Edebiyatı Çevirisinin Özellikleri

Bu başlık altında araştırmacıların en çok üzerinde durduğu özelliklere yer verilecektir. Bunlar sırasıyla:³⁸

1. Kültürel bağlamın uyarlanması:

³⁶ Necdet Neydim, "Çocuk Edebiyatı Klasiklerinde Çeviri Yaklaşımları: Uyarlama, Yeniden Yazma, Kültürel Müdahale", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 19 (2020): 851-858.

³⁷ Neydim, "Çocuk Edebiyatı", s. 851-858.

³⁸ Yves Gambier, Luc van Doorslaer, *Handbook of Translation Studies. Volume 1*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2010, s.22-27, (çev. Zeynep Şahincan Yılmaz).

<http://www.sozelti.com/2021/02/01/cocuk-edebiyati-ve-ceviri/> (erişim: 28.02.2022).

Burada esas olan metnin, hedef okuyucuya göre uyarlanması amacıyla değişikliğe uğramasıdır. Bu değişiklikler ise, tarihi arka plan, özel isimler, kültürlere özgü olgular, yabancı diller gibi konularda gerçekleşmektedir. Eğer bu uyarlama gerçekleşmezse metin hedef kitle açısından anlaşılabilirliğini ve ilgi çekiciliğini yitirecektir.

2. İdeolojik manipülasyon (safaştırma):

İdeolojik manipülasyonda yetişkinlerin çocuk eserlerini, kendi kültür ve değer yargılarına uygun olarak değiştirmeleri söz konusudur. Yani burada yapılan bir nevi sansürdür. Örneğin mutsuz sonlar mutlu sona dönüştürülür, uygunsuz olarak görülen birtakım olaylar değiştirilir. Aynı şekilde küfürler veya gayri resmi olan konuşmalar da manipüle edilir ve kolay anlaşılacak bir biçimde sadeleştirilir.

3. Çift Okur:

Burada çift okurdan kasıt, çocuk edebiyatında okuyucu kitlenin sadece çocuklar değil denetleyici bir görev gören yetişkinlerin de oluşudur. Çift okura hitap eden eserlerden bazıları Alice Harikalar Diyarında ve Pinokyo'dur. Bu çift okuyucu özelliği, aynı zamanda çocuk edebiyatını diğer edebiyat türlerinden ayıran yegâne özelliktir. Bu eserlerin çeviri açısından önemi çevrilmelerinin zorluğudur. Bu sebeple bazı araştırmacılar, bu tür eserlerin çevrilmesinde çevirmenin tek bir okuyucu kitlesine karar vererek ona göre çeviri yapması gerektiğini savunmaktadır.

4. Sözel Özellikler:

Çocuk edebiyatının bir özelliği de sesli olarak okunmaya yönelik yazılmış olmasıdır. Bu da anlamsız kelime oyunları ve tekerlemeleri içermesine sebep olmaktadır. Bu tür kısımların ise çevrilmeleri son derece zorluk teşkil etmekte ve çevirmenler için ses veya içerik arasında bir seçim yapılmasını gerektirmektedir.

5. Metin ve İmge:

Çocuk edebiyatının diğer önemli özelliği sözel ve görsel mesajın birlikte verilmesidir. Bunun çeviri açısından anlamı ise çevrilirken bazı isim veya ifadelerin değişmesi durumunda, ifadenin resimle ters düşmesi durumudur. Bu durumda çevirmen başka resimler seçmek zorunda kalabilmektedir. Resimleri

değiştirmek kitabın içeriğini uyarlama yollarından biri olarak da kullanılabilir. Örneğin; daha mutlu bir sonla bitirilmek istenen bir eserin resimleri daha mutlu resimlerle değiştirilebilir.

Bu sıralanan özelliklerden anlaşılacağı üzere, çocuk edebiyatı çevirisi diğer edebiyat türlerine nazaran daha büyük titizlik gerektirmektedir. Çevirenlerin yetişkin, okuyucu kitlenin ise çocuk olması çevirmenlere büyük görevler yüklemektedir.

2.3. Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Kullanılan Kuramlar

Burada öncelikli olarak Hans Vermeer'in Skopos kuramı önemlidir. Zivtci'nin verdiği bilgiler ışığında bunun nedeni, bu kurama göre amaç metnin önemli olması ve çevirmenin çevirisini hedef kültürdeki işlevine göre yani bir amaca göre yönlendiriyor oluşudur. Dolayısıyla burada hedef kitlenin özelliklerini bilmek çok önemlidir. Sonuç olarak burada iki kültür arasında karşılaştırma yapılır ve okuyucu kitlesinin en kolay şekilde anlayabileceği ifade tercih edilir. Çocuk edebiyatı açısından önemi, hitap edilen kitlenin çocuklar olması ve belli yaşlara göre anlama seviyelerinin bulunmasıdır. Çocuklar alışkın olmadıkları, yabancı oldukları ifadeleri anlamakta güçlük çekerler ve bu sebeple kaynak metinde hedef metne yabancı ifadelerin olduğu gibi çevrilmesi çocukların metni anlamamalarına ve sıkılmalarına sebep olacaktır.³⁹

Hedef metin odaklı çeviriyi savunan bir diğer isim Gideon Toury'dur. Örneğin Toury hedef dil ve kültüre uymayan yabancı unsurların çeviride devre dışı bırakılabileceğini savunmaktadır. Yani burada özetle çevirinin kaynak metinle bağlantısının olmasının yanı sıra kaynak metnin çeviri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı savunulmaktadır. Böylece çeviri artık yeni bir kültürün ürünü olmuştur ve ayrıcalıklıdır. Aynı şekilde Itamar Even Zohar'ın Çoğuldizge Kuramı da çevirmeni kaynak metne bağlı kalma mecburiyetinden kurtarır. Burada çevirmen iki ilkeye bağlı kalma şartıyla kendisine istediği serbestliği tanır ki bunlar; metni hem çocuğa yararlı ve uygun şekilde düzenlemek hem de onun okuma yetisine ve kavrama düzeyine uygun

³⁹ Neval Zivtci, "Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Kültürel Değerlerin Aktarılması", Y. Haz. : Sedat Sever, Y. Yer: 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2007.

şekilde oluşturmaktır.⁴⁰ Nitekim Tanzimat'la birlikte başlayan çocuk edebiyatı çeviri sürecine baktığımızda en çok Zohar'ın Çoğuldizge kuramının uyuştüğünü görmekteyiz. Bunun nedenini ise yeni eğitim ve kültürel projelerin uygulanmaya çalışıldığı Tanzimat döneminin, amaca yönelik çocuk edebiyatı çevirisiyle bu boşluğu doldurma çabası olarak görmek mümkündür.⁴¹

Bu çeviri kuramlarından anlaşıldığı üzere çocuk edebiyatı çevirisinde erek metin odaklı çeviri kuramları kabul görmekte, akıcılık ve okunabilirlik ön plana çıkmaktadır. Yani kaynak metnin hedef metnin dil ve kültürüne yakınlaştırılarak sunulması metni daha az karmaşık hale getirecek ve anlaşılabilirliğini artıracaktır. Shavit'e göre hedef metni basitleştirmeye yarayan uyarlanmanın nedenleri şöyle sıralanabilir:

1. Metnin var olan örneklere yatkınlığı: Kaynak metinde kullanılan örneklerin hedef metinde yer almaması durumunda bazı öğelerin çıkarılıp metnin değiştirilmesi söz konusudur.
2. Metnin bütünlüğü: Çocuklar tarafından anlaşılacak veya çocuklara uygun düşmeyecek ifadelerin çıkarılmasıdır.
3. Metnin karmaşıklık derecesi: Metni basitleştirmek için bazı ifadelerin değiştirilmesi, işlevlerinin azaltılması veyahut tamamen yok edilmesidir.
4. Metnin ideolojik ve eğitsel amaçlara göre uyarlanması: Kaynak metinde bulunan ideolojik ifadelerin hedef kitleye göre değiştirilmesidir.
5. Metnin biçemi: Çocuğu eğitirken sözcük dağarcığının da geliştirilmeye çalışılmasıdır.⁴²

Bu çeşitli kuramlarda görüldüğü üzere, kuramcılarının tümü çocuk edebiyatı çevirisini diğer çevirilerden farklı görmekte ve özellikle kültürel değerlerin çevirisinde değişikliğe gitmeyi kaçınılmaz görmüşlerdir. Böylece çocuk edebiyatında metne müdahale tarihsel bir gerçeklik olmakla beraber bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴³

⁴⁰Zivtci, "Çocuk Edebiyatı".

⁴¹ Neydim, "Çocuk Edebiyatı Klasiklerinde Çeviri Yaklaşımları", s. 851-858.

⁴² Zohar Shavit, "Çocuk Yazını Çevirisinin Yazınsal Çoğuldizgedeki Konumu Açısından Belirlenmesi" çev. Pınar Besen, *Metis Çeviri* 15 (1991): 19-24.

⁴³ Gamze Levent, "Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Karşılaşılan Sorunlar" (Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010), s.24.

2.4. Çocuk Edebiyatında Kullanılan Çeviri Stratejileri

Çocuk edebiyatında kullanılabilir ve çevirmene bu konuda kolaylık sağlayacak çeviri stratejileri mevcuttur. Epstein'den yararlanarak Levent'in verdiği bilgilere göre bu stratejiler şöyle verilmiştir;

1. Uyarılma: Kaynak metnin belirli bir hedef kitleye veya amaca uygun hale getirilmesi için metinde yapılan değişikliklerdir. Çevirmenler tarafından kullanılan bu çeviri stratejisi metni bir nevi yeniden yaratmayı gerektirmektedir.
2. Ekleme: Bu çeviri tekniğinde, kaynak metinde bulunmayan başka kelime, cümle veya deyimlerin metne eklenmesi söz konusudur.
3. Telafi: Bu strateji, kaynak metindeki dil ve kültüre özgü öğelerin çevirisi sırasında, kaynak metinden farklı miktarlarda veya yerlerde kullanılması şeklindedir. Böylece çevirideki anlam kayıplarını telafi etmek amaçlanmaktadır.
4. Çıkarma: Metindeki bazı kelime ve cümlelerin hedef kültürde anlaşılacağı düşünülmesi veya başka nedenlerle silinmesidir.
5. Açıklama: Çeviri sırasında, dipnot gibi metin dışı veya kelime gibi metin içi bir açıklama eklenmesidir.
6. Literal Çeviri: Tartışmalı bir kavram olan literal çeviri kimi zaman şiddetle savunulmuş kimi zaman itirazlarla karşılaşmıştır. Bu çeviri stratejisinde esas olan içeriği değiştirmeden olduğu gibi iletmektir.
7. Değiştirme: Kaynak metindeki dil veya kültüre özgü öğelerin, aynı türden ifadelerle veyahut başka örneklerle değiştirildiği stratejidir.
8. Alıkoyma: Kaynak odaklı bir strateji olup kaynak dilden hedef dile kelime veya tümcelerin girmesine izin verir. Böylece kaynak dildeki ifade edici dilin ya da kültüre özgü ifadelerin hedef dilde korunmasını sağlar.
9. Standardizasyon: Kaynak metinde kullanılan standart olmayan ifadelerin yerine gramer ve imla bakımından standart kelimelerin seçilerek dilin standartlaştırıldığı yöntemidir.
10. Gramer Gösterimi: Metinde kullanılan dili göstermek amacıyla standart olmayan yazımın gösterilmesidir. Kelime gösterimi de aynı şekilde standart olmayan

kelimelerin kullanıldığı çeviri tekniği olup lehçe çevirilerinde tercih edilmektedir.⁴⁴

Vinay ve Darbelnet ise çeviri stratejilerini şöyle sıralamışlardır:⁴⁵

1. Ödünç Alma (Borrowing): Kaynak metinde bulunan kelimelerin olduğu gibi değiştirilmeden hedef metne aktarılmasıdır. Burada iki ihtimal mevcuttur; ya bu kelime hedef dilde mevcut değildir veyahut mevcut olduğu halde yabancılık etkisi oluşturma amaçlanmıştır.
2. Öykünme (Calque): Burada da kaynak metinde bulunan bir sözcük veya yapının çevrilirken kelimesi kelimesine aktarımı söz konusudur.
3. Sözcüğü sözcüğüne çeviri (Literal Translation): Ekleme çıkarma yapmaksızın, biçime odaklanılarak kelime kelimesine yapılan çeviridir.
4. Yer değiştirme (Transposition): Anlamı bozmaksızın kaynak metindeki kelime veya ifadelerin yerinin değiştirilmesidir.
5. Değiştirme (Modulation): Kaynak dildeki bir anlamın hedef dile farklı bir form altında aktarılmasıdır.
6. Eşdeğerlik (Equivalence): Bu strateji deyim ve atasözlerinin çevirisinde kullanılan bir strateji olup aynı anlamı farklı bir üslup veya yapıyla verme durumudur.
7. Uyarlama (Adaptation): Hedef kültürde bulunmayan bir durumun çeviri işlemi sırasında hedef kültüre uyarlanması durumudur.

2.5. Çocuk Edebiyatında Kültürel Öğelerin Çevirisi

Kültürel öge ve değerlerin çevrilmesi meselesine gelindiğinde burada en çok karşılaşılan sorunlar başlıklar, özel isimler ve deyimler ve kelime oyunlarının çevirisidir.⁴⁶ Örneğin başlıklarda kimi zaman kurulan tamlama diğer dilde mantıklı bir

⁴⁴ Gizem Tezyürek, "A Comparative And Descriptive Analysis Of The Turkish Translations Of Mark Twain's The Adventures Of Tom Sawyer Within The Context Of Children's Literature" (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018), s.48-50.

⁴⁵ Musa Yıldız, Halil İbrahim Şanverdi, "Azrâ'u Câkartâ Adlı Romanın Türkçe Çevirilerinin Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi", *Dil ve Edebiyat Araştırmaları* 19 (Bahar, 2019): 237-262.

⁴⁶ Zivtci, "Çocuk Edebiyatı"

anlam vermiyor olabilir veyahut kullanılan kelime hedef dilde birden çok anlama geliyor olabilir. Örneğin; Arapça bir hikâyenin başlığı olan “انا واخي” Türkçeye çevrileceği zaman “ben ve abim” veyahut “ben ve kardeşim” olarak çevrilebilir. Arapçada ikisi içinde kullanılan ifade aynıken büyük veya küçük ayrıntısı verilmemiştir ancak Türkçeye çevrilirken ister istemez dil yapısından dolayı bu ayrıntı verilmek durumundadır.

İsimler konusunda kimi çevirmenler kaynak kültürdeki isimleri olduğu gibi aktarmayı tercih etmişken kimi hedef kültürdeki isimlerle değiştirmiştir. Ancak örneğin masallarda bazı isimler o karakterin bir özelliğiyle ilişkilendirilerek verilmiştir ve bu durumda ismin değiştirilmesi orada verilmesi istenen mesajın aktarılmasına engel olmaktadır. Bunun yanı sıra dini içerikli eserlerde karakterler peygamber, melek gibi şahıslar olabileceğinden isim değişikliği yapılamamaktadır.

Yine deyimler ve atasözleri de kültür aktarımının önemli öğelerini oluşturmaktadır. Deyim ve atasözlerini çevirmek çoğu zaman zorluk arz etmektedir çünkü hedef dilde aynı anlamı verebilmek her zaman mümkün olmamaktadır. Örneğin Arapça bir atasözü olan “من اهان ماله أكرم نفسه” Türkçeye “parana kıy kendine kıyma” olarak çevrilmektedir. Oysaki burada birebir aynı anlam verilmemektedir. Arapça ifadede “kim malına kıyarsa kendini onurlandırır” anlamı çıkmaktadır ancak Türkçe ifade onurlandırma anlamını eksik olarak vermektedir.

Kelime oyunlarına gelince burada birbiriyle ses bakımından uyumlu farklı kelimelerin kullanılması veyahut farklı yeni söz öbeklerinin kurulması söz konusudur. Örneğin Arapça “ذاب الثلج بان المرج” ifadesinde birbirine ses açısından yakın kelimelerle kurulmuşken Türkçeye “kar eridi, çayır göründü” olarak çevrildiğinde ses uyumu aktarılamamaktadır.

Bunların sonucunda kültürel unsurların çevirisinde yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejilerinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Yerlileştirmede kaynak metnin yabancılığı en aza indirgenir ve hedef metin hedef kitle tarafından daha kolay kabul görür. Yani yazarın okura yaklaşması, kültürel ve dilsel farklılıkları azaltması söz konusudur. Yabancılaştırma ise sözcüğü sözcüğüne çevirmenin veya sözcüğü ek açıklamalar kullanarak olduğu gibi aktarmanın sıkça görüldüğü çeviri stratejisidir. Burada okur yazara götürülür yani hedef kitle bu yabancı metindeki

farklılıklarla karşılaşarak şaşırır, düşünür ve sorgular. Böylece okur başka kültürlerle daha yakından tanışma imkânı bulur.⁴⁷

Çocuk edebiyatında belli sınırlar bulunmaktadır. Bu sınırlar aşılmaya riskli konular ele alındığı takdirde, öğretmenler çocuk kitaplarını seçme konusunda isteksiz davranmakta ve “Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış” kitabından yararlanan bilgilere göre bunların sebebini şöyle sıralamaktadırlar:

1. Eserin, çocukları bilmemeleri gereken konularla tanıştırması ve bunun onları korkutup yanlış yola sürüklemesi.
2. Eserin, kabul görmeyen değerleri temsil ederek çocukların kafasını karıştırması.
3. Eserin, ırkçılığı veya cinsiyetçiliği sosyal sorun olarak verip çocuğa rahatsızlık vermesi.

Diğer bir nokta, uzun zamandır var olan ve değişen kültürlere bir yanıt ve tepki olarak resimli kitaplar da değişmiş, tek ve basit bir gerçek değil pek çok gerçek ve perspektif sunan postmodern bir bakış açısına bürünmüşlerdir. “Postmodernizmin tartışılmayan tek özelliği; bütünlük, homojenlik, bütünsellik ve bir sona vardırma yaklaşımlarını reddetmesidir.” Postmodern resimli kitapları ayırt eden altı özellik şunlardır; öykü ve anlamlar aracılığıyla çok yönlü olay akışı, diğer metin türleriyle ilişki kuran metinler arasılık, edebi geleneklerin yıkılması, ayırt edici özelliklerin bulanıklaşması ve oyunbazlıktır.⁴⁸

Görseller söz konusu olduğunda çocuk edebiyatı yazarlarının çok kültürlü düşünmeleri de son derece önemlidir. Örneğin çocuk kitaplarındaki görsellerde kullanılan yüzler çoğu zaman beyazdır ve bu zenci çocukların kabul gördüğünü hissetmesine ve başkalarından farklı olduğu için kötü hissetmemesine engel teşkil eder. Çocukların görsel zekalarının daha kuvvetli olması çocuk kitaplarındaki bu tarz görseller çocukların zihnine yazılardan daha çok yer etmesine sebep olmaktadır. Bu yönüyle seçilen görseller son derece önem arz etmektedir. Bu noktada sadece ırk bakımından değil, yaşam tarzı, kültür ve inanç bakımından geniş bir yelpazeye hitap

⁴⁷ Seda Taş, “Kültürel Unsurların Çevirisi ve Çeviri Stratejileri”, *Humanitas* 5(10) (2017):1-14.

⁴⁸ Rebecca J. Lukens, Jacquelin J. Smith ve Cynthia Miller Coffel, *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*, ed. Melike Günyüz, Sevim Sarıçam, çev. Cenk Pamay, 2. baskı, İstanbul: Erdem Yayınları, 2021, s. 15-42.

eden çocuk kitaplarının olması ve çeviride bunlara dikkat edilmesi de önemlidir. Bunun sonucu olarak da kültür ve inançlara ters düşecek ve çatışacak öğeler içeren kitaplar burada sorun teşkil etmektedir. Örneğin günümüzde çocuklara yönelik yazılan ve hiçbir şeyi gizlemeden vererek eşcinsellik, çıplaklık, doğum kontrolü vs. konuları içeren kitapların ortaya çıkmaya başlaması birçok kültür ve inançla çelişen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü burada çoğu kültür ve inanca göre ahlak dışı sayılan konuların güzel gösterilmesi söz konusudur, bu da yeni neslin bozulmasına sebep olabilmektedir.

Sonuç olarak şu önerilerin ileri sürülmesi mümkündür:⁴⁹

1. Dile dayalı kültürlenme tek taraflı gelişmediği gibi, burada yerel ve evrensel kültür öğelerinin karşılıklı etkileşimi söz konusudur. Farklı kültürlerle tanışma ise çocuklarda edebi eserler yoluyla büyük ölçüde sağlanmalıdır.
2. Çocuklara sunulacak farklı kültürleri yansıtan eserleri seçerken bilgi, bakış açısı, yaşam ve deneyimin, dil, kültür ve estetikle uyumlu ve iç içe verildiği eserler seçilmelidir.
3. Çeviri eserlerde ise farklı kültürlerle ait inançlar ve yaşam türleri özendirici bir tarzda değil bilgi verici tarzda olmalıdır. Zira burada amaç bu farklı kültürleri çocuklara empoze etme değil yalnızca tanıtmaya ve kendi kültürüyle karşılaştırarak kültürünün de farkına varmasını sağlama olmalıdır.

2.6. Dini İçerikli Çocuk Edebiyatı ve Çevirisi

Öncelikle dini çocuk edebiyatı dediğimizde çocukta dini heyecan uyandıran, dini değerlerin konu edildiği, çocukları dini açıdan eğiten onlara din ve ahlak esaslarını anlatmayı amaçlayan bir edebiyat düşünülmelidir. Edebiyatın genelinde tarih boyunca din ve kültürün önemli bir etkisi olmuştur. Çocuklara hitap eden edebiyatta da hayal gücünü ve gerçekdışı unsurları esas alan ürünlerin yanı sıra, çocuğun ahlaki bir ders çıkarmasını sağlayan ve dini değerleri öğreten çok sayıda ürün de ortaya koyulmuştur.

⁴⁹ Osman Mert, Fatma Albayrak ve Nilüfer Serin, “Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 1(3) (2013): 58-73.

Dini çocuk edebiyatında en yoğun görüldüğü dönemin 18. yüzyıl olduğu söylenebilir. Bu dönemin eserlerinde hayalet hikayelerinin dahi dini bir amacı bulunmaktadır. Başlangıçta tehlikeli olarak görülen peri masalları da çekiciliğinden dolayı eğitici hikayelere dönüştürülmüş ve dini bir çerçeveye sokulmuştur.⁵⁰

Batı'daki dini içerikli çocuk edebiyatına bakıldığında; erken çocuklukta İncil'den alıntılardan oluşan hikâye ve şarkılar, manzum okuma kitapları, daha ileri çocuklukta ise temel inanç konularını ve İncil'in emirlerini ele alan basitleştirilmiş çocuk kitapları, nasihat kitapları ve İncil'deki hikayelerden oluşan "Nuh'un Gemisi" gibi kitaplar göze çarpmaktadır. Ayrıca doğrudan dini bir amaçla yazılmış ürünler bulunduğu gibi dini öğeleri örtük, sembolik veyahut metnin tamamına yayılmış şekilde aktaran ürünler de mevcuttur. Bunlar "İnce örtülü bir Hristiyan alegorisi" olarak nitelenmiştir. Örnek olarak Hristiyanlığa ait öğeler ve değerler içeren Polyanna ve Heidi verilebilir. Şener'e göre çoğu zaman bu tarz eserler daha başarılı ve etkili olmuştur. Bu açıdan bakıldığında dini bir eser ya hem konu hem verilmek istenen mesaj açısından doğrudan dini bir içeriğe sahiptir, ya da konu dini olmadığı halde dini mesaj verilmek istenip örtülü bir halde dini bir içeriği sunmaktadır veyahut da yazarın dini hassasiyeti doğal bir şekilde esere yansımaktadır.⁵¹

Türkiye'de dini çocuk edebiyatı dendiğinde ise meşhur yazarlardan Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin gibi yazarları zikretmek yerinde olacaktır. Zira bu yazarlar İslami çocuk edebiyatı içerisinde önemli sayılacak eserler kaleme almış ve dini, çocukların düzeylerine uygun şekilde hikayelere yedirerek sunmuşlardır. Örneğin bu tarz hikayelerden Ömer Seyfettin'in İlk Namaz, Kaşığı ve Falaka gibi eserleri din duygusunun yanı sıra tarih bilinci, devlete bağlılık ve sorumluluk gibi birçok değeri de çocuğa telkin eder.⁵² Ancak çocuk edebiyatında dinin etkisi ve din hassasiyetinin 1970'lerden sonra ve özellikle de 1980'den itibaren arttığı görülmüştür.⁵³

⁵⁰ Dilek Tüfekçi Can, "Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Araştırma: Tanımlar, Türler ve Teoriler", (Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, 2012), s.72.

⁵¹ Osman Zahit Şener, "Çocuk Edebiyatında Dini, Kültürel Ve İdeolojik Aktarım Bağlamında Dini Çocuk Edebiyatı", *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2021): 1251.

⁵² Alev Sınar, "Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 4/7 (2006): 186.

⁵³ Zeki Karakaya, "Çocuk Felsefesi ve Çocuk Edebiyatı", *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı* 104-105, (Ağustos-Eylül 2005): 345.

Dini çocuk edebiyatında dikkat edilmesi gereken hususlara gelince, öncelikle çocukları karamsarlığa itecek bir üslup değil hayata olumlu ve iyimser bakmalarını sağlayacak bir üslup kullanılmalıdır. Böylece çocuğun dine bakış açısı da daha sağlıklı olacaktır. Aynı şekilde şiddet ve korku öğeleri değil sevgi ve şefkat temelli bir anlatım da son derece önem taşımaktadır. Dini hikayeler hiçbir grup arasında ayrımcılık yapmamalı başka bir din, dil veyahut ırkı küçümseyici ifadeler de barındırmamalıdır. Çocuklara kazandırılması istenen davranış ve değerler emredici ve baskıcı bir tarzda değil dolaylı yolla anlatıldığında çok daha etkili olacaktır. Burada önemli olan diğer husus, dini hikayelerin yaş gruplarına uygun tarzda hitap etmesidir. Zira her yaş grubunun anlama seviyesi farklıdır ve hatta anlatılması gereken şeyler de farklıdır, yanlış zamanda yanlış hikâye kullanıldığı durumlarda sonuç başarısız olmaktadır. Örneğin Hz. Yusuf kıssasında Züleyha ile yaşanan olay çocuğun belli bir yaştan sonra akıl erdirebileceği bir konudur. Ayrıca erken çocuklukta cehennem, ceza odaklı değil cennet, mükafat temelli anlatım benimsenmelidir. Nefret ve korku değil, sevgi ve güven temelli eğitim daha kalıcı ve etkili olacaktır.

Dini çocuk edebiyatında çeviri eserler de son derece önemli bir yer kaplamaktadır. Zira bilindiği üzere dinlerin kutsal kitaplarının indiği ve dini eserlerinin yazıldığı belirli diller mevcuttur. Başka dilleri konuşan insanların bu dinlere girmesiyle bu eserlerin çevrilmesi de kaçınılmaz olmuştur. Bu noktada çocuklar için yazılmış dini eserler de başka dillere çevrilmiş veya başka dillerde, ilgili dini öğretecek yeni eserler yazma ihtiyacı doğmuştur.

Dini çocuk edebiyatı çevirilerini şu açılardan incelemek mümkündür;

a) Kutsal metinlerden kesitlerin çevirisi:

Dini çocuk eserlerinde kutsal metinlerin kullanımı sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bunlara Kuran, İncil, Tevrat gibi kutsal kitaplardan kesitler örnek verilebilir. Burada esas olan bu kitapların indiği belirli bir dilin olmasıdır. Dolayısıyla burada çeviri kaçınılmazdır. Bunun yanı sıra kutsal metinlerin edebi üslubu ve tüm meselelerle ilgili bilgiler içermesi, çocuk kitle tarafından anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında burada çok hassas bir çevirinin gerekliliği söz konusudur. Bu çeviri, hem kutsal metinlerden alınan ifadeleri çarpıtmayacak ve değiştirmeyecek tarzda olmalı hem de yetişkinlerden farklı anlama düzeyine sahip çocuk kitlesi tarafından anlaşılabilir şekilde

sunulmalıdır. Bu çeviri esnasında doğru kelime seçimleri son derece önemli olup gerekli açıklamaların getirilmesi de gereklidir. Görüldüğü üzere burada ne bir uyarlamadan ne de literal bir çeviriden bahsetmek mümkün olup ikisinin arası bir yol izlenmelidir.

b) Dini terim ve ifadelerin çevirisi:

Bilindiği üzere her dine özgü belli ibadet şekilleri, hukuk düzeni, ahlak kuralları, dua gibi öğeler bulunmaktadır. Bunlar da her dinin belli bir dil içerisinde doğmuş özel ifade ve terimlere sahip olmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Bunlara namaz, oruç, âyin, vaftiz, kipa, şabat gibi dini terimleri örnek vermek mümkündür. Bu tür terimlerin çocuklara uygun şekilde çevrilmesi dini eserlerin anlaşılması açısından son derece önemlidir. Bu tür terimlerin kimi zaman hedef dilde yaygın bir karşılığının bulunmasının yanı sıra kimi zaman bir karşılığının bulunduğu ancak bunun, yaygın olmayıp ancak açıklamasıyla anlaşıldığı görülmektedir. Kimi zamanlarda ise bu tür terimlerin hedef dilde bir karşılığı bulunmamakta ve olduğu gibi aktarılmaktadır. Son iki ihtimalde çocukların bu terimleri anlamaları son derece zordur. Bu sebeple bu terimlerin çevirisi esnasında karşılık bulunmadığı durumlarda hedef kitlenin anlamasını kolaylaştıracak parantez içi açıklamalar bir çözüm yolu olabilmektedir. Yine dini öğretmeyi amaçlayan bazı eserlerin çevirisinde hedef kitlenin kelime dağarcığına yeni dini terimlerin katılması da hedeflenmektedir. Bu gibi durumlarda ödünç alma stratejisinin yanı sıra açıklama yoluna gitmek de gerekli olmaktadır.

c) Kültürel çerçevenin hedef kültüre uyarlanması:

Burada önemli bir nokta, dini kavramların algılanmasının kültürden bağımsız olarak gerçekleşmemesidir. Dolayısıyla çeviri esnasında dini öğelerin, hedef kültürde çeşitlilik gösteren kavramlar üzerinden aktarımı söz konusudur. Bu yolla da bu sözcüklerin, kaynak metindeki farklı değerler ve ideolojiler içinde kavramsallaştırılması söz konusudur. Yani bu sözcükler, hedef kültür içerisinde kaynak kültür koşullarından farklı metiniçi veya metinlerarası bağlantılarla kullanılmakta ve hedef kültürle bütünleşmesi sağlanmaktadır. Bunun sonucu olarak da çeviri esnasında dini öğelerin aktarımı, kaçınılması ve

indirgenmesi mümkün olmayan farklılıklar aracılığıyla gerçekleşmektedir.⁵⁴ Dolayısıyla çeviri esnasında bu kültürel çerçevenin hedef kültüre uyarlanması ihtiyacı doğmaktadır. Bu kültürel çerçeveye dini kalıplar, dini saygı ifadeleri, atasözleri ve deyimleri örnek vermek mümkündür. Burada eşdeğerlik stratejisi önem arz etmekte olup kaynak metindeki bu ifadelerin hedef kültürdeki yaygın kullanımlarıyla değiştirilmesi metni daha orijinal kılmakta ve hedef kitle tarafından daha anlaşılır hale getirmektedir.

d) Dil yapısı:

Dini eserlerin çevirisinde dikkat edilecek diğer bir husus, kaynak metinde kullanılan dil yapısının olduğu gibi aktarılmak yerine hedef dile uyarlanmasıdır. Yani burada kaynak dilde varsa hatalar düzeltilerek çeviri yapılmalı, cümle yapıları hedef dile çatıştığı takdirde hedef dile uygun hale getirilmelidir. Hedef dil yapısına uygun düşmeyen kelime ve ifadelerin bulunması durumunda değiştirme ve çıkarma stratejileri kullanılmalı, gerekli durumlarda ise eseri anlaşılır kılacak veya dil yapısından kaynaklanan anlam eksikliklerini karşılayacak eklemelerde bulunulmalıdır. Ayrıca kullanılan dilin hedef kitleye uygunluğu sağlanmalı ve zor kelimelerden kaçınılmalıdır. Zira çocukların anlamadığı kelimelerin çok olması durumunda eserden sıkılması kaçınılmazdır.

e) Eser üslubunun hedef kitleye uygunluğu:

Her türde yazılmış eserler gibi dini içerikli eserlerde de hedef kitleye uygunluk son derece önemlidir. Çevirmen hitap ettiği yaş grubunu belirlemeli ve onların anlayışına uygun çeviri yoluna gitmelidir. Örneğin; hedef metindeki uzun ve anlaşılması zor cümleler yerine daha kısa cümleler tercih etmek, hitap edilen hedef kitleye uygun kelime tercihlerinde bulunmak bu konuda gidilecek çözümlerden bazılarıdır. Ayrıca çocuğun okuma isteğini kamçılacak ilgi çekici ve akıcı bir üslup da son derece gereklidir.

f) Şahıs ve mekân isimleri:

Dini eser çevirilerinde peygamberler ve önemli şahısların isimleri gibi kutsal metinlerde zikredilen veya o din açısından özel sayılan mekân isimleri de önemli

⁵⁴ Cihan Alan, "Dini Kurgu Eserlerin Çevirisine Postyapısalcı Bir Yaklaşım", *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi* 31 (2021 Güz):1-19.

bir konudur. Şahıs isimlerinin olduğu gibi aktarılmasının mümkün olduğu gibi bu isimler şâyet hedef kültürde kullanılıyorsa o kültürde kullanılan hallerini kullanmakta mümkün olmaktadır. Mesih yerine İsa kullanımı buna örnektir. Bunun yanı sıra ismin telaffuzunda farklılık da meydana gelebilmektedir. Örneğin “داود” ismi Türkçeye aktarılırken sondaki “d” harfinin telaffuzu “t” ye dönmekte ve Davut olarak yazılmaktadır. Burada hedef dile uygun ve hedef dilde yaygın telaffuz seçimi de eseri kolaylaştırıcı etkenlerdendir. Aynı şekilde mekân isimlerinde de hedef dil ve kültürde yaygın olan karşılıklarının kullanılması durumunda veya hedef dil ve kültüre uzak mekan isimlerinin kullanımında şehir, ülke, köy gibi nerenin ismi olduğuna dair açıklama verilmesi çeviri metni hedef kitleye yaklaştırmaktadır.

2.7.1. İslami Çocuk Edebiyatı ve Çevirisi

İslam hukukunda çocuk kavramı “doğumla başlayan ve ergenlik çağına kadar devam eden döneme ‘çocukluk’, bu dönemi yaşayan kimseye de ‘çocuk’ denir.”⁵⁵ şeklinde ifade edilmiştir.

Demirdöğen ve Eroğlu, İslami Çocuk Edebiyatı’nın tanımını şöyle vermiştir: “İslami Çocuk Edebiyatı; çocukların dini duygu ve düşüncelerini geliştirmek, dine karşı ilgi ve isteklerini uyandırmak, çocukta dini-ahlaki davranış değişikliği oluşturmak amacıyla, çocuğun içinde bulunduğu yaşın pedagojik özelliklerine uygun olarak meydana getirilen yazılı veya sözlü ürünlerdir.”⁵⁶ Bu edebiyatı diğer çocuk edebiyatından ayıran en önemli nokta, İslami temeller üzerine kurulu olması ve bunlara muhalefet etmemesidir.

İslami çocuk edebiyatının ilkleri olarak sayılan eserler ise, İbn Tufeyl’in Hay bin Yakzan adlı romanı, Gazali’nin Eyyühe’l-Veled adlı eseri ve Feriduddin Attar’ın Mantıku’t-Tayr adlı eseridir. Ayrıca Mevlana’nın Mesnevi’si de İslami Çocuk

⁵⁵ Mehmet Âkif Aydın, “Çocuk”, DİA, 18, 361.

⁵⁶ Melek Demirdöğen, Ayşe Farsakoğlu Eroğlu, “İslami Çocuk Edebiyatı”. *Turkish Studies – Language* 16(1) (2021): 188.

Edebiyatı'nın en önemli eserlerinden biridir.⁵⁷ Günümüzde bu görevi üstlenen en önemli kurumlardan biri şüphesiz Diyanet'tir. Diyanetin çocuklara özel hazırladığı dergiler, takvimler, eğitici kitaplar eğlendirici bir tarzda sunulmakta ve çocuklar tarafından ilgiyle okunmaktadır. Ayrıca Sadettin Kaplan, Cahit Zarifoğlu, Üzeyir Gündüz, M. Yaşar Kandemir gibi yazarlar da günümüzde İslami çocuk edebiyatına katkıda bulunan önemli isimlerden bazılarıdır.

Burada İslami çocuk edebiyatının kaynaklarına da kısaca değinmek yerinde olacaktır. Bunlar; öncelikle Kur'an kıssaları, hadislerden hikayeler, peygamber hayatından hikayeler, sahabe hayatından hikayeler, menkıbeler, halk hikayeleri ve diğer kaynaklardır.⁵⁸

İslami çocuk edebiyatının önemine gelince İslam dini çocuklara ve onların doğru yetişmesine son derece önem veren bir dindir. Nitekim Kuran'ı Kerim'de Peygamberlerin dahi iyi ve temiz bir nesil için Allah'a dua ettikleri görülmektedir. İlk emri "Oku!" olan kitabımızdan anlayacağımız önemli bir nokta da elbette ümmetin çocuklarının okuyacağı kitaplara verilecek önem ve dikkat olacaktır. Atasözlerimizde de "Ağaç yaşken eğilir." denmiş çocuğu eğitmenin önemi vurgulanmıştır. Nitekim çocuklara onların seviyesine göre hitap eden İslami bir edebiyat bulunmaması durumunda çocuklarımız Batı'nın Hristiyan kültürü veyahut farklı dinlerin kültürleriyle yoğrulan kitapları okuyacaktır. Çocuk edebiyatındaki çoğu kitabın her ne kadar dini amaç gütmeyeceği düşünülse de arka planda dini ve kültürel etkilere sahip olduğu görülmektedir. Kitaplarda geçen şahıs isimleri dahi tek başına bir kültürün temsilcileridir. Batılı yazarların yazmış olduğu çeviri çocuk edebiyatı eserlerinin çoğu zaman Hristiyan kültüre ait kilise, haç, Noel, Tanrı'nın oğlu gibi öğeleri içerdiğini de görmekteyiz. Böyle bir durumda bu öğeler bu kitapları okuyan Müslüman çocukların kafalarına yerleşmekte ve çocuklar o kültüre göre yetişmekte, günlük hayatta dahi kitaplarda okuduğu şaşırma, sevinme ifadelerini taklit etmektedir. Ayrıca hiçbir din veya kültür öğesi içermese dahi dilek tutma, büyü, sihir gibi öğeler de çocuğun dini anlayışına etki etmektedir. Bu açıdan baktığımızda kendi dinimizin esaslarını ve dini

⁵⁷ Demirdöğen ve Eroğlu, "İslami Çocuk Edebiyatı", s. 188.

⁵⁸ M. Nur Pakdemirli, "İlköğretim Çağı Çocuklarının Din Eğitiminde Kullanılabilecek Hikâyelerin Özellikleri ve Kaynakları", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 21 (2011): 153-173.

kültürümüzü çocuklarımıza aktaracağımız çocuklara has İslami bir edebiyatın gerekliliğini görebilmekteyiz.

İslam dininin kutsal kitabı Kuran'ı-Kerim'in Arapça dilinde inmiş olması, bu dinin peygamberi ve ilklerinin Arap olmaları, İslami çocuk edebiyatı eserlerinin Arapçadan çeviriler içermelerini kaçınılmaz kılmıştır. Bunun bir sonucu olarak bu alanda dilimize çevrilen çocuk eserleri de genellikle Arapçadan olmuştur.

İslami çocuk edebiyatının çeviri eserlerine gelince, İslami çocuk edebiyatı alanında eserler ortaya koyan ve eserlerinin Türkçeye çevrildiği, önemli sayılan isimlerden bazıları Seyyid Kutup, ve Abdulhamid Cude es Sahhar'dır. Zira bu yazarların son derece önemli sayılabilecek Çocuklar İçin İslam Tarihi adlı eseri bulunmakta ve Peygamberlerin Hayatı, Peygamberimizin Hayatı, Örnek Halifelerin Hayatı, Seçkin Sahabelerin Hayatı, Hanım Sahabilerin Hayatı serilerinden oluşmaktadır. Ayrıca bu tezde örnek metin olarak incelenecek olan kitabın yazarı olan ve "Kasasun mine't-Tarihi'l-İslami li'l-Etfâl" (Çocuklar İçin İslam Tarihinden Hikayeler) ile "Esasiyyatün fi Edebi'l-Etfâl" (Çocuk Edebiyatına Dair Esaslar) gibi eserleri bulunan Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvi gibi, "İslam Işığında Çocuk Edebiyatı" ve "Edebü'l-Etfâl fi Da'vi'l-İslam" (İslam Davetinde Çocuk Edebiyatı) gibi eserlerin yazarı olan Necib el-Keylani'ni de eserleri Türkçeye çevrilen önemli İslami çocuk edebiyatı yazarlarından⁵⁹.

İslami çocuk edebiyatında bulunan çeviri eserlerin incelenmesi de bu noktada son derece önemli bir husustur. Çocuklara dini öğretmek veya aşılacak amacıyla yazılmış olan dini eserlerin çevirileri incelenmeli, herhangi bir çarpıtmaya maruz kalıp kalmadıkları incelenmelidir. Bunun yanı sıra çevirirken yapılan hatalar incelenmeli, çocuğun anlama düzeyine uygunluğu ölçülmelidir. Özellikle âyet ve hadis çevirisi noktalarında çocukların yanlış çevirilerle karşılaşmaları son derece tehlikelidir. Çocuklara yönelik yazılmış olan peygamber kıssaları, ilmihal bilgisi, fıkıh ve siyer eserlerinin de çocukların seviyesine uygun ve akıcı bir şekilde çevrilmesi son derece önem arz etmektedir. Ayrıca daha önce zikredildiği üzere dini eserlerin belli bir kültürden bağımsız olması düşünülme-yen eserleri olmaları hasebiyle, eserin veya

⁵⁹Adem Çalışkan, "İslami Çocuk Edebiyatı", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12(12/13) (2001): 423.

kıssaların içerdiği kültürel öğelerin hedef kültürle olan uyumunun sağlanması da önem arz etmektedir.

3. BÖLÜM

KISASU'N-NEBİYYİN Lİ'L-ETFÂL VE ÇEVİRİSİ

3.1. Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvî'nin Hayatı ve Edebi Kişiliği (1914-1999)

TDV İslam Ansiklopedisinin Ebü'l-Hasan en-Nedvi adlı maddesinde verilen bilgilere göre, Ebu'l-Hasan, 6 Muharrem 1333 (24 Kasım 1914) yılında Hindistan'da Uttar Pradeş eyaletinin başşehri Leknev'e bağlı Ray Birelî kasabasının Tekiyye Kelân köyünde doğmuştur. Ailesi seyyid olup Kutbüddin Muhammed isimli büyük dedelerinden birine nisbetle Kutbi olarak da anılmıştır. Soyu, Hindistan'daki Bilgrâmî Hüseyinîler ve Birelvî Haseniler'e dayanmaktadır. Babasının ismi, Abdülhay el-Hasenî olup edip ve şair olan annesinin ismi ise Hayrünnisâ Hanım'dır. Aslen Arap olup Selefiliğe yakın bir hayat tarzı sürmüştür. Yaşadığı bölgede Ali Miyan olarak tanınan Ebu'l-Hasan, henüz dokuz yaşındayken babasını kaybetmiştir. Sıddîk Hasan Han'ın torunlarının maddi desteğiyle de 1927'de Leknev Üniversitesi'nde Arap dili ve Edebiyatı bölümüne girmiştir. 1929'da ise Dârülulûm-i Nedvetü'l-ulema'ya kaydolmuş ve Arapça tahsilini geliştirme imkânı bulmuştur. Medreseyi bitirince İngilizce öğrenmiş 1929'da da Lahor'a gitmiştir. Lahor'da Muhammed İkbal'le tanışmış ve bu onun hayatındaki dönem noktalarından biri olmuştur. Hadis ve tefsirin yanı sıra mantık da okuyan Nedvi hadis icazeti de almıştır. 1934 yılında Dârülulûm-i Nedvetü'l-ulemâ'da hocalığa başlamıştır. Aynı zamanda Cemâat-i İslami'nin de kurucularındandır. 1943 yılında ise İdâre-i Ta'limât-ı İslam adlı kurumu kurarak orada ders vermiştir. 1961'de Nedvetü'l-ulemâ'nın başkanı ve Dârülulûm'un rektörü olmuştur. 1964 yılında bir gözünü kaybetmiş, 1999'da ise kısmi felç geçirerek 23 Ramazan 1420 (31 Aralık 1999) yılında vefat etmiştir.⁶⁰

⁶⁰ Abdulhamit Birışık, "Nedvi, Ebü'l-Hasan", DİA, 32, 515-518.

Nedvi'nin Arapça öğrenmeye başlaması, abisinin 1924 yılının sonlarında ona Arapça ve İngilizce öğretmek istemesiyle olmuştur. Bu hedefle de onu arkadaşlarından biri olan Arap dili profesörü Şeyh Halil b. Muhammed b. Hüseyin b. Hüseyin b. Muhsin el-Ensari el-Yemeni'ye emanet etmiştir. Ondan sarf ve nahiv dersleri almış, Arapça konuşma becerisini geliştirmede Kelile ve Dimne gibi birçok eseri de onunla okuma imkanı bulmuştur. Aynı şekilde Seyyid Aziz Rahman'dan da sarf ve nahiv dersleri almıştır ve belagat alanında önemli sayılabilecek eserleri de onunla okumuştur. Bu dersleri aldığı sıralarda henüz on iki yaşını geçmemiş olduğundan Arapçayı ana dil seviyesinde öğrenme ve akıcı bir şekilde konuşma konusunda zorluk çekmemiştir.⁶¹

Nedvi, Centre Islamique de Geneve ve el-Câmiatü'l-İslâmiyye (Medine) gibi birçok müessesede kuruculuk ve başkanlık yapmıştır. Bunun yanı sıra, Uluslararası Kral Faysal İslam'a Hizmet (1980), Dubai Emirliği Müslüman Kişiliği (1998), Sultan of Brunei International Prize for Islamic Scholarship (1999) ödüllerine layık görülmüştür. Nedvi, İslam dinine bağlı ve tasavvufla iç içe yetişmiştir. Eserleri ve konuşmaları İslam dünyasında büyük ses getirmiştir. En çok üzerinde durduğu konulardan bazıları, Batıcılık ve ahlaki gerilemedir. Nedvi'nin İslam dünyasındaki etkileri hala sürmektedir. Ayrıca Arapça, Urduca ve İngilizce olarak yazmış olduğu, biyografi ve tarih, dini ilimler ve siyer, dini hayat ve toplumsal konular, İslami edebiyat ve seyahatnâmeler gibi birçok alanda 700'e varan eser ve risalesi mevcuttur. Bunlardan önemli sayılabilecek olan bazıları şunlardır;⁶²

Sîret-i Seyyid Ahmed Şehid (Leknev 1939),

el-Erkânü'l-erba'a fi dav'i'l-Kitâb ve's-Sünne (Kuveyt 1387/1967; Beyrut 1968),

Mâzâ hasire'l-âlem bi'nhitâti'l-müslimin (Kahire 1950),

Muhtârât min edebi'l Arab (Beyrut 1965).

Nazarat fi'l-edeb (Amman 1990)

et-Tarik ile'l-Medine (Medine 1965; Leknev 1407/1987)

Müzekkiratü sâ'ih fi'ş-Şarki'l-Arabi (Kahire 1952; Beyrut 1395/1975)

Mîn Nehri Kâbil ilâ nehri'l-Yermük (Beyrut 1410/1990, 3. bs.)

Türki meyn Do Haftey (Leknev 1953)

⁶¹ Şakerâlem Şavk, "es-Seyyid ebu'l-Hasan en-Nedvi Hayatili ve İshâmâti'l-İlmiyye", *Mecelletü'l-Kısm el-Arabi* (2013): 55.

⁶² Birışık, "Nedvi, Ebü'l-Hasan", s. 515-518.

3.2. Kısasu'n-Nebiyîn li'l-Etfâl ve Çevirisi

Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvi'nin yazdığı bu eserin ilk baskısı Kahire'de 1954 yılında daha sonra Beyrut'ta 1977 yılında basılmıştır. Orijinal eserin tamamı dört cilt olup son cildi Siretü Hâtemi'n-Nebiyîn adıyla yayımlanmıştır. Eser Türkçe'nin yanı sıra birçok dile çevrilmiştir. Bu tezde söz konusu eserin Asitane yayınları tarafından roman boyu ebatlarında basılan nüshası üzerinden incelemeler yapılacaktır.

İsminden de anlaşıldığı üzere eser çocuklara yönelik yazılmış Kur'an-ı Kerim'den peygamber kıssalarını konu almıştır. Eser çocuklara peygamber kıssalarını öğretme amacını gütmeyen yanı sıra bu vesileyle Arapça eğitimini kolaylaştırmayı da hedeflemiştir. Bu sebeple eser son derece yalın bir dil ve basit cümlelerle kaleme alınmıştır.

Eserin başında ise müellifin “Kıymetli yeğenim!” hitabıyla başlayan bir yazısı bulunmaktadır. Dipnotta hitap ettiği kişinin müellifin büyük abisi Dr. Abdulali el-Haseni'nin oğlu Muhammed olduğunu, Arapça öğrenmeye başladığında onun için birçok kitap kaleme aldığını, el-Ba's el-İslami isimli derginin kurucusu ve yayın yönetmeni olduğunu, 17 Recep 1399'da Allah'ın rahmetine kavuştuğunu belirtmiştir. Ona hitaben, onu hikaye okuma konusunda rağbetli gördüğünü, ancak elinde gördüğü hikayelerin kedi, köpek gibi hayvan hikayelerinden ibaret olduğunu ve bu duruma üzüldüğünü dile getirmektedir. Bu durumdan sorumlu olanın yetişkinler olduğunu, çocukların bu tür hikayeleri okuma sebeplerinin ancak onları bulabilmeleri olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Kur'an, peygamber ve din dili olması hasebiyle Arapça öğrenmeye rağbetli olup öğrenmeye başladığını ancak bunun için kitaplar bulunmamasından dolayı yaşadığı utancı dile getirmiştir. Bu sebeple bu eseri kaleme aldığını, bunun da “Çocuklar İçin Peygamber Kıssaları” serisinin ilk kitabı olup ona bunu hediye ettiğini söylemiştir. Kitapta kullandığı üslubun çocukların anlayışına uygun, anlaşılır ve kolay, basitleştirilmiş bir tarzda olduğunu belirtmiş, bu kitabın çocukların okullarda okuyacağı ilk Arapça kitap olmasını dilemiştir. Son olarak da eserde hiçbir yalan sözün bulunmadığını belirtmiş ve dualarla sözünü bitirmiştir.⁶³

⁶³ Ebi'l-Hasan Ali el-Haseni en-Nedvi, *Kısasu'n-Nebiyîn lil'Etfâl*, İstanbul: Asitane Yayınevi, s.5.

Eserin, Şerafettin Şenaslan tarafından “Kur’an’ı Kerim’de Peygamber Kıssaları” adıyla yapılan tercümesine bakıldığında, kaynak metinde bulunmamasına rağmen takdim kısmında Seyyid Kutub’un bu eserin önemiyle ilgili yaptığı tespitlerin bulunduğu göze çarpmaktadır. Seyyid Kutub, Seyyid Ebu’l-Hasan en-Nedvi’nin şahsiyetini ve kalemini tanıma fırsatı bulduğunu, imanlı bir kalbe ve teslim olmuş bir akla sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca İslam’ı güzel anlayıp yaşamış bir şahsiyet olduğunu da vurgulamıştır. Bu eserin, küçük hacimli olmasına rağmen İslam’a davet noktasında önemli bir eser olduğunu, dini anlama ve öğrenmede yetişkinler kadar çocukların da buna muhtaç olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca bu kitabın her ne kadar çocuklar için yazılmış olsa da yetişkinlere de hizmet edeceğini, çocuklar için yazılmış bu tarz birçok eser okumuş olmasına rağmen en mükemmelinin bu eser olduğunu belirtmiştir. Bu mükemmelliği ise, insanın kalbinde yer edinen ince yönlendirmelere ve imani gerçekleri kısra içerisinde vermesine bağlamıştır.⁶⁴

3.3. Kısasu’n Nebiyîn li’l-Etfâl Çevirisinin İncelemesi

3.3.1. Başlıklar

Başlıklara genel olarak bakıldığında bunların literal çeviri stratejisiyle çevrildiği görülmektedir. Ancak yine kaynak metinden farklı çevrilen başlıklar da mevcuttur. Bu kısımda bunlara dair tespitler yer alacaktır. (Parantez içindeki rakamlar, ibarelerin her iki eserdeki sayfa numaralarını ifade etmektedir.)

Tablo 1
Şahıs İsimleri

Azer’in Oğlu (19)	ولد أذر (8)
Hz. İbrahim’in Nasihati (19)	نصيحة إبراهيم (9)
İbrahim Putları Kırıyor (21)	إبراهيم يكسر الأصنام (10)
Hz. Yusuf Kuyuda (38)	يوسف في البئر (33)

⁶⁴ Ebu’l-Hasan Ali en-Nedvi, *Kur’ân’ı Kerim’de Peygamber Kıssaları*, çev. Şerafettin Şenaslan, İstanbul: Ravza Yayınları, 2021, s.15-16.

Tablo 1 - devam
Şahıs İsimleri

Hız. Yakub Yusuf'un Yanında (57)	يعقوب عند يوسف (59)
Salih Aleyhisselam (92)	صالح عليه الصلاة والسلام (102)
Efendimiz Şuayb'ın Kıssası (183)	قصة سيدنا شعيب عليه السلام (222)
Efendilerimiz Hz. Davud ve Hz. Süleyman'ın Kıssaları (191)	قصة سيدنا داود وسيدنا سليمان عليهما السلام (230)
Hız. Eyyûb ve Hz. Yunus'un Kıssaları (205)	قصة سيدنا أيوب وسيدنا يونس عليهما السلام (243)
Hız. İsa'nın Mucizeleri (221)	معجزات المسيح (261)
Hız. İsa Mahkemede (230)	سيدنا المسيح في المحكمة (271)

Kitap, dini bir eser olması ve çoğunlukla peygamber isimlerini içermesi hasebiyle başlıklarda kullanılan şahıs isimlerine baktığımızda bunların olduğu gibi aktarıldığını görmekteyiz. Ayrıca Azer ve Firavun gibi peygamber ismi olmayan diğer isimler de olduğu gibi aktarılmıştır. Ancak dikkat çeken bir husus, orijinal metinde çoğu başlıkta peygamber isimlerine ek olarak Hz. veya aleyhisselam gibi saygı ifadelerinin bulunmaması ancak hedef metinde neredeyse hepsinde bulunmasıdır. Örneğin kaynak metindeki "إبراهيم" başlığında Hz. anlamında bir ifade kullanılmadığı halde hedef metne "Hz. İbrahim'in Nasihati" olarak çevrilmiştir. Ancak hemen ardından gelen başlıkta ise Hz. kullanılmamış "İbrahim Putları Kırıyor" diye çevrilmiştir. Aynı şekilde "يعقوب عند يوسف" ifadesinde, orijinal metinde her iki isim için de Hz. ifadesi bulunmadığı halde çevirmen Yakub isminin başına Hz. koyup Yusuf isminin başına ise koymamıştır. Birkaç başlıkta ise çevirmen, tam tersi olarak orijinal metinde bulunan saygı ifadelerini aktarmamıştır. Örneğin "قصة سيدنا داود وسيدنا سليمان عليهما السلام" orijinal başlıkta "efendilerimiz" ve "aleyhisselam" ifadeleri kullanılmışken, hedef metne "Efendilerimiz Hz. Davud ve Hz. Süleyman'ın Kıssaları" olarak çevrilmiş, hem "efendilerimiz" hem de Hz. ifadeleri kullanılarak aslında aynı anlamda iki ifade kullanılarak anlatım bozukluğu yapılmıştır. Kaynak metindeki "aleyhisselam" ifadesinin Türkçe karşılığı "hazreti" değildir, aksine efendi ve hazreti kelimeleri yakın anlamlıdır. Yani çevirmenin bu başlığı "Hz. Davud ve Hz. Süleyman aleyhisselamın kıssaları" olarak aktarması veyahut aktarırken isimlerin yanına (as) eklemesi daha isabetli olurdu. Bir diğer örnekte "Hz. Eyyub ve Hz. Yunus'un Kıssaları" olarak çevrilen başlığın orijinalinde bulunan

“efendilerimiz” ve “aleyhisselam” ifadelerinin her ikisinin de aktarılmadığını görmekteyiz. Bu tutarsızlıklara rağmen genel olarak değerlendirecek olursak muhtemelen Türkçede peygamber isimlerinin başında saygı ifadesi olarak Hz. kullanımının yaygın olması sebebiyle böyle bir yöntem izlenmiş olup okuyucu kitlesi olarak çocuklara da böyle bir dini saygı aşlamak istendiğini söylemek mümkündür.

Dikkat çeken bir diğer husus, çevirmenin peygamber isimlerini aktarırken genel olarak Türkçedeki yaygın telaffuzlarıyla aktarırken “Hz. Eyyûb ve Hz. Yunus’un Kıssaları” adlı başlıkta Türkçede yaygın karşılığı olan “Eyüp” olarak değil de direkt Arapça “أيوب” isminin latinize hali olan “Eyyûb” olarak aktarmasıdır.

İstisna olarak, tablo 1’deki son iki başlıkta görüldüğü üzere kaynak metinde Hz. İsa için kullanılan “Mesih” kelimesini çevirmen “İsa” olarak aktarmayı tercih etmiştir. Bunun sebebinin, Türkçede Hz. İsa için Mesih isminin kullanımının yaygın olmaması veyahut çocukların bu isme yabancı kalacakları düşüncesinin olabileceği kanaatindeyiz.

Tablo 2
Mekan İsimleri

Mekke’ye (28)	الى مكة (19)
Kâbe (31)	الكعبة (23)
Beytü’l Makdis (32)	بيت المقدس (24)
Kenan İlinden Mısır’a (101)	من كنعان الى مصر (114)
Nil’de (108)	في النيل (124)
Medyen’de (119)	في مدين (139)

Mekân isimlerine baktığımızda da aynı şekilde oldukları gibi aktarıldığını görmekteyiz. Ancak “Ken’an İlinden Mısır’a” adlı başlığa baktığımızda, orijinal metinde “ilinden” ifadesinin bulunmadığını görmekteyiz. Burada çevirmen böyle bir ekleme yaparak çocukların Kenan yer ismini bir ülke olarak düşünmelerini engelleyip il olarak tanımlarını sağlamanın yanı sıra, kişi ismi olarak algılanmasını da önlemiştir.

Tablo 3
Kelime Eklmeleri

Hz. Yakub ve Oğulları Arasındaki Konuşma (50)	بين يعقوب وابنائنه (50)
Hz. Yakub'a Geldiler (35)	الى يعقوب (29)
Yakub Sırrını İfşa Ediyor (55)	يظهر السر (56)
Yusuf Babasına Elçi Gönderiyor (57)	يوسف يرسل الى يعقوب (59)
O Senin Ailenden Değildir (76)	ليس من اهلك (82)
Ad Kavminin Nankörlüğü (80)	كفران عاد (86)
Ad Kavminin İnadı (86)	عناد عاد (95)
Semud Kavminin Devesi (89)	ناقة سمود (99)
Semud'un Nankörlüğü (90)	كفران ثمود (100)
Tekrar Firavun'un Sarayına (114)	الى قصر فرعون (132)
Medyen'e Kardeşleri Şuayb'ı Gönderdik (183)	الى مدين اخاهم شعيبا (222)
Hüdhüd Kuşunun Kıssası (195)	قصة هدهد (235)
Hz. İsa'nın Hz. Muhammed (sav) Efendimizi Müjdelemesi (234)	بشارته ببعثة سيدنا محمد ص. (275)
Hz. İsa'nın Davetinde Tevhidin Yeri (236)	منزلة التوحيد في دعوته (279)

Tablo 3'te görüldüğü üzere çevirmenin bazı başlıklara kaynak metinde bulunmayan kelime eklemesi yaptığını görmekteyiz. Bunu yaparken genel olarak ifadeleri daha açıklayıcı ve daha anlaşılır kılmayı hedeflemiş görünmektedir. Örneğin “Hz. Yakub ve Oğulları Arasındaki Konuşma” adlı başlığın Arapça orijinalinde “konuşma” kelimesi bulunmamaktadır. Çevirmenin, burada ifadeyi Arapça haliyle çocuklar açısından muğlak gördüğü ve daha açıklayıcı kılmak istediği kanaatindeyiz. Yine tablo 3'teki ikinci örnekte “geldiler” fiili Arapça ifadeye mevcut değildir. Ancak, kelime kelimesine çevirisini yapıp çevirmen ifadeyi, “Hz. Yakub'a” diye çevirmekle yetinseydi ifade Türkçe dili açısından eksik ve anlaşılmaz olacaktı. Dolayısıyla Arapçadaki “الى” harfi cerrinin içerdiği bir anlam olan gelmek fiilini eklemesi çocuk okuyucu kitlesi açısından da son derece isabetli olmuştur.

Kelime eklemeleri hususunda dikkat çeken bir başlık da “Yakub sırrını ifşa ediyor” ifadesiyle karşımıza çıkmaktadır. Bu başlığın Arapça orijinalinin kelime çevirisinin “Sır açığa çıkıyor” şeklinde edilgen bir cümle olduğunu görmekteyiz. Ancak

çevirmen, cümleye özne de katarak ve sırrın Hz. Yakup tarafından açığa çıkarıldığını ifade ederek başlığı değişikliğe uğratmıştır.

“Yusuf babasına elçi gönderiyor” başlığına baktığımızda çevirmenin burada kelime eklemenin yanı sıra kelime değişikliğine de gittiğini görmekteyiz. Arapça ifadenin bire bir çevirisi “Yusuf, Yakub’a gönderiyor” olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevirmen, ifadeyi anlaşılır kılmak için ifadeye nesne yani “elçi” kelimesini ekleme ihtiyacı duymuştur. Zira eklenmediği takdirde cümle Türkçede yarım kalmaktadır. Bir diğer değişiklik ise çevirmenin, “Yakub’a” demek yerine “babasına” demeyi tercih etmesidir. Muhtemelen vurgu amaçlı olarak, çocuklara Hz. Yakub’un Hz. Yusuf’un babası olduğunu vurgulamak istemiştir.

“O senin ailenden değildir” başlığında ise kaynak metinde “o” zamirinin bulunmadığını görmekteyiz. Ancak bu ifade âyet-i kerimeden bir alıntı olup âyet-i kerimede “إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ” (Hud suresi, 46. âyet) “o” zamirinin bulunduğunu görmekteyiz. Çevirmen, burada âyetin kaynak metinde verilmeyen kısmından da yararlanarak zamirle birlikte vermeyi tercih etmiştir.

Bir diğer ayrıntı kaynak metinde kavim isimleri verilirken sadece kavmin isminin zikredilmesiyle yetinilmiş olmasıdır. Tablo 3’te 6. 7. ve 8. başlıklara baktığımızda çevirmenin Türkçeye aktarırken salt kavim isimlerini aktarmayıp “Ad kavmi, Semud kavmi” olarak verdiğini görmekteyiz. Burada kavim kelimesi verilmemiş olsa, çocukların “Ad”, “Semud” isimlerinin ne olduğunu anlamada yabancılık çekecekleri muhtemeldir. Arap dili ve kültüründe alışlagelen ve Arap toplumundaki çocukların aşına olduğu bu isimler, Türk dili ve kültürü açısından çocuklara yabancı gelebilmektedir. Dolayısıyla çevirmen, hedef kültürü dikkate alarak böyle bir ekleme yoluna gitmiştir. Ancak buna aykırı olarak çevirmen “Semud’un nankörlüğü” başlığında kavim kelimesini eklememiştir. Aynı tutarsızlığı “Medyen’e kardeşleri Şuayb’ı gönderdik” başlığında da görmekteyiz. Ayrıca bu başlığın Arapça orijinalinde “gönderdik” ifadesi bulunmazken Türkçede cümlenin yarım kalması ve Arapça aslında kullanılan harfî cerin bu anlamı içermesi sebebiyle, bu ifadenin çevirmen tarafından eklendiğini görmekteyiz.

Bazen çevirmen, metnin veya konunun gidişatından yararlanarak kelime eklemesi yapmıştır. “Tekrar Firavun’un sarayına” başlığında, “tekrar” kelimesi kaynak

metinde bulunmamaktadır. Çevirmen burada kıssanın içeriğinden yararlanarak böyle bir ekleme yapma yoluna gitmiştir.

“Hüdhüd kuşunun kıssası” başlığında ise kaynak metinde bulunmayan “kuş” ifadesi eklenmiştir. Bunun sebebi yine hüdhüd’ün bir kuş türü olduğunun çocuklar tarafından bilinmemesi ihtimali olabilir.

Özne eklemesine örnek olarak “Hz. İsa’nın Hz. Muhammed (sav) Efendimizi Müjdelemesi” başlığı gösterilebilir. Kaynak metinde “Hz. İsa” zikredilmemiş, yalnızca “Hz. Muhammed (sav) efendimizin müjdenmesi” olarak verilmiştir. Çevirmen, yine burada da müjdeleyen kim olduğuna açıklık getirerek ifadeyi daha anlaşılır kılmayı hedeflemiştir. Aynı şekilde “Hz. İsa’nın davetinde tevhidin yeri” başlığında da kaynak metinde “Hz. İsa” zikredilmemiş “onun davetinde tevhidin yeri” olarak verilmiştir. Burada da çevirmenin aynı amacı güttüğü kanaatindeyiz.

Tablo 4
Kaynak Dildeki Kelimenin Değiştirilmeden Aktarımı

Allah’ın Gazabı (65)	غضب الله (68)
Tevil (177)	التأويل (217)
Allah’ın Saliha Kıza İnâyeti (213)	عناية الله بالفتاة الصالحة (251)
Allah’ın Âyetleri ve Kudreti (215)	آيات الله وقدرته (253)
Avam Halkın ve Fakirlerin İmanı (225)	إيمان عامة الناس وفقرائهم (265)
Hz. İsa Ezalara Tahammül Ediyor (231)	عيسى يتحمل الأذى (272)
Risaleti Tebliğ Etti Emaneti Yerine Getirdi (189)	بلغ الرسالة وادى الأمانة (229)

Burada, çevirmenin Türkçede başka bir karşılığını tercih edebileceği halde Arapça aslını değiştirmeden verdiği kelimeler incelenecektir. Burada ödünç alma stratejisi kullanılmış gözükmektedir. Tablo 4’te görüldüğü üzere ilk başlıkta “gazap” kelimesi direkt Arapça “غضب” kelimesinin aynısı olarak verilmiştir. Ancak bu ifade, Türkçede çocuklar tarafından anlaşılması zor bir kelime olarak görünmektedir. Halbuki burada Türkçe karşılık olarak “Allah’ın öfkesi” tercih edilebilirdi. Aynı şekilde “Tevil” başlığında da Arapça aslındaki kelime olduğu gibi verilmiştir. Tevil kelimesi Türk çocuklara son derece yabancı ve zor bir kelimedir. Bu başlığı okuyan bir çocuğun, bir

yetişkinine sormadan bu ifadeyi anlaması düşük bir ihtimaldir. Dolayısıyla bunun yerine “yorum, açıklama” gibi daha basit ve Türkçe kelimeler kullanılması daha isabetli olurdu. Yine “Allah’ın salih kızı inâyeti”, “Allah’ın âyetleri ve kudreti”, “Avam halkın ve fakirlerin imanı”, “Hz. İsa ezalara tahammül ediyor” örneklerine bakıldığında, “inâyet, âyet, avam, eza” kelimeleri olduğu gibi kaynak dildeki haliyle aktarılmıştır. Ancak bu kelimelerin anlaşılmasının bu haliyle çocuklar için zor olacağı kanaatindeyiz. Arap diline ve kültürüne baktığımızda bu ifadeler o kültürün çocukları için de son derece anlaşılır görülürken hedef kültürde durum aynı değildir. Kullanılan “inâyet” kelimesinin yerine “ilgi, koruma, bakım” gibi kelimeler kullanılabilir. Diğer bir nokta, “âyet” kelimesi ilgili başlıkta mucize anlamında kullanılmış olup Türkçeye olduğu gibi aktarıldığında hedef kitle tarafından Kur’an âyetleri olarak anlaşılması muhtemel gözükmemektedir. Dolayısıyla “Allah’ın mucizeleri” olarak aktarılması, bu yanlış anlaşılmaya mahal vermemiş olurdu. Yine diğer başlıklarda “avam” kelimesi yerine “sıradan halk”, “eza” kelimesi yerine “eziyet”, “risalet” yerine “mesaj” tercih edilmiş olsaydı daha anlaşılır olurdu.

Tablo 5
Gramer Farklılıkları

Babasını Daveti (27)	دعوة الوالد (18)
Kavmi Ona Ne Cevap Verdi? (68)	ماذا أجابه القوم؟ (72)
Zindanda Öğüt (40)	موعظة السجن (36)
Tevhidle İlgili Öğüt (42)	موعظة التوحيد (39)
Efendimiz Musa Aleyhisselam Kıssası (101)	قصة سيدنا موسى عليه السلام (114)
Hiz. Yunus Kavmi Arasında (207)	يونس بين قومه (245)
Resimden Heykele (64)	من الصور الى التماثيل (67)
Yeryüzünün Hazinesinin İdarecisi (47)	على خزائن الأرض (45)
Hiz. Yakub’a Geldiler (35)	وفد الى يعقوب (29)
Allah’ın Hiz. Davud’a Verdiği Nimet (192)	نعمة الله على داود (231)
Yahya Davet Görevini Yükleniyor (215)	يحيى بضطلع بأعباء الدعوة (254)
Hiz. Yunus’un Kıssası ve Hikmetleri (207)	قصة يونس وحكمتها (245)
“Rabbim! Ben Bir Kız Doğurdum” dedi(212)	قالت ربي اني وضعتها انثى (250)
Hiz. Yusuf’un Kardeşleri Geliyor (48)	جاء اخوة يوسف (47)

Gramer farklılıklarına baktığımızda öncelikle tamlamalar dikkat çekmektedir. Tablo 5’te görüldüğü üzere, “Babasını Daveti” başlığı kaynak metinde “babayı davet” anlamında verilmiştir. Ancak çevirmen, tamlamaya zamir de ekleyerek daha anlaşılır bir başlık sunmuştur. Aynı şekilde “Kavmi Ona Ne Cevap Verdi” ifadesinin orijinali kavmi değil kavim olarak zamirsiz verilmiştir. Çevirmen yine zamir ekleyerek “kavmi” şeklinde tamlama yapmıştır. “Zindanda Öğüt” ve “Tevhidle İlgili Öğüt” başlıkları ise Arapça metinde tamlama olarak “Zindanın Öğüdü” ve “Tevhidin Öğüdü” anlamlarında verilmiştir. Ancak görüldüğü üzere çevirmen, bu ifadeleri tamlama olarak vermeyi tercih etmemiştir. Yine “Efendimiz Musa Aleyhisselam Kıssası” başlığında da hedef metindeki gibi “Efendimiz Musa Aleyhisselamın Kıssası” şeklinde tamlama olarak verilmemiştir. Burada tamlama olarak verilmeyişi Türkçe dilbilgisi açısından da cümlede düşüklüğe sebebiyet vermiştir. Son olarak “Hz. Yunus Kavmi Arasında” demek yerine, aslına bağlı kalarak “Hz. Yunus Kavminin Arasında” şeklinde verilmesinin daha uygun olacağı kanaatindeyiz.

Diğer noktalara gelince, “Hz. Yakub’a Geldiler” ifadesinin orijinalinde ise “وفد” kelimesi kullanılmış olup kelime fiil değil isimdir. Yani kaynak metinde “geldiler” değil “gelme” anlamında mastar kullanılmıştır. Ancak Türkçeye uygunluk bakımından burada fiil kullanılması daha isabetli olmuştur.

Harfi cerlerin Türkçeye aktarımına bakıldığında, “Yeryüzünün Hazineilerinin İdarecisi” ve “Allah’ın Hz. Davud’a Verdiği Nimet” başlıklarını incelemek yerinde olacaktır. İlk örneğe bakıldığında kaynak metindeki “üzerine, başına” anlamlarına gelen “على” harfi cerrinin “idareci” olarak çevrildiğini görmekteyiz. Oysa kelime kelimesine çevirisi yapılacak olsaydı “Yeryüzü Hazineilerinin Başına” gibi bir çeviri yapılabilirdi. Ancak çevirmenin başlığı bir tamlamaya dönüştürerek “idareci” kelimesini tercih etmesi, başlığı daha kolay anlaşılır kılmıştır. Benzer şekilde ikinci örneğe bakıldığında yine “على” harfi cerrinin “verdiği” kelimesiyle yansıtıldığını görmekteyiz. Kelime çevirisi “Allah’ın Hz. Davud’a Nimeti” olacakken çevirmen, kelime ekleyerek ifadeyi daha açıklayıcı bir hale dönüştürmüştür.

Tekillik çoğulluk uyumuna bakıldığında ise, “Yahya Davet Görevini Yükleniyor”, “Resimden Heykele” ve “Hz. Yunus’un Kıssası ve Hikmetleri” başlıkları

bu konuya örnek teşkil etmektedir. İlk örnekteki “görev” kelimesi, kaynak metinde “أعباء” yani “görevler” şeklinde çoğul olarak verilmiştir. Yine İkinci örnekte “resim” ve “heykel” kelimeleri kaynak metinde çoğul haliyle “الصور” ve “التمائيل” şeklinde verilmiştir. Üçüncü örnekte ise tam tersi olarak “hikmetleri” kelimesi, kaynak metinde “حكمتها” yani “hikmeti” şeklinde tekil olarak verilmiştir. Burada yine çevirmenin ifadeleri Türkçeye daha uygun hale getirme çabasından bahsetmek mümkündür.

“Hz. Yusuf’un Kardeşleri Geliyor” adlı başlığa bakıldığında kaynak metinde gelme fiilinin geçmiş zamanda “جاء” yani “geldi” olarak geçtiğini görmekteyiz. Ancak çevirmen fiili şimdiki zamanda kullanmıştır. Bunun sebebi “Hz. Yusuf’un Kardeşleri Geldi” şeklinde bir başlığın Türkçede o kadar çarpıcı bir etkisinin olmayışı olabilir. Çevirmenin şimdiki zamanı kullanıp başlığı Türkçeye daha uygun ve çocuklar için daha ilgi çekici hale getirdiği düşünülebilir.

Son olarak, “قالت ربي إني وضعتها انثى”⁶⁵ ifadesi âyetten bir kesit olup kelime çevirisi yapıldığında ve başta diyanet meali olmak üzere diğer meallere bakıldığında “وضعتها” kelimesinin, zamirle birlikte “onu doğurdum” şeklinde çevrildiğini görmekteyiz. Ancak çevirmen bunu “Ben onu kız doğurdum” olarak değil de zamirsiz olarak “Ben bir kız doğurdum” şeklinde çevirmiştir. Bu tercihin âyetin anlamını eksilttiği gerekçesiyle isabetli olmadığı görüşündeyiz.

Tablo 6
Kelime Eksiklikleri

Hak ile Batıl Arasındaki Mücadele (182)	قصة صراع بين الحق والباطل (221)
Öncekilerin Dediği Gibi Dediler (188)	بل قالوا مثل ما قال الأولون (228)
Hediyeler (198)	هدية مساومة (237)
Hz. Eyyüb’un Kıssası (205)	قصة أيوب نمط اخر من القصص (243)
Israr (228)	الحاح واصرار (268)
Onlara Benzetildi (232)	ولكن شبه اليهم (273)
Karmaşık İnançtan Putperestliğe (239)	من عقيدة غامضة الى تلبية سافرة (280)
Kur’an Kıssayı Hikaye Ediyor (200)	القران يحكي قصة سليمان (240)
Hükümdar Hz. Yusuf’a Elçi Gönderiyor (45)	الملك يرسل الى يوسف (43)

⁶⁵ Âli İmran Suresi, 36.

Başlıkları incelediğimizde, bazı başlıkların çevirisinde kelime eksiklikleri olduğunu görmekteyiz. Örneğin, kaynak metindeki “قصة” kelimesinin çeviriye yansıtılmadığını görüyoruz. Yani çevirmen ifadeyi, “Hak ile Batıl Arasındaki Mücadelenin Kıssası” şeklinde aktarmak yerine “Hak ile Batıl Arasındaki Mücadele” şeklinde aktarmıştır. Burada başlığı sadeleştirme yoluna gidildiğini söylemek mümkündür. İkinci örnekte ise kaynak metindeki bilakis anlamına gelen “بَل” kelimesinin çeviriye yansıtılmadığı dikkat çekmektedir. Burada önemli bir diğer ayrıntı bu ifadenin bir âyet olması hasebiyle, eksik anlamla verilmesinin isabetli olmayacağıdır. Çevirmenin bu âyeti meallerde de görüldüğü üzere “Bilakis öncekilerin dediği gibi dediler” şeklinde çevirmesi veyahut bilakis yerine çocukların daha kolay anlayabileceği “hayır, aksine” gibi kelimeler kullanması, âyeti tam anlamıyla vermek açısından önem teşkil etmektedir. Aynı şekilde diğer bir örnekte, kaynak metindeki “fakat, lakin” anlamlarına gelen “ولكن” kelimesinin aktarılmadan verildiğini ve âyetteki anlamın eksik kaldığını görmekteyiz.

Diğer örnekte kaynak metindeki pazarlık anlamına gelen “مساومة” kelimesinin çeviriye aktarılmadığını, “Pazarlık Hediyesi” yerine “Hediyeler” şeklinde çoğul olarak verildiğini görmekteyiz. “Hz. Eyyub’un Kıssası” başlığında da, kaynak metindeki “Kıssalardan başka bir tür” anlamındaki “تمط اخر من القصص” ifadesi çevrilmemiştir. Burada çevirmenin başlıkları sadeleştirerek çocukların seviyesine indirgemeye çalıştığı kanaatindeyiz. “İsrar” başlığında ise, kaynak metindeki eş anlamlı ikinci kelime alınmamıştır. Bilindiği üzere Arapça eş anlamlı kelimeler açısından zengin bir dil olup Türkçede bu denli eş anlamlı kelime bulmak zor olmaktadır. Dolayısıyla çevirmenin böyle bir tercihte bulunduğu söylenebilir. Fakat eş anlamlı iki kelimenin pekiştirme amacıyla kullanıldığını kabul ederek çevirinin “aşırı ısrar” şeklinde çevrilebileceğini de söyleyebiliriz. “Karmaşık İnançtan Putperestliğe” başlığında ise apaçık anlamında “سافرة” kelimesinin çeviriye yansıtılmadığını ve eksik anlama sebebiyet verildiğini görmekteyiz. Oysa burada kaynak metinde zıt anlamlı olan karmaşık ve apaçık kelimelerinin kullanılarak anlam pekiştirmesi yapılmaya çalışıldığını görmekteyiz. Dolayısıyla, “Karmaşık inançtan apaçık putperestliğe” çeviride bu anlam eksik kalmıştır. “Kur’an Kıssayı Hikaye Ediyor” örneğine baktığımızda kaynak metinde “Kur’an Hz. Süleyman’ın Kıssasını Hikaye Ediyor” şeklinde geçtiğini görmekteyiz. Dolayısıyla çevirmen burada Hz. Süleyman ifadesini aktarmayıp anlam kapalılığına yol açmıştır. Yine “Yanlış

Düşündük” başlığına baktığımızda da kaynak metindeki ihtimal anlamı veren “قد” kelimesinin eksik olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla “Yanlış düşünmüş olabiliriz” şeklinde değil de “Yanlış düşündük” şeklinde çevrildiğinde ihtimal anlamı yerini kesinliğe bırakmak da ve anlam kaymasına sebep olmaktadır.

Son örneğe baktığımızda ise diğer örneklerin tam tersi olarak kaynak metinde bulunmayan “elçi” kelimesinin çeviriye eklendiğini görmekteyiz. Yani çevirmen başlığı olduğu gibi “Hükümdar Hz. Yusuf’a Gönderiyor” olarak değil de başlığı daha anlaşılır ve açık kılacak olan “Hükümdar Hz. Yusuf’a Elçi Gönderiyor” şeklinde vermeyi tercih etmiştir.

Tablo 7
Kelime ve İfade Farklılıkları

Yanlış Düşündük (94)	قد اخطأ ظننا (106)
Hz. Şuayb Davete Devam Ediyor (186)	شعيب يشرح دعوته (225)
Hz. Yunus Balığın Karnında (208)	يونس في بطن الحوت (246)
Hayrete Düşüren Olay (218)	امر كله عجب (256)
Hz. İsa'nın Doğumu Kurallara Meydan Okuyor (221)	ولادة المسيح تتحدى المحسوس المعروف (260)
Kur'an Kıssayı Naklediyor (228)	القران يحكي القصة (268)
Kur'an Kıssayı Anlatıyor (233)	القران يتحدث عن القصة (274)
Yahudiler Hz. İsa'dan Kurtulmak İstiyorlar (229)	اليهود يجادلون التخلص من سيدنا عيسى (269)
O Asırdaki İdam Kanunu (230)	القانون الجنائي في ذلك العصر (271)
Diriliş Sonrası Parlak Bir Sahne (237)	مشهد رائع من مشاهد القيامة (279)
Sana Düşük Kimseler Tabi Oluyor (70)	اتبك الارذلون (74)
Çocukların Boğazlanması (106)	ذبح الاطفال (121)
Siyasilerin ve Cezalandırıcıların Üslubu (229)	أسلوب الناقلين والسياسيين (269)
Allan'ın Devesi (97)	ناقة الله (109)

Burada bazı başlıkların çevirisindeki farklı kelime ve ifade tercihleri incelenecektir. İlk örneğe baktığımızda kaynak metindeki ifadenin kelime çevirisinin

“Zannımız hata etmiş olabilir” veyahut daha düzgün bir ifadeyle “Düşüncemizde hata etmiş olabiliriz” şeklinde bir anlam olduğunu görmekteyiz. Ancak çevirmen burada ihtimal anlamını kesinlik olarak verdiği için, anlam kayması meydana gelmiştir. İkinci örnekte, Arapçadaki balina anlamına gelen “حوت” kelimesinin balık olarak çevrildiğini görmekteyiz. Yani özel olan bir ifade yerine genel bir ifade tercih edilmiş ve balığın türü kaynak metinde belliyken hedef metinde belirsiz hale gelmiştir. “Hayrete Düşüren Olay” olarak çevrilen başlığa baktığımızda kaynak metindeki ifadenin “Tamamı hayretlik olay” olduğunu görmekteyiz. Çevirmen, Türkçeye olduğu gibi çevrildiğinde anlaşılması zor olduğundan “tamamı” kelimesini atıp “Hayrete Düşüren Olay” şeklinde ifade etmeyi tercih etmiştir.

Diğer bir örnek olarak “Hz. İsa’nın Doğumu Kurallara Meydan Okuyor” ifadesine baktığımızda öncelikle kaynak metinde İsa yerine Mesih isminin kullanılmış olduğunu görmekteyiz. Ardından hissedilen, bilinen anlamlarına gelen “المحسوس، المعروف” kelimelerinin aktarılmayıp “kurallar” şeklinde ifade edildiği dikkat çekmektedir. Yani çevirmen “Mesih’in doğumu hissedilen, bilinene meydan okuyor” demek yerine, ifadeyi çocukların seviyesine daha indirgeyerek ve hedef kültüre daha uygun olan ismi seçerek “Hz. İsa’nın Doğumu Kurallara Meydan Okuyor” demeyi tercih etmiştir.

“Kur’an Kıssayı Naklediyor” ve “Kur’an Kıssayı Anlatıyor” örneklerini incelediğimizde kaynak metinde, nakletmek yerine “anlatmak, hikaye etmek anlamlarına gelen “يحكي” kelimesinin kullanıldığını, diğer örnekte ise “hakkında konuşmak” anlamına gelen “يتحدث عن” kelimesinin kullanıldığını görmekteyiz. İkinci başlıkta çevirmenin tercihini isabetli ve daha anlaşılır bulmakla birlikte, ilk başlıkta nakletmek kelimesi yerine anlatmak kelimesinin okuyucu kitlenin seviyesine daha uygun düşeceği kanaatindeyiz.

Bir diğer örnekte “Yahudiler Hz. İsa’dan Kurtulmak İstiyorlar” başlığındaki “kurtulmak istemek” ifadesinin kaynak metinde “kurtulmaya çalışmak” olarak geçtiği dikkat çekmektedir. Bu durumda kaynak metne daha uygun düşen çeviri “Yahudiler Hz. İsa’dan Kurtulmaya Çalışıyorlar” şeklinde olup bu haliyle hedef kitle için son derece anlaşılır durumdadır. Sonraki örnekte kaynak metindeki “القانون الجنائي” ifadesi ceza kanunu veya ceza hukuku anlamlarına gelmektedir. Ancak çevirmen bu ifadeyi “idam kanunu” olarak çevirmiş olup genel bir ifadeyi özelleştirme yoluna gitmiştir. Yine

“Diriliş Sonrası Parlak Bir Sahne” başlığı kaynak metinde “Kıyamet sahnelerinden parlak bir sahne” anlamında geçmiştir. Ancak çevirmen kıyamet yerine diriliş kelimesini tercih etmiş ve sahneleri demek yerine sonrası demeyi tercih etmiştir. Bu şekilde bir değişikliğin de yine gereksiz olduğu kanaatindeyiz.

Başlıklar incelendiğinde bazılarının çevrilirken daha anlaşılması zor ve kapalı hale getirildiği dikkat çekmektedir. Örneğin âyetten de bir kesit olan “اتبك الارذلون” (Şuara, 111) ifadesinin “Sana Düşük Kimseler Tabi Oluyor” şeklindeki çevirisi isabetli görünmemektedir. Bunun sebebi “düşük kimseler” ifadesinin Türkçeye pek uygun düşmemesidir. Oysaki meallerde de görüldüğü üzere “aşağılık, alt tabaka” gibi ifadeler daha uygun düşmekte ve daha anlaşılır olmaktadır. Yine tabi olmak ifadesi yerine uymak ifadesinin kullanımı hedef kitleye daha uygun düşmektedir. Buna benzer olarak “ذبح الأطفال” örneğine bakarsak “ذبح” kelimesi, çevirmen tarafından “boğazlama” olarak kullanılmıştır. Bu fiilin “boğazlama” olarak ifade edilmesi yerine “Çocukların Öldürülmesi” şeklinde değiştirilmesinin, çocuk kitle açısından daha anlaşılır olacağı düşüncesindeyiz. Benzer şekilde, “أسلوب الناقلين والسياسيين” örneğindeki intikamcı ve siyasetçi anlamlarına gelen kelimelerin, çevirmen tarafından “Siyasilerin ve Cezalandırıcıların Üslubu” şeklinde çevrildiğini görmekteyiz. Siyasi yerine siyasetçi kelimesinin Türkçeye ve hedef kitleye daha uygun düşeceği kanaatiyle birlikte, intikamcı anlamının cezalandırıcı olarak ifade edilmesinin hedef kitleye daha uygun düşeceği düşüncesindeyiz. Son olarak Arapça ve Türkçe arasındaki yapı farklılıklarından kaynaklanan bir farklılık olarak “Allah’ın Devesi” örneğine değinmek yerinde olacaktır. Arapçada dişi ve erkek deve için farklı kelimeler kullanılmakta olup Türkçede bu durum farklıdır. Dolayısıyla dişi deve anlamına gelen “ناقة” kelimesi Türkçede farklı bir kelimeyle ifade edilmemesi sebebiyle yalnızca deve olarak aktarılmıştır.

3.3.2. Dil Açısından İnceleme

Tablo 8
Çeviride İfade Farklılıkları

Hedef Metin	Kaynak Metin	Karşılaştırma
Asırlar önce (19)	أيام قبل (7)	Günler önce demek yerine asırlar önce tercih edilmiştir. Bunun sebebi, Türkçede “günler önce” ifadesinin çok uzun zaman önce anlamı vermemesi ve metinde kastedilen zamanın Hz. İbrahim zamanına dek uzanan uzun bir zamanı kapsamasıdır.
Şehir (19)	قرية (7)	Köy demek yerine şehir tercih edilmiştir. Bunun sebebi, eski dilde bu kelimenin şehir için de kullanılıyor olması veya metindeki ifadelerden şehir imajının anlaşılması olabilir.
Bina (19)	بيت (7)	Ev yerine bina kelimesi kullanılmıştır. Bunun gerekçesi metinde çokça putun içine konulduğu bir yerden bahsediliyor olması ve Türkçede ev kelimesinin daha küçük ve özel bir anlam taşıyor olması olabilir.
Babacığım (20)	يا ابي (9)	Birebir çeviri “ey baba” şeklinde olup bu şekilde bir nida Türkçede kullanılmamaktadır. Çevirmen, nida kelimesini kaldırıp ifadeyi Türkçeye daha uygun hale getirdiği gibi, ifadeyi yumuşatarak babacığım olarak ifade etmiştir. Bunun, burada anlatılan kıssadan bir kesiti anlatan âyet-i kerimede ⁶⁶ Hz. İbrahim’in babasına “يا ابي”, “babacığım” şeklinde seslenmesinden kaynaklandığı kanaatindeyiz.
Şehirde çok güçlü ... bir kral vardı. (26)	كان في المدينة ملك كبير جدا... (26)	Büyük bir kral demek yerine güçlü bir kral ifadesi kullanılmıştır. Bunun sebebi, kaynak dilde büyüklükle gücün vurgulanmak istenmesidir.

⁶⁶ Meryem Suresi, 44.

Tablo 8 - devam
Çeviride İfade Farklılıkları

...bir şey söyleyemez oldu (27)	... وسكت. (18)	“Sustu” şeklinde yalnız bir ifade yerine susmasının söyleyecek bir şey bulamamasından kaynaklandığını belirten “bir şey söyleyemez oldu” şeklinde bir ifade tercih edilmiştir. Bunun hedef kitle için açıklayıcı mahiyette olduğu söylenebilir.
... yukarıda geçtiği gibi (27)	... أيضا (18)	“Aynen” veya “aynı şekilde” anlamlarına gelen kelime “yukarıda geçtiği gibi” şeklinde çevrilmiştir. Böylece daha açık bir ifade haline gelmiştir.
... ve Rabbime yalvaracağım. (28)	وادعو ربي (19)	“Dua etmek” yerine “yalvarmak” ifadesi tercih edilmiştir. Duanın yoğunluğu vurgulanmak istenmiş olabilir.
Ana baba bir olan (34)	من امه (28)	“Annesinden olan kardeşi” şeklinde bir çeviri, babalarının farklı olduğu gibi bir ihtimali de barındırabileceğinden kanaatimizce bu ihtimal ortadan kaldırılmak istenmiştir.
... bizi niçin onlar kadar sevmiyor? (35)	لماذا لا يحبنا مثل يوسف وبنيامين... (28)	Kaynak metinde “Yusuf ve Bünyamin kadar” şeklinde isimler de verilerek ifade edilmiş olup çevirmen, “onlar kadar” demekle yetinerek ifadeyi kapalı hale getirmiştir.
Önemsediler (41)	وفرح الناس بيوسف وعظموه (36)	“Yüceltmek” yerine “önemsemek” denmiş ve hedef kitlenin daha kolay anlayacağı bir ifade tercih edilmiştir.
Onların akıbetlerini bildiği için de ağlıyordu. (41)	يعلم كل ذلك وبيكي (37)	Kelime çevirisi “Tüm bunları biliyor ve ağlıyordu” şeklinde olup çevirmen, ifadeyi daha açık hale getirerek bildiği şeyin onların akıbeti olduğunu belirtmiştir.
Zindandakiler öğüte muhtaç değil mi? (41)	الا يستحق اهل السجن الموعظة (37)	“Zindan ehli öğüdü hak etmiyor mu?” yerine “muhtaç değil mi” olarak ifade edilmiştir. Bu şekilde anlam değişikliğe uğramış ve esas kastedilen anlamdan uzaklaşmıştır.

Tablo 8 - devam
Çeviride İfade Farklılıkları

Onları utandırmadı (49)	ولم يفضحهم (48)	“İfşa etmek, rezil etmek” anlamlarına gelen ifade, “utandırmak” şeklinde çevrilmiştir. Anlam yakınlığı bulunmakla birlikte anlamda eksiklik meydana gelmiştir.
Yusuf, kardeşi Bünyamin’i görmeyi şiddetle arzuladı. (50)	واشتاق يوسف الى أخيه بنيامين. (50)	“Özlemek” ifadesi, “görmeyi şiddetle arzuladı” şeklinde çevrilmiştir. Muhtemelen özleminin ne kadar fazla olduğu vurgulanmak istenmiş ve böyle bir anlam eklemesinde bulunulmuştur.
Nasıl yiyip içebilirdi ki (57)	وكيف يطيب له الشراب والطعام (59)	“Yiyip içmek ona nasıl güzel gelebilirdi ki” ifadesindeki “يطيب” “güzel, hoş gelmek” çeviriye yansıtılmamış ve anlam eksikliğine yol açılmıştır.
Büyük büyük binalar (61)	بيوت كثيرة (63)	“Çokça” kelimesi “büyük” olarak çevrilmiş ve anlam değişikliğe uğramıştır.
İsyan mı edeceğiz (62)	انشرك (65)	“Şirk, ortak koşmak” anlamlarına gelen ifade “isyen etmek” olarak çevrilerek anlam tamamen değişikliğe uğratılmıştır.
Yağmur yağdırmadı (65)	حبس المطر (69)	“Yağmuru hapsedmek” ifadesi Türkçeye uygun düşmediğinden “yağdırmak” olarak ifade edilmiştir.
İleri gelenler (68)	والمتكبرون (72)	“Büyüklemler” ifadesi “ileri gelenler” olarak çevrilmiş ve anlam değişmiştir. Oysa büyüklemler negatif bir anlam taşıırken ileri gelenler ifadesi bu anlamdan yoksundur.
Nuh, oğlunu dalgalarla boğuşurken gördü (75)	ورأى نوح ابنه في الطوفان (82)	“Tufanda gördü” demek yerine çevirmen, “dalgalarla boğuşurken gördü” diyerek anlam eklemesinde bulunmuş aynı zamanda da “tufan” kelimesini hedef kitle için daha anlaşılır hale getirmiştir.
Put yapıyorlar (80)	ينحتون الاصنام (87)	“Oymak” kelimesi “yapmak” olarak çevrilmiş ifade Türkçeye daha uygun hale getirilmiştir.

Tablo 8 - devam
Çeviride İfade Farklılıkları

Şerefli bir aileye mensuptu (92)	ولد في بيت شريف (103)	“Şerefli bir evde doğdu” ifadesindeki “ev” yerine “aile”, “doğmak” yerine de “mensup olmak” ifadesi kullanılmıştır. Muhtemelen evden kastın aile olduğu anlamı açık bir şekilde verilmek istenmiş ve doğduğu bu ailenin kendi ailesi olduğu mensup olma kelimesiyle verilmek istenmiştir.
Bu saraylarda eğleşeceğinizi (95)	تسكنون في هذه القصور (107)	“İkamet etme, oturma” kelimesini çevirmen “eğleşmek” olarak çevirerek anlam eklemesi yapmıştır.
Yakub (as)’ı ... defnettiler (102)	ودفنوا الشيخ (116)	Şeyh veya yaşlı olarak çevrilmeye müsait olan “الشيخ” kelimesini çevirmen direkt şahsın ismini kullanarak onun Hz. Yakup olduğunu ifade etmeyi tercih etmiş böylece hedef kitlenin kim olduğu konusunda şüpheye düşme ihtimalini ortadan kaldırmıştır.
Küçüklerin babası, büyüklerin de kardeşiydi. (103)	كل صغير فقد اياه وكل كبير فقد اخاه (117)	Kelime çevirisi “Her küçük babasını ve her büyük de kardeşini kaybetti.” olan ifadedeki kaybetmek kelimesi tercümeyle yansıtılmamış, fiil cümlesi isim cümlesi haline getirilerek anlam eksikliğine yol açılmıştır.
Çocuk kasabı (108)	عدو الأطفال (124)	“Çocuk düşmanı” ifadesi “çocuk kasabı” olarak çevrilerek muhtemelen Firavun’un çocukları katli vurgulanmak istenmiştir. Ancak aynı zamanda anlaşılabilirlik seviyesi düşmüştür.
Ahalisinin habersiz olduğu bir sırada (115)	والناس في لهو وشغل (133)	İnsanların iş güçte olması, habersiz olmak şeklinde ifade edilmiş, iş güçte olmasının sonucu olarak bu durumdan habersiz olmaları direkt olarak dolaysız yolla ifade edilmiştir.
Bir yumruk attı. (115)	فصرب (133)	“Vurmak” ifadesi “yumruk atmak” olarak ifade edilmiş ve birçok ihtimale açık ve genel olan vurmak kelimesi yumrukla özelleştirilmiştir.

Tablo 8 - devam
Çeviride İfade Farklılıkları

Kuyunun başında (121)	في مكانه (141)	“Olduğu yerde” demek yerine çevirmen burada direkt olduğu yeri zikrederek “kuyunun başında” şeklinde çevirmeyi tercih etmiş ve ifadeyi daha açık hale getirmiştir.
Sudan (127)	من البحر (149)	“Denizden” demek yerine çevirmen burada “sudan” diyerek ifadeyi değiştirmiş ve eksik hale getirmiştir.
Suya (128)	في النيل (150)	Yine “Nil’de” şeklinde açıkça ifade edilen nehri “suya” şeklinde çevirerek özel bir ifadeyi genelleştirmiştir.
Müsabakalar ya kazanılır ya da kaybedilirdi. (134)	وعند الامتحان يكرم الرجل او يهان (134)	“Yarıştta kişi ya ödüllendirilir ya da aşağılanır” şeklindeki ifadeyi çevirirken çevirmen, tamamen farklı olarak çevirmiştir. Kişiyi ödüllendirme ve aşağılama yerine, kazanma ve kaybetme kelimelerini kullanarak muhtemelen ifadeyi daha yalın hale getirmek istemiş ancak anlam farklılığına yol açmıştır.
Bizi bu tuzağa soktun (154)	ودبرت قتلنا (185)	“Bizi öldürmeyi planladın” şeklindeki ifade “tuzağa soktun” şeklinde çevrilmiş öldürme amacının olduğu anlamı eksik kalmıştır.
Kudret helvasını (159) Kudret helvası (159)	مثل الحلوى (191) المن (192)	Çevirmen burada “helva benzeri” demek yerine direkt kudret helvası demiştir. Oysa kaynak metinde kudret helvası için direkt “المن” kelimesi kullanılmış böylece ilk ifadede verilmek istenen helvaya benzerlik anlamı eksik kalmıştır.
Bıldırcın (160)	طيور (193)	“Kuş etleri” ifadesi özelleştirilerek direkt kıssada daha önce de zikredilmiş olan “bıldırcın” kelimesi tercih edilmiştir.
Kırk gün (166)	أربعين ليلة (202)	Gece yerine çevirmen, Türkçede zaman belirtirken daha yaygın kullanılan gün kelimesini tercih etmiştir.
Bir kul (175)	رجل (214)	“Bir adam” ifadesi “bir kul” şeklinde çevrilmiş ve her iki cinsiyete de muhtemel hale gelerek genelleştirilmiştir.

Tablo 8 - devam
Çeviride İfade Farklılıkları

Korkutuyordu (184)	يُنذِرُهُم (223)	“Uyarmak” yerine “korkutmak” kelimesi tercih edilmiş anlam bozukluğa uğramıştır. Nitekim burada peygamberlerden bahsediliyor olup korkutmak uyarmaktan daha negatif ve farklı bir anlam içermektedir.
İşitti (195)	فَهِم (234)	“Anlamak” kelimesi işitmek olarak çevrilmiş, bu bağlamda Hz. Süleyman’ın karıncanın sözlerini anlaması, normal bir ses işitir gibi işitmesi anlamına evrilmiştir.
Zaferden sonra (197)	بعد الهزيمة والانكسار (237)	“Yenilgi ve bozgunundan sonra” şeklindeki ifade, tam zıttı olarak “zaferden sonra” şeklinde çevrilmiş anlam bozukluğu yaşanmıştır.
Plan olduğu gibi işledi (199)	وهكذا كان (239)	“Ve öylece oldu” şeklindeki ifadeyi çevirmen “plan olduğu gibi işledi” şeklinde değiştirerek plan kelimesini eklemiş ve daha açık bir ifade haline getirmiştir.

Tablo 8’in incelemesine baktığımızda, kaynak metindeki bazı kelime ve ifadelerin farklı çevrildiğini görmekteyiz. Bazılarında basit anlam farklılıkları mevcutken bazılarında ise anlamın tam olarak değiştiği görülmektedir. Çevirmenin yaptığı bazı değişiklikler, iki farklı dilin yapısından kaynaklanırken bazıları hedef kitleye ve kültüre uygunluk amacı taşımıştır. Yine bazılarında bakıldığında ise çevirmenin eksik anlama sebebiyet verdiği veya ifadeyi tam anlamıyla değiştirip anlam bozukluğuna sebep olduğu da görülmektedir.

Tablo 9
Kaynak Metinde Tek Bir Kelimeyle İfade Edilen Anlamların Çeviride Birden Fazla Eş Anlamıyla İfadesi

Akıllı ve olgun (19)	رشيد (8)
Putların/heykellerin (25)	الاصنام (16)
... zayi olduğunu da görüyordu. O hazineler yok oluyordu. (47)	ولكنها ضائعة (45)

Tablo 9 - devam
Kaynak Metinde Tek Bir Kelimeyle İfade Edilen Anlamların Çeviride Birden Fazla Eş Anlamıyla İfadesi

Güç ve kuvvetinizi artıracak. (85)	يزيد في قوتكم (93)
Makam ve mevki (94)	رياسة (105)
Bağ, bahçe, bostan (95)	بساتين (107)
Nefret eden ve onlara karşı kin tutan (105)	يبغضون بغضا شديدا (120)
Utanmaz, küstah (117)	وقح (135)
Zalim diktatör (156)	الجبار (188)
Güçlü kuvvetli (198)	أقوياء (238)
Çocukları, yavruları (207)	أولاد (246)

Tablo 9'daki örneklere bakıldığında kaynak metinde tek bir kelimeyle ifade edilen bazı kelimelerin çevrilirken eş anlamıyla birlikte verildiği görülmektedir. Burada çevirmenin yaptığı, “وقح”, “رشيد”, “الجبار” gibi bazı kelimelerin ancak eş anlamıyla birlikte verildiğinde iyice kavranabileceğini düşünmesi olabileceği gibi, “بسنان” kelimesi gibi Türkçedeki bağ, bahçe, bostan anlamlarını içinde barındıran ancak Türkçede bu anlamların tümünü barındıran tek bir kelime bulunmaması sebebiyle, bunun gibi geniş anlamlı kelimelerin tam karşılığını verme çabası olabilir. Yine kimi zaman “zayı olmak” ve “yok olmak” gibi eş anlamlı fiilleri de ayrı cümleler içerisinde pekiştirme amaçlı kullandığı da görülmüştür.

Tablo 10
Kaynak Metinde Birden Fazla Eş Anlamla İfade Edilen Kelimelerin Tek Bir Kelimeyle İfadesi

Çok üzüldü (99)	تأسف وحزن جدا (111)
Şüphe (182)	والظن والتخمين (221)
Samimi (185)	خالصة مخلصا (224)
Kibirlenerek (185)	تبه وزهو (225)
Çok çok yüce (228)	اعلى واجل (268)

Tablo 9'un aksine Tablo 10'a bakıldığında çevirmenin, kaynak metinde eş anlamıyla birlikte verdiği bazı kelimeleri tek bir kelimeyle ifade ettiği görülmektedir. Nitekim bilindiği üzere Arapça Türkçeye göre eş anlam açısından daha zengin bir dildir.

Arapçada eş anlamı bulunan kelimelerin Türkçede eş anlamının bulunmaması da oldukça muhtemel bir durumdur. Örneğin “خالص” ve “مخلص” kelimeleri birbirine çok yakın anlamlar olup çevirmenin onları tek bir kelimeyle “samimi” olarak çevirmekle yetindiği görülmektedir. Son örneğe bakıldığında ise, çevirmenin eş anlamlı kelime yerine “çok çok” kelimelerini ekleyerek anlamı pekiştirme yoluna gittiği görülmektedir.

Tablo 11
Kaynak Metinde Olmayan Parantez İçi Açıklamalar

İbrahim, putların, (cansız) taş olduklarını biliyordu. (20)	وكان إبراهيم يعرف ان الاصنام حجارة. (8)
(Bu söz üzerine) insanlar sustular ve utandılar. (23)	وسكت الناس ووجلوا. (12)
... ve İbrahim’i, (huzuruna) çağırdı. (26)	... وطلب إبراهيم. (17)
Halilullah (Allah’ın dostu) (30)	خليل الله (22)
Fakat Allah (cc), dostunun kendisine emrettiği şeyi yapıp yapmayacağını görmeyi seviyordu. (Yoksa oğlunu kesmesini değil) (30)	ولكن الله يحب ان يرى هل يفعل خليله ما يأمره... (22)
(Öyle iri vücutları vardı ki adeta) yere yuvarlanmış hurma ağaçları gibiydiler. (88)	كأشجار النخيل سقطت على الأرض (97)

Tablo 11’de çevirmenin, kaynak metinde verilmeyen bazı parantez içi açıklamalar eklediği göze çarpmaktadır. Örneğin ilk örnekte putların taş olduklarını ifade etmedeki kastın cansız olduklarını vurgulamak olduğunu parantez içinde “cansız” kelimesini ekleyerek yansıtmıştır. Halilullah örneğine bakıldığında ise Arapça ifadenin olduğu gibi ödünç alındığını ve bunun yanı sıra parantez içinde anlamının verildiğini görmekteyiz. Bunun sebebinin, hedef kitleye bu ifadenin orijinalinin de öğretilmek istenmesi olabilir. Son örneğe baktığımızda ise, hurma ağaçları gibi olma ifadesinin mecazi bir anlam olması hasebiyle, çevirmen tarafından parantez içinde bu mecazın kastının yanı sıra iri vücutları sebebiyle hurma ağacına benzerliklerinin açıkça ifade edildiği görülmektedir. Böylece bu benzetme hedef kitle için daha anlaşılır hale gelmiştir.

Tablo 12
Kaynak Metinde Tekrar Eden Bazı İfadelerin Tekrar Edilmemesi

İbrahim, putların, (cansız) taş olduklarını biliyordu. Konuşamadıklarını ve işitemediklerini de biliyordu. Onların, zarar ve fayda veremeyeceğini de biliyordu. (20)	وكان يعرف إبراهيم ان الاصنام حجارة. وكان يعرف ان الاصنام لا تتكلم ولا تسمع. وكان يعرف ان الاصنام لا تضر ولا تنفع. (8)
Fakat Yusuf, ne kapıya koştu ne de acele etti. (46)	ولكن يوسف لم يسرع. ولكن يوسف لم يستعجل. (45)
Elbette bu olmalı! Olacak da! (62)	لا بد ان يكون ذلك! لا بد ان يكون ذلك! (64)
Yine de insanlar akıllanmadılar, tevbe etmediler. (66)	ولكن الناس ما عقلوا، ولكن الناس ما تابوا (69)
İnsanlar, putlara ibadet etmenin doğru ve akıllıca bir iş olduğuna inanıyorlardı. (69)	كان الناس يرون ان عبادة الاصنام هو الحق، وان عبادة الاصنام هو العقل. (73)

Yazar en-Nedvi eserini çocuklara yönelik yazmış olması sebebiyle basit cümlelere başvurmuş ve çokça tekrara gitmiştir. Kimi zaman cümleyi olduğu gibi tekrar etmiş kimi zaman da kelimeleri veya fiilleri tekrar etmiştir. Çevirmen ise, bu tekrarları çoğu zaman çevirisine yansıtılmamakla birlikte nadiren yansıttığı da olmuştur. İlk örneğe baktığımızda, “putların” kelimesinin ve “biliyordu” fiilinin kaynak metinde üç cümlede de tekrar edildiği görülmektedir. Ancak çevirmenin “putların” kelimesini üç cümlede de tekrar etmeyi gereksiz bulduğunu ve sadece ilk cümlede kullandığını, diğer cümlelerde ise bu anlamı “de” bağlacıyla sağladığını görmekteyiz. Ancak bilmek fiilini üç cümlede de tekrarlamıştır. Yine ikinci örnekte birebir çevirinin “Fakat Yusuf koşmadı. Fakat Yusuf acele etmedi.” şeklinde olduğunu görmekteyiz. Ancak çevirmen “ne... ne de” bağlacını kullanarak iki cümleyi birleştirmiş ve tekrara düşmek istememiştir. Kaynak metinde üçüncü örnekte ise aynı cümlede olduğu gibi iki kere tekrar edildiği görülmektedir. Ancak çevirmen aynı ifadeyi iki kere zikretmek yerine ikinci ifadeyi biraz değiştirme yoluna gitmiş ve “Elbette bu olmalı! Olacak da!” şeklinde iki farklı ifade kullanmayı tercih etmiştir. Son iki örnekte de “yine de insanlar” ve “putlara ibadet etmenin” ifadelerinin kaynak metinde tekrar ettiğini ancak çevirmenin onları çeviriye

yansıtmadığını görmekteyiz. Bunu çevirmenin, çocukların okurken tekrarlardan sıkılmalarını engellemek amacıyla yaptığını söylemek mümkündür.

Tablo 13
Kaynak Metinde Bulunan Bazı İfadelerin Atlanması

Anlamıyor musunuz? (23)	الا تفهمون شيئا. (12)	“Hiçbir şey anlamıyor musunuz” demek yerine çevirmen “hiçbir şey” ifadesini atlayarak yalnızca “anlamıyor musunuz” demeyi tercih etmiştir. Burada büyük bir eksiklik söz konusu olmayıp yalnızca ifadenin vurgusu eksilmiştir.
Orada ibadet etmeyi ... (28)	... ويعبد ربه (19)	“Rabbine” ifadesi çeviride eksik olup “kime?” sorusunun cevabı eksilmiştir.
Babamız, Yusuf ve Bünyamin’i niçin çok seviyor? (34)	لماذا يحب ابونا يوسف وبنيامين اكثر؟ (28)	“Daha” kelimesi atlanmış ifade değişikliğe uğramıştır. Oysa burada mesele babalarının onları çok sevmesinden ziyade onlardan daha fazla sevmesidir.
Böylece O, zindanda birkaç yıl daha kaldı. (44)	وقام يوسف في السجن سنين. (41)	“Yusuf” kelimesi “O” olarak çevrilmiş ve açık olan anlam kapalılığa uğramıştır.
Fakat Yusuf onları tanıdı. (49)	...ما انكرهم يوسف بل عرفهم (48)	Kaynak metindeki ifadenin kelime çevirisi “Yusuf onları yadsımadı aksine onları tanıdı” şeklinde olabilir. Zıt anlamların birlikte kullanılarak yapıldığı bu anlam pekiştirmesi çeviriye yansıtılmamış yalnızca “onları tanıdı” ifadesine yer verilmiştir.
Sebepsiz yere Yusuf, Bünyamin’i yanında nasıl tutabilirdi. (52)	... ان يحبس بنيامين عنده كنعانيا بغير سبب. (52)	“Ken’an’lı biri olarak” şeklindeki ifade atlanmış ve aslında Yusuf’un Bünyamin’i yanında tutamamasının asıl sebebi çeviriye aktarılmamıştır.
Nuh gemiyi yapmaya başladı. (74)	وبدا نوح يصنع سفينة كبيرة. (79)	“Büyük bir gemi” şeklindeki ifade sadece “gemi” olarak çevrilerek sıfat, çeviride eksik kalmıştır.

Tablo 13 - devam
Kaynak Metinde Bulunan Bazı İfadelerin Atlanması

Sen ise (95)	وانت يا صالح (106)	“Ey Salih” şeklindeki nida ve isim çeviride verilmemiş ve kapalıya yol açılmıştır.
Yusuf (101)	يوسف بن يعقوب (114)	“Yusuf b. Yakub” şeklindeki ifade sadece “Yusuf” olarak çevrilmiş, baba ismi tercümeyle yansıtılmamıştır. Muhtemelen bunun sebebi Türkçede “filanın oğlu filan” şeklinde bir ifadenin yaygın olmayışıdır.
Musa (108)	موسى بن عمران (124)	Aynı şekilde “Musa b. İmran” ifadesi baba ismi verilmeden yalnızca “Musa” olarak çevrilmiştir.
Gerçekten çok güzel. (112)	طفل جميل جدا (129)	“Bir çocuk” ifadesi atlanarak cümle yarım bırakılmıştır.
Sultanların heybeti (114)	مهابة الملوك والاعنياء (132)	“Ve zenginlerin” ifadesi atlanmış cümlede anlam eksilmiştir.
Bizi bu topraklarda öldürecek (155)	يقتلنا في هذه البرية غريبا (187)	“Sefil olarak” şeklindeki zarf atlanarak cümlede anlam eksikliğine yol açılmıştır.
Şefkatli bir babanın değerli evladına öğrettiği gibi öğretirler. (165)	ويعلمهم الاداب كما يعلم الوالد الشفيق ابناءه الاعزة. (201)	“Terbiye, görgü” anlamlarına gelen kelime atlanmış ve “ne öğretirler” sorusunun cevabı eksik bırakılarak cümle kapalı hale gelmiştir.
Bu zelil hayatı (172)	هذه الحياة الذليلة غير اللائقة (211)	“Layık olmayan” ifadesi çeviriye aktarılmayarak bir sıfat eksilmiş ve cümlede vurgu eksilmiştir.
Şuayb’ın kıssası (183)	قصة نبي الله شعيب (222)	“Allah’ın peygamberi” ifadesi atlanmış ve Şuayb ismi “hz” bile olmaksızın aktarılarak peygamberliğinin vurgusu çeviride kaybolmuştur.
Nefislerindeki mal sevgisi düğümünü çözmeye çalışıyordu. (184)	ويحل عقدة في أنفسهم، وهي عقدة حب المال والزيادة. (223)	“Mal sevgisi ve fazlalık sevgisi” ifadesi sadece “mal sevgisi” şeklinde aktarılarak kaynak metinde verilmek istenen bir anlam eksilmiştir.
Dini ve inancıyla iftihar eden kişinin cevabı (188)	جواب فخور بدينه، غيور على عقيدته وضميره (228)	“Diniyle iftihar eden, inanç ve vicdanını kıskanan (korumacı olan) kişinin cevabı” şeklindeki ifadenin ikinci kısmı atlanmış ve anlam büyük ölçüde azalmıştır.

Tablo 13 - devam
Kaynak Metinde Bulunan Bazı İfadelerin Atlanması

Diğer ümmetlere (220)	الأمم المعاصرة لهم (259)	“Onlara muasır olan” veya daha basit bir ifadeyle “onların döneminde yaşayan” şeklinde çevrilebilecek ifade çeviriye yansıtılmamış ve özel bir ifade genel hale dönüşmüştür.
Mahkumu teslim aldılar (232)	وتسلموا الامر من الشرطة المدنيين (273)	“Sivil polisten” ifadesi atlanarak “kimden” sorusunun cevabı eksik bırakılmıştır.
Sonra da ikram ederek kendi katına kaldırdı. (232)	ورفعه اليه مكرما مطهرا من الذين كفروا (274)	“Kafirlerden arındırarak” şeklindeki zarf atlanmış çeviride anlam eksikliği yaşanmıştır.
Allahu Teala onları 'sapmışlar' ve 'gazaba uğramışlar' olarak nitelemiştir. (240)	وصفهم الله بالضلال حين وصف اليهود بالمغضوبية (282)	“Allah onları sapkınlıkla nitelerken Yahudileri de gazaba uğramakla nitelemiştir” şeklindeki ifadeyi çevirmen, “Yahudileri de” ifadesini atlayarak çevirmiş ve gazaba uğramakla nitelenenlerin yine Hristiyanlar olduğu şeklinde bir yanlış anlaşılmaya sebebiyet vermiştir.

Tablo 13'e bakıldığında, koyu renkle işaretlenmiş ifadelerin çeviriye yansıtılmadığı görülmektedir. Bazısı anlamda büyük eksikliğe yol açmayıp yalnızca vurguyu zayıflatmışken kimisi ciddi anlam eksikliği veya farklılığına yol açmıştır.

Tablo 14
Kaynak Metinde Olmayan Eklemeler

Azer, bu sözlere kızıyor ve bir türlü anlamıyordu. (21)	وكان أذر يغضب ولا يفهم. (9)
İbrahim kendi kendine dedi ki. (21)	قال إبراهيم (9)
... baltayı eline aldı. (21)	واخذ الفأس (10)
İbrahim sadece büyük putu bıraktı... (22)	وترك إبراهيم الصنم الأكبر (11)
Büyük bir ateş yaktılar ve İbrahim'i onun içine attılar. (23)	اوقدوا نارا والقوا فيها إبراهيم (13)
Yine insanlar gördüler ki İbrahim çok mutlu ve sağ salim bir şekilde ateşin içinden çıktı. (24)	ورأى الناس ان إبراهيم مسرور، وان إبراهيم سالم (13)

Tablo 14 - devam
Kaynak Metinde Olmayan Eklemeler

Bir kimse hastalandığında hastalara şifa veremezler. (26)	وإذا مرض احد فهي لا تشفي. (17)
İbrahim, kral ve kavminin gerçeği anlamasını istiyordu.	واراد إبراهيم ان يفهم الملك، ويفهم قومه. (18)
Rahman olan Allah'a kulluk et. (27)	اعبد الرحمن (18)
Nereye gidiyorsun? (28)	الى اين... (20)
İbrahim, Mekke'den gitti... (31)	وذهب إبراهيم... (23)
Yusuf çok güzel bir çocuktur. (33)	وكان يوسف غلاما جميلا. (26)
Yusuf kardeşi Bünyamin 'le birlikte oynuyor ve Yakub (as) onu uzaklara göndermiyordu. (35)	وكان يوسف يلعب مع أخيه ولا يذهب بعيدا (29)
Dediler ki: Asla böyle bir şey olmaz. (36)	قالوا: ابدا! (30)
Kalbi de kendisi gibi küçüktü. (37)	وكان قلبه صغيرا (31)
Yusuf, kuyunun içinde yalnızdı. (37)	وكان يوسف وحيدا (31)
Yusuf'u kuyuya atarak işlerini bitirdikten sonra... (37)	ولما فرغوا من شأنهم... (31)
Mısır'ın veziri (39)	العزير (34)
Bu haber karşısında Bünyamin'in kalbi huzurla doldu. (51)	واطمان بنيامين. (52)
Kervan hareket ettikten sonra bir tellal şöyle seslendi (52)	واذن مؤذن (53)
Yüce kişilerin meziyetlerini saydı. (63)	ذكر هؤلاء الرجال (63)
Onların ölümüne üzüldünüz mü (63)	فكيف حزنكم عليهم (66)
Bu ilk nesil gitti. (64)	ومضى هؤلاء (68)
Nuh Allah için kızdı (73)	وغضب نوح (79)
İzlerini yeryüzünde kendi gözleriyle gördükleri... (80)	ورأوا آثاره في الأرض. (86)
Allahu Teala, onlara, rızkın bolluğu ve ömürlerinin uzunluğuyla bereket vermişti. (90)	بارك الله لهم في الرزق والاعمار. (100)
Yusuf (as)'ı da Mısır'da defnettiler. (103)	ودفنوا يوسف أيضا (117)
Hızır: “ Acayip şey! Bu senin bulunduğun yörede selam ne gezer?” dedi. (175)	فقال الخضر: وأنى بارضك السلام؟ (214)

Tablo 14 - devam
Kaynak Metinde Olmayan Eklemeler

Gemiden çıktılar. Bir ara sahilde yürüyorlardı. Bir de baktılar ki bir çocuk... (177)	فانطلقا فاذا بغلام... (216)
Ve maalesef Avrupa insanlığa hala hükmetmeye devam etmektedir. (240)	ولا تزال مهيمنة عليها ومتحكمة فيها (282)

Tablo 14'e bakıldığında ise koyu renkli ifadelerin kaynak metinde bulunmayan çevirmenin eklemeleri olduğu görülmektedir. Bu eklemeler çoğu zaman hedef kitlenin daha iyi anlamasına yönelik yapılmış açıklayıcı özellikte gözükürken kimisi dil farklılığından da kaynaklanmıştır. Mesela "Nuh Allah için kızdı" örneğinde "Allah için" ifadesi çevirmen tarafından eklenmiştir. Muhtemelen çocuk kitleye bir peygamberin kızdığına bile yalnızca Allah için kızacağı mesajı verilmek istenmiş ve çocukların onu sinirli biri imajında görmeleri engellenmek istenmiştir. "Onların ölümüne üzüldünüz mü?" örneğine bakıldığında ise, birebir çevirinin "Onlara karşı hüznünüz nasıl?" şeklinde olduğu görülmektedir. Ancak bu şekilde bir çeviri Türkçeye çok uygun düşmemektedir. Dolayısıyla daha uygun düşmesi ve daha anlaşılır olması için cümle fiil cümlesine çevrilmiş ve kelime eklemesinde bulunulmuştur. Bazen çevirmenin "Mekke'den" ve "Mısır'da" şeklindeki örneklerde görüldüğü üzere yer isimleri ekleyerek ifadeleri daha açık hale getirdiği de görülmektedir. Sondan bir önceki örneğe bakıldığında çevirmenin kelime eklemesinin yanı sıra cümle dahi eklediği görülmektedir. Bunu, metni daha açıklayıcı ve anlaşılır hale getirmek için yaptığı açıktır. Yine "acayip şey" ve "maalesef" ifadelerinde görüldüğü üzere kimi zaman da vurgu ve pekiştirme amaçlarıyla eklemeler yapmıştır.

Tablo 15
Kelime Kelimesine Çevrilen Bazı İfadelerin Türkçeye Uygun Düşmemesi

Yakub, Yusuf için çok büyük bir hüznle üzülmüştü. Ancak güzel bir sabırla sabretti. (38)	وحزن يعقوب على يوسف حزنا شديدا، ولكنه صبر صبرا جميلا. (32)
Eğer Yusuf'un yerinde bir başkası olsaydı da ona hükümdarın elçisi gelip. (46)	لو كان احد مكان يوسف في السجن وجاءه رسول الملك. (44)

Tablo 15 - devam
Kelime Kelimesine Çevrilen Bazı İfadelerin Türkçeye Uygun Düşmemesi

Yusuf Allah’u Teala’ya çok hamd etmekle hamd etti. (58)	وشكر يوسف على ذلك شكرا عظيما (61)
Yusuf bundan dolayı Allah’u Teala’ya çok büyük şükürle şükretti. (58)	وشكر يوسف على ذلك شكرا عظيما (61)
Musa vefat ettirildi (178)	وتوفي موسى (218)

Tablo 27’de birebir çevirisi yapılan bazı ifadeler verilmiştir. Burada, bu birebir çevirilerin Türkçeye uygun düşmediği görülmektedir. Örneğin Arapçadaki meful-ü mutlak Türkçeye pek uygun düşmemektedir. Örneklerde de görüldüğü üzere “çok büyük bir hüznle üzülmüştü”, “güzel bir sabırla sabretti”, “çok hamd etmekle hamd etti”, “çok büyük şükürle şükretti” ifadelerinde meful-ü mutlak birebir çevrilmiş olup Türkçede kulak tırmalamaktadır. İkinci örnekte ise kaynak metinde yarım kalan bir cümle olduğu gibi yarım olarak aktarılmış düzeltilmemiştir. Oysaki bu hata düzeltilmeli ve cümle sağlam hale getirilmeli veya sonraki cümleye bağlanmalıydı. Son örnekte ise, Türkçede vefat etmek şeklinde kullanılan ve bu haliyle yaygın olan ifade Arapçada kullanılan edilgen haliyle birebir çevrilerek hedef dile uygun biçimde bir çeviri yapılmamıştır. Kanaatimizce isabetli olan, bir dile özgü kalıp ve dil özellikleri başka bir dile aktarılırken hedef dilin göz önünde bulundurularak, kulak tırmalamayacak şekilde çevrilmesidir.

Tablo 16
Hatalı çeviri

Ey Nuh (86)	يا هود (95)
Devenin nöbeti (98)	نوبة الناقة (110)
Vakvaklayanlar (151)	تنق (182)
Haşerat (152)	قمل (183)
Parçalatarak (156)	شققا (188)
Ona eziyet vermeye ve ihanet etmeye çalışıyorlardı. (231)	ويريدون ابداءه واهانتة (272)

Tablo 29’a bakıldığında bazı ifadelerin tamamen bazılarının ise kısmen hatalı çevrildiği dikkat çekmektedir. Örneğin ilk örnekte kaynak metinde “ey Hud” şeklinde geçen ifade

“ey Nuh” olarak çevrilmiştir. Burada tamamen isim farklılığı söz konusudur. Muhtemelen çevirmen bunu dalgınlıkla yapmıştır. İkinci örnekte ise Arapça nöbet kelimesi “sıra” anlamında kullanılmış olup çevirmen bunu gözden kaçırarak olduğu gibi “nöbet” olarak ifade etmiş ve anlam farklılığına yol açmıştır. Zira “devenin nöbeti” şeklinde bir ifade, “devenin sırası” ifadesinden farklı bir anlama gelmektedir. Üçüncü örnekte, “تنق” ifadesi kurbağaların sesi için kullanılmış olup Türkçe karşılığı “vıraklamak”tır. Ancak çevirmen “vakvaklayanlar” şeklinde çevirerek aslında ördeklerin sesine verilen ifadeyi kullanmış ve hataya düşmüştür. Yine “bitler” anlamına gelen “قمل” ifadesi “haşerat” olarak çevrilmiş, “asmak” anlamına gelen “شققا” ifadesi ise “parçalamak” şeklinde aktarılmıştır. Son olarak, aşağılama ve küçümseme anlamlarına gelen “اهانة” kelimesi ise, ihanet anlamına gelen “اخانة” kelimesiyle karıştırılarak “ihanet etmek” şeklinde çevrilmiştir.

3.3.3. Dini Öğeler Açısından İnceleme

Tablo 17
Kaynak Metindeki Bazı Dini Öğeler ve Çeviri Üslupları

Tanrı (43)	رب (40)
Tanrı (69)	اله (74)
Şeytan ve zürriyeti (62)	ابليس (64)
Cehennem (62)	النار (64)
Elçi (66)	رسول (70)
Cebrail (as) (261)	روح القدس (261)
Rabbani irade (261)	الإرادة الربانية (261)
Havariler (224)	الحواريون (263)

Tablo 16’da bazı dini öğelerin Türkçeye nasıl çevrildiği verilmiştir. İlk iki örneğe bakıldığında Rab ve İlah kelimelerinin Tanrı olarak çevrildiğini görmekteyiz. Oysa Rab ve ilah kelimeleri Türkçede de kullanılan kelimelerdir. Ancak çevirmen tam Türkçe bir kelime kullanmayı tercih etmiştir. Müslüman kesimlerin Tanrı kelimesine çok sıcak bakmadığı bilinen bir gerçektir. Ancak çevirmen, bu kelimelerin ilgili cümlelerde Allah için değil putlar için geçmesi sebebiyle böyle bir tercihte bulunmuştur. Bir diğer örnekte

İblis kelimesinin karşılığı şeytan ve zürriyeti olarak verilmiştir. Oysa İblis özel bir isim olup şeytanların ilkinin adıdır. Çevirmenin bu tercihinin sebebi hedef kitlenin bu isme yabancı kalabilecekleri düşüncesi olabilir. “النار” örneğinde ise aslında ateş anlamına gelen bu kelime cehennem olarak çevrilmiştir. Arapçada bağlama göre ateş kelimesi cehennem olarak da kullanılmaktadır. Dolayısıyla hedef kitlenin daha net anlayabileceği bir kelime tercihinde bulunulmuştur. Yine “resul” kelimesinin “elçi” olarak çevrildiğini görmekteyiz. Oysa Türkçede Resulullah, Allah’ın resulü gibi ifadelerin sıkça kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Çevirmen bunlar yerine daha az yaygın olan ancak Türkçe olan bir kelime seçmiştir. Bir diğer örnekte kaynak metinde Cebrail (as) için “Ruhul-kuds” kelimesi geçmektedir. Ancak bu isim çocuklar için yabancı bir isimdir. Dolayısıyla çevirmen, daha yaygın ve daha anlaşılır olan Cebrail (as) demeyi tercih etmiştir. Son iki örneğe bakıldığında ise bu kelimelerin çocuklar için zor kelimeler olduğu görülmektedir. Rabbani irade kelimesi muhtemelen hedef kitlenin çoğu tarafından tam olarak anlaşılamayacaktır. Dolayısıyla bu noktada parantez içi açıklama yoluna gidilebilirdi. Yine havarilerin kim olduğu da hedef kitle tarafından bilinmeyebilir. Dolayısıyla burada da parantez içinde “Hz. İsa’nın yardımcıları” şeklinde bir açıklama isabetli olabilirdi.

Tablo 18
Âyet Mealleri ve Hedef Kitleye Uygunluğu

Hedef Metin	Kaynak Metin	Karşılaştırma
Bunu tanrılarımıza kim yaptı? (Enbiya, 21/59) (22)	من فعل هذا بالهتنا (11)	İlah kelimesi, putlardan bahsedilmesi hasebiyle tanrı olarak ifade edilmiştir.
“Onları diline dolayan İbrahim adında bir genç işittik.” dediler. (Enbiya, 21/60) (22)	قالوا سمعنا فتى يذكرهم يقال له إبراهيم. (11)	“Onları zikreden, onlardan bahseden” şeklindeki kelime “dilene dolamak” deyiimiyle ifade edilerek olumsuz olarak zikrettiği ortaya koyulmuştur.

Tablo 18 - devam
Âyet Mealleri ve Hedef Kitleye Uygunluğu

<p>Ey ateş! İbrahim'e karşı soğuk ve selamet ol. (Enbiya, 21/69) (23)</p>	<p>يَا نَارِ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ (13)</p>	<p>“Selamet ol” ifadesi hedef kitle için kapalı bir anlam içermektedir. Burada Muhammed Esed’in mealinden⁶⁷ yararlanılarak daha yalın ifadesiyle “İbrahim’e dokunma” şeklinde bir ifade hedef kitle için daha uygun düşmektedir.</p>
<p>Yarın onu bizimle birlikte kıra gönder de gezsin oynasın. (Yusuf, 12/12) (36)</p>	<p>وَأَرْسَلْنَا مَعَهَا غَدَا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ... (30)</p>	<p>“Kıra” kelimesi âyette geçmiyor olup çevirmenin eklemesidir. Âyet olması hasebiyle bu tür açıklayıcı eklemelerin dik parantez içinde ifade edilmesinin daha isabetli olduğu kanaatindeyiz.</p>
<p>...yoksa her şeyi hükmü altında tutan kahredici tek Allah mı? (Yusuf, 12/39) (43)</p>	<p>... إِمَّ اللَّهُ الْوَاحِدَ الْقَهَّارَ (40)</p>	<p>Allah’ın Kahhar ismi “kahredici” olarak çevrilmiş ve hedef kitle için kapalı bir ifade olarak kalmıştır. “Her şeyi yok eden” şeklinde ismin anlamının verilmesi hedef kitle için son derece gereklidir.</p>
<p>Onu, eşyalarımızın yanında bırakmış, yarış için yanından ayrılmıştık. Geldik ki kurt onu yemiş. (Yusuf, 12/17) (50)</p>	<p>وَذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ وَتَرَكْنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَآكَلَهُ الذَّنْبُ. (49)</p>	<p>“Geldik ki” ifadesi âyette geçmemektedir. Dolayısıyla parantez içinde zikredilmesi, âyette geçtiği algısının oluşmaması açısından daha isabetlidir.</p>
<p>(Kardeşleri) dediler ki: “Ey vezir! Onun çok yaşlı bir babası var! Onun alıkonduğuna çok üzülür. Onun yerine bizden birini al. (Yusuf, 12/78) (53)</p>	<p>قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبًا شَيْخًا كَبِيرًا فَخُذْ أَحَدَنَا مَكَانَهُ... (54)</p>	<p>“Onun alıkonduğuna çok üzülür” cümlesi âyette geçmemekte olup çevirmenin eklemesidir. Bu şekilde bir cümle eklemesinin parantez içinde verilmemesi cümlenin, âyetin orijinalinde bulunduğu yanılığısı oluşturmaktadır.</p>

⁶⁷ <https://www.kuranâyetleri.net/enbiya-suresi/muhammed-esed-meali> (erişim: 18.04.2022)

Tablo 18 - devam
Âyet Mealleri ve Hedef Kitleye Uygunluğu

Allah iyilik edenlerin ecrini zayi etmez. (Yusuf, 12/90) (56)	... لا يضيع اجر المحسنين (58)	“Ecrini zayi etmez” hedef kitle için zor bir ifade olup “karşılığını boşa çıkarmaz” şeklinde bir meal daha yalın ve anlaşılırdır.
...babamın gözü üzerine koyun da... (Yusuf, 12/93) (57)	... فالقوه على وجه ابي (59)	“Yüz” kelimesi “göz” olarak çevrilererek âyetteki ifade değiştirilmiştir.
... ve beni salihler zümresine kat. (Yusuf, 12/101) (59)	... والحقني بالصالحين. (62)	“Salihler zümresi” hedef kitle için zor bir ifade olup “beni iyilerin arasına kat” şeklinde bir ifade daha yalındır.
...sen hakimlerin hakimisin. (Hud, 11/45) (76)	... وانت احكم الحاكمين. (82)	“Hakimlerin hakimi” yerine “hükmedenlerin en iyisi” veya “en iyi hükmeden” şeklinde bir çeviri daha anlaşılırdır.
...hüsrana uğrayanlardan olurum. (Hud, 11/47) (76)	... اكن من الخاسرين. (83)	“Hüsrana uğrayanlar” yerine “kaybedenler” ifadesi daha yalındır.
Hep birlikte yapacağınızı yapın. (Hud, 11/55) (86)	فكيدوني جميعا (94)	“Bana tuzak kurun” şeklindeki ifade “yapacağınızı yapın” şeklinde çevrilererek tuzak anlamı eksik kalmıştır.
Beni bu zalimler güruhundan kurtar. (Kasas, 28/21) (118)	... نجني من القوم الظالمين (137)	“Güruh” kelimesi hedef kitle için zor ve yabancı bir kelimedir. Dolayısıyla “topluluk” kelimesi daha anlaşılırdır.
İnşaallah beni sabredenlerden bulacaksın. (Kasas, 28/27) (123)	... ستجدني ان شاء الله من الصالحين (144)	“الصالحين” iyi, salih, dürüst anlamlarına gelmekte olup sabreden olarak bir anlamı bulunmamaktadır. Dolayısıyla çevirmen burada hatalı çeviri yapmıştır.
Şüphesiz ki ben sizinle birlikte işiticiyim. (Şuara, 26/15) (127)	... انا معكم مستمعون (148)	Âyette “biz sizinle işiticiyiz” şeklinde birinci çoğul şahıs kullanılmış olup çevirmen, birinci tekil şahıs kullanarak anlamda farklılığa yol açmıştır.

Tablo 18 - devam
Âyet Mealleri ve Hedef Kitleye Uygunluğu

Firavun'a gittiler ve dediler ki... (Şuara, 26/16) (127)	فَاتِيَا فِرْعَوْنَ فَقُولَا... (149)	Âyette “Firavun'a gidin ve diyin” şeklinde emir olarak geçen ifadeyi çevirmen, geçmiş zamanda çevirerek hatalı çeviri yapmıştır.
Ama Allah'ın hışmı gelip bize çatarsa, kim bize yardım eder? (Ğafir, 40/29) (140)	... فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنْ بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا (167)	“hışmı” kelimesi yerine “azabı” kelimesinin hedef kitle için daha anlaşılır olacağı kanaatindeyiz.
Aziz ve çok bağışlayan Allah'a... (Ğafir, 40/42) (143)	... إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفَّارِ (171)	Allah'ın Aziz ismi olduğu gibi verilmiş olup “güç sahibi” şeklinde anlamının verilmesi daha anlaşılır olurdu.
Sonuç ise sakınanlarındır. (Araf, 7/128) (147)	... وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ (176)	Sonuçtan kastın ne olduğu hedef kitle için kapalılık ifade etmekte olup parantez içinde “iyi, güzel” ifadelerinin verilmesi, yine sakınanlar ifadesinden kastın parantez içinde “Allah'a karşı gelmekten” şeklinde verilmesi daha isabetli olacaktır.
Evlerinizi namazgah edin... (Yunus, 10/87) (148)	وَاجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قِبْلَةً... (177)	“Namazgah” kelimesi yerine “namaz kılınacak yerler” ifadesi hedef kitle için daha yalındır.
... ifsat edenlerdendin (Yunus, 10/91) (156)	... مِنَ الْمَفْسِدِينَ (188)	“İfsat etmek” ifadesi direkt Arapça kelimenin ödünç alınmış halidir. Hedef kitle için anlaşılması zor olup “bozgunculardandın” şeklinde ifadesi daha açıktır.
Ne yaşlı ne körpe... (Bakara, 2/68) (162)	... لَا فَارِضَ وَلَا بَكَرَ (196)	“Körpe” kelimesi yerine “genç” kelimesi daha basit bir kelime olup daha kolay anlaşılacaktır.

Tablo 18 - devam
Âyet Mealleri ve Hedef Kitleye Uygunluğu

Salma (çifte koşulmamış), hiç alacası yok (Bakara, 2/71) (162)	مسلمة لا شية فيها (197)	“Salma” kelimesi ve hatta parantez içindeki “çifte koşulmamış” ifadeleri çocuk kitle için anlaşılması zor ifadelerdir. Bunun yerine “toprak sürmemiş” ifadesi ve yine “alaca” yerine “leke” kelimesi daha açık ve basit düşmektedir.
Gözler onu idrak edemezler (Enam, 6/103) (167)	لا تدرکه الابصار... (203)	“İdrak edemez” yerine “göremez” hedef kitle için daha uygun bir çeviridir.
Sizler, [buzağıyı] tanrı edinmekle... (Bakara, 2/54) (171)	... باتخاذکم العجل... (209)	Burada “buzağı” kelimesi âyette açıkça geçmesine rağmen çevirmen tarafından dik parantez içine alınarak âyette geçmeyen ek bir açıklama izlenimi vermiştir.
“Süleyman’a da rüzgarı Onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere akıp giderdi. (Enbiya, 21/81) (193)	ولسليمان الريح عاصفة تجري بأمره الى الأرض التي باركنا فيها... (232)	Cümle “Süleyman’a da rüzgarı” şeklinde yarım bitmiş ve sonra diğer cümleye geçilmiştir. Oysa parantez içinde “verdik” şeklinde bir eklemeye cümle tamamlanabilirdi.
Süleyman’ın maiyyetinde... teslim oldum (Neml,27/ 44) (200)	اسلمت مع سليمان (240)	“Maiyyet” kelimesi burada hedef kitle için son derece zorluk teşkil etmekte bunun yerine “huzurunda” ifadesi daha uygun düşmektedir.
Cinlerden bir ifrit (Neml, 27/39) (202)	عفريت من الجن (241)	Burada “ifrit” kelimesi özel bir kelime olup hedef kitle tarafından anlaşılması muhtemeldir. Dolayısıyla parantez içinde “kötü bir cin” şeklinde bir açıklama daha uygundur.
Dünya hayatındaki rüsvaylık... (Yunus, 10/98) (208)	الخزي في الحياة الدنيا... (246)	“Rüsvaylık” zor bir kelime olup hedef kitleye uygun düşmemektedir. Bunun yerine “rezillik” ifadesi çok daha anlaşılırdır.

Tablo 18 - devam
Âyet Mealleri ve Hedef Kitleye Uygunluğu

<p>“Zünnuna [Yunus’a] gelince... Seni tenzih ederim... (Enbiya, 21/87-88) (209)</p>	<p>وذا النون...سبحانك... (248)</p>	<p>Bu âyette Hz. Yunus, Zünnun yani “balık sahibi” anlamına gelen lakabıyla anılmaktadır. Çevirmen parantez içinde Hz. Yunus’u ekleyerek kim olduğunu açıklığa kavuşturmuş ancak Zünnun’un anlamını vermemiştir.</p>
<p>Rabbi Meryem’e hüsn ü kabul gösterdi. (Âli İmran, 3/37) (213)</p>	<p>فتقبلها ربه با قبول حسن... (251)</p>	<p>“Hüsn-ü kabul” ifadesi âyetten olduğu gibi ödünç alınmış ancak hedef kitle için kapalı bir ifade olarak kalmıştır. Oysa “güzel bir kabul” ifadesi hedef kitlenin seviyesine daha uygundur.</p>
<p>Sen varislerin en hayırlısıdır. (Enbiya, 21/89-90) (215)</p>	<p>وانت خير الوارثين (254)</p>	<p>“Varis” yerine “mirasçı” kelimesi hedef kitleye daha uygun düşmektedir.</p>
<p>Seni nezdime yükselteceğim. (Âli İmran, 21/55) (224)</p>	<p>... ورافعك الي... (264)</p>	<p>“Nezdime” kelimesi hedef kitle için yabancı bir kelime olup “katıma” şeklinde bir ifade daha bilindik bir ifadedir.</p>
<p>... esenlik banadır (Meryem, 19/33) (225)</p>	<p>والسلام علي... (264)</p>	<p>Âyetteki “selam” kelimesi, çevirmenin kullandığı “esenlik” kelimesine göre hedef kültürde daha bilindik ve yaygın bir kelimedir.</p>
<p>Biz ensarullahız, Allah’ın yardımcılarınız. (Âli İmran, 3/52) (226)</p>	<p>نحن انصار الله (266)</p>	<p>Burada çevirmen âyetteki ifadeyi olduğu gibi ödünç almakla beraber Türkçe karşılığını da vermiştir. Muhtemelen “ensarullah” şeklindeki ifadenin hedef kitleye kazandırılması istenmiştir. Ancak bunu parantez içinde verilmesinin daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.</p>

Tablo 17’de görüldüğü üzere bazı âyetler, çocuklardan oluşan hedef kitleye uygun düşmemektedir. Karşılaştırma kısmında da görüldüğü üzere bu, yabancı kelimelerin ödünç alınmasından kaynaklanabildiği gibi seçilen kelimelerin zor kelimeler

olmasından da kaynaklanmıştır. Mevcut meallere bakıldığında burada âyet çevirilerinin çevirmen tarafından yapıldığını söylemek mümkündür. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus bu çevirilerin, meallerin hedef kitleye uygun şekilde yapılmasıdır. Zira bazı âyetler, çocukların anlayabileceği seviyede ve yalınlıkta olmayabilir. Dolayısıyla bu gibi durumlarda en yalın ve basit kelimelerin tercih edilmesi, gerektiği yerlerde parantez içi açıklamalara gidilmesi son derece önem arz etmektedir.

Tablo 19
Âyet Başlangıç ve Bitişlerinin Net Olarak Belirtilmemesi, Kaynak Metinde Âyet Olarak Belirtilmeyen Cümlelerin Âyet Olarak İfadesi veya Âyet Olarak Verilenlerin Normal Cümleye Karışması

Hedef Metin	Kaynak Metin	Karşılaştırma
-Putlara ibadet ediyoruz, dediler. İbrahim şöyle dedi: “Dua ettiğinizde onlar sizi işitiyorlar mı? ... (Şuara, 26/71-74) (25)	{قالوا نعبد اصناما} [الشعراء: ٧١] قال إبراهيم: {هل يسمعونكم اذ تدعون} [الشعراء: ٧٢] (16)	Kaynak metinde görüldüğü üzere “İbrahim şöyle dedi” âyet dışı bir ifade olup âyet parantezlerinin dışında yazılmıştır. Ancak hedef metinde âyet parantezleri kullanılmaması sebebiyle bu ifadenin âyetten bir parça olduğu yanlışlığına düşülmektedir.
“Şüphesiz ki Allah, beni nimetlendirdi ve beni affetti. Elbette bundan sonra günahkarlara arka çıkmayacağım.” (Kasas, 28/17) (116)	ان الله قد انعم علي وغفر لي {فلن أكون ظهيرا للمجرمين}{[القصاص: ١٧]} (134)	“Şüphesiz ki Allah, beni nimetlendirdi ve beni affetti.” cümlesi kaynak metinde görüldüğü üzere âyetten bir kısım değildir. Ayrıca bu âyetten önceki âyette de böyle bir ifade geçmemektedir. Çevirmenin bu ifadeyi âyetle birlikte tırnak içinde zikretmesi âyetten bir kesit olduğu yanlışlığına sebebiyet vermiştir.
“Bu sebeplerden dolayı Allahu Teala, Musa’ı Firavun’a ve kavmine göndermeyi murad etti. Onlar, gerçekten günahkar bir topluluktu.” (Taha, 20/32) (126)	فاراد الله ان يذهب موسى الى فرعون وقومه {انهم كانوا قوما فاسقين}{[القصاص: ٣٢]} (147)	Burada çevirmen, sure ismini yanlış vermiştir. Zikredilen âyet Kasas suresinde geçiyor olup çevirmen Taha suresi olarak vermiştir. Ayrıca kaynak metinde de görüldüğü üzere, yalnızca “Onlar, gerçekten günahkar bir topluluktu.” ifadesi âyetten bir kesit olup ondan öncesi âyet değildir. Ancak çevirmen ikisini de aynı tırnak içinde vererek yanlışlığa sebebiyet vermiştir.

Tablo 19 - devam
Âyet Başlangıç ve Bitişlerinin Net Olarak Belirtilmemesi, Kaynak Metinde Âyet Olarak Belirtilmeyen Cümlelerin Âyet Olarak İfadesi veya Âyet Olarak Verilenlerin Normal Cümleye Karışması

Zavallı! Bilmiyor muydu ki: Yeri ve en yüce gökleri Allah yarattı. (Taha, 20/4) (139)	مسكين الا يدري ان الله (خلق الأرض والسماوات العلیٰ) [طه: ٤] (165)	Burada da aynı şekilde “Zavallı! Bilmiyor muydu ki” ifadesi âyetten bir kesit olmayıp çevirmenin tırnak işareti veya âyet olduğunu belirten parantez kullanmaması sebebiyle ifade âyete karışmıştır.
“Denizden karşıya geçtiklerinde Kendilerine ait putlara tapan bir kavme uğradılar... (Araf, 7/138) (168)	جازوا البحر (فأتوا على قوم يعكفون على اصنام لهم...) (205)	“Denizden karşıya geçtiklerinde” ifadesi âyetten bir kesit olmayıp kaynak metinde de âyet parantezinin dışında geçmektedir. Âyette “İsrailoğullarını denizden geçirdik” şeklinde farklı bir ifade vardır. Yani çevirmen, âyetteki ifadeyi değil kaynak metinde âyet parantezinin dışında geçen ifadeyi âyetle aynı cümlede zikrederek hatalı çeviri yapmıştır.
“Ey Samiri! Senin zorun nedir?” (Taha, 20/95) (170)	فما خطبك يا سامري؟ (207)	Burada ise bu ifadenin aynı zamanda bir âyet olduğunu ancak kaynak metinde âyet olarak verilmediğini görmekteyiz. Buna rağmen çevirmen bu ifadeyi, âyet numarası vererek zikretmeyi uygun görmüştür.
“Baba, Oğul ve Ruhu'l Kuds” (Maide, 5/72) dediler. (235)	فقالوا: الاب والابن وروح القدس (277)	Bir önceki örnek gibi burada da bu ifade aynı zamanda âyet olup kaynak metinde âyet olarak verilmemiştir.

Tablo 18’de görüldüğü üzere çevirmen, âyet başlangıç ve bitişleri konusunda titiz davranmamıştır. Kaynak metinde âyetler her zaman özel âyet parantezleri içinde zikredilmiş ve hemen arkasından sure ve âyet numaraları verilmiştir. Ancak çevirmen âyetleri özel âyet parantezlerinde değil tırnak işareti içinde vermiştir. Kaynak metindeki gibi her âyetten sonra sure ve âyet numarası vermek yerine örneğin (Kasas 41-45) şeklinde toplu olarak vermiştir. Bu da âyet başlangıç ve sonlarının karışmasına, âyetten olmayan birtakım kelime ve ifadelerin âyetle aynı tırnak işareti içerisine alınması sebebiyle âyettenmiş gibi algılanmasına sebebiyet vermiştir. Henüz âyeti araştırma

bilgisine sahip olamayabilecek olan çocuklar için, bu durum âyet olmayan ifadeleri âyet sanmalarına sebebiyet verecektir. Bu da son derece hatalı bir durumdur.

Tablo 20
Olduğu Gibi Aktarılan Dini Terimler ve İfadeler

Müşrik (27)	مشرک (18)
Şirk koşan (43)	مشرک (39)
Rahman (27)	رحمن (19)
tavaf ediyorlar... (31)	يطوفون... (24)
Ümmet (61)	امة (63)
Ruku eder (65)	يركعون (68)
İhlas sahibi (71)	مخلصون (75)
Şefaataçı olmayı (76)	يشفع (82)
Halife (106)	خليفة (121)
Tevekkül etti (109)	توكل (125)
Mehir (123)	مهر (144)
Kahhar (141)	القهار (168)
Muttakiler (141)	المتقين (168)
Gaflet (143)	غفلة (170)
Fitne (147)	فتنة (177)
Nübüvvet nuru (164)	نور النبوة (199)
Vehim ve hurafeler (164)	أوهام وخرافات (199)
İfrat, tefrit, taksir ve israf (164)	تفريط و افراط و تقصير و اسراف (199)
Basiret ışığı (185)	بصيرة (224)
Ey Allah'ın nebisi! (194)	يا نبي الله (233)
Muttaki (211)	تقي (249)
Resullük ve nebilik (219)	النبوءات والرسالات (258)
Münafıklar (240)	المنافقين (281)

Tablo 22'ye baktığımızda dini terimlerin çoğunlukla ödünç alma stratejisiyle çevrildiğini görmekteyiz. Çevirmen bunu bazen, Türkçede başka bir karşılık olmadığı için veya Türkçede de kullanılan karşılık aynı olduğu için yapmıştır. Bazen de Türkçede başka bir karşılık bulunmasına rağmen kaynak metindeki halini kullanmayı tercih

etmiştir. Mesela ilk örnekte ortak koşan anlamına gelen müşrik kelimesini hem olduğu gibi kullanmış hem de “şirk koşan” şeklinde biraz daha Türkçeleştirerek kullanmıştır. Burada Türkçede “ortak koşan” şeklinde bir karşılık bulunmasına rağmen çevirmen yine de ödünç almayı tercih etmiştir. Muhtemelen bu tarz dini terimleri Kuran-ı Kerim’de geçen haliyle çocuklara aktarmak ve onlara kazandırmak istemiştir. Ancak yine de anlaşılabilmesi mümkün olduğundan parantez içi bir açıklama daha isabetli gözükmektedir. Diğer taraftan “ümme, halife, mehir” gibi kelimelere bakıldığında bunların, Türkçe karşılıklarının bulunmaması sebebiyle tercih edildiği söylenebilir. Yine de “mehir” gibi terimlerden bazılarının anlaşılması için parantez içi açıklamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Diğer bir örnekte “ifrat, tefrit, taksir ve israf” terimlerinin de son derece zor olduğu görülmektedir. Bu gibi ifadelerin hedef kitle tarafından anlaşılabilmesi için mutlaka başka kelime seçimlerine veya açıklamaya ihtiyaç vardır. “Nebi ve resul” gibi kelimelere bakıldığında ise bunların Türkçede de yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla hedef kitle tarafından da kolaylıkla anlaşılacaktır.

Tablo 21
Dini Kalıplar

Allah mübarek eylesin... (34)	بارك الله لك (27)
Subhanellah (56)	سبحان الله (58)
Allah’ı noksan sıfatlardan tenzih ederiz. (142)	سبحان الله (169)
Allahü Ekber (73)	الله اكبر (78)
Allah yazdıysa bozsun (134)	لا قدر الله (158)
Allah göstermesin (134)	لا سمح الله (158)
Allah saklasın. (62)	معاذ الله (65)
Allah saklasın (134)	العياذ بالله (158)
Böyle bir duruma düşmekten Allah’a sığınırız. (151)	فالعياذ بالله (182)

Tablo 23’te Arapçada kullanılan dini kalıpların nasıl çevrildiğini görmekteyiz. Çevirmen bazılarını çevirirken bazılarını ise olduğu gibi ödünç almıştır. Bazılarının yerine ise hedef kültürde onun yerine kullanılan başka bir kalıp tercih etmiştir. Zira

bunlardan bazısı hedef kültürde de kullanılan kalıplarken bazısı farklı şekillerde kullanılmaktadır. Örneğin; “Allah mübarek eylesin” Türk kültüründe de kullanılan bir kalıptır. Yine çevirmenin, olduğu gibi aktardığı “suphanallah” ve “Allahü Ekber” ifadeleri de yine hedef kültürde kullanılmaktadır. Ayrıca suphanallah ifadesinin başka bir yerde Türkçe açıklamalı haliyle verildiğini de görmekteyiz. “لا قدر الله” ifadesine baktığımızda birebir çevirisinin “Allah takdir etmesin” şeklinde olduğu anlaşılabilir. Beraber çevirmen bunun yerine, hedef kültürde daha yaygın kullanılan bir kalıp olan “Allah yazdıysa bozsun” şeklinde çevirmiştir. Yine “لا سمح الله” ifadesini çevirirken birebir çeviri olan “Allah izin vermesin” ifadesi yerine hedef kültürde daha yaygın olan “Allah göstermesin” ifadesini tercih etmiştir. “معاذ الله” örneğine bakıldığında ise bu ifadenin hedef kültürdeki yaygın kullanımının “Allah korusun” şeklinde olduğunu ancak çevirmenin “Allah saklasın” ifadesini kullanarak daha az yaygın bir ifadeyi tercih ettiği göze çarpmaktadır. Ayrıca başka bir yerde birebir çevirisi olan “Böyle bir duruma düşmekten Allah’a sığınırız.” şeklinde geçtiği de tespit edilmiştir. Kanaatimizce bu tür dini kalıpların çevirisinde hedef kültürde yaygın olan ifadenin kullanımını anlaşılabilirlik açısından daha isabetlidir.

Tablo 22
Dini Saygı İfadeleri

İbrahim (as), Mekke’ye yöneldi. (20) İbrahim Mekke’ye vardı. (20)	وقصد إبراهيم مكة... (20) ووصل إبراهيم إلى مكة... (20)
Allah ... gönderdi (30) Allah (cc) ... sevdi (30)	فارسل الله... (22) واحب الله... (23)
Allah’ın salat ve selamı İbrahim Halil’in üzerine olsun.	صلى الله على إبراهيم الخليل وسلم. (23)
Şüphesiz Allah Teala ölmez diridir. Şüphesiz ki Allah (cc) bakidir, kaybolmaz. Çünkü Allah, diridir, ölmez. (24)	ان الله حي لا يموت ان الله باق لا يغيب (14) لان الله حي لا يموت (15)
Allah, İbrahim ve İsmail’in duasını kabul buyurdu... (31) Allah’ın salat ve selamı Hz. İbrahim’in üzerine olsun. (31)	تقبل الله من إبراهيم وإسماعيل صلى الله على إبراهيم وسلم. (24)
Efendimiz H.z. İsa (218) İsa (as) (218) İsa (226)	سيدنا عيسى (256) سيدنا عيسى (257) سيدنا عيسى (266)

Tablo 25’te dini saygı ifadelerinin hedef metne nasıl yansıtıldığını görmekteyiz. Bu noktada çevirmenin her zaman tutarlı davrandığını söylemek mümkün değildir. İlk örnekte de görüldüğü üzere çevirmen, kaynak metinde (as) kullanılmamış olmasına rağmen, muhtemelen Türk kültüründe dini saygı kısaltmalarının sıklıkla kullanılması sebebiyle (as) ifadesini kullanmış ancak aynı tutarlılığı her zaman sağlamayarak bazı yerlerde ise kullanmamıştır. Aynı şekilde ikinci örnekte (cc) yani “celle celalühü” anlamında bir ifade kaynak metinde geçmemesine rağmen çevirmen, kimi yerde kullanmakla birlikte kimi yerde kullanmamıştır. Üçüncü örnekte ise kaynak metinde (sav) ifadesinin açılımının kullanıldığını görmekteyiz. Çevirmen burada kısaltma kullanmak yerine ifadeyi kaynaktan geçen haliyle vermiştir. Yine kimi zaman, Allah demekle yetinmiş, kimi zaman (cc) ifadesini eklemiş, kimi zaman ise “teala” ifadesini kullanarak tutarsız bir tavır sergilemiştir. Son örnekte efendimiz anlamına gelen “سیدنا” ifadesini ise, kimi zaman efendimiz şeklinde vermiş, kimi zaman onun yerine (as) kullanmış, kimi zaman ise hiçbir saygı ifadesi kullanmadan vermiştir. Kanaatimizce bu tutarsızlık hedef kitle için sorun teşkil etmekte kafalarında soru işaretlerine sebep olmaktadır. Makbul olan, hedef kültürün esas alınarak Allah ve peygamber isimlerinin yanına saygı ifadelerinin eklenmesi, hedef kitleye de bunun aşılmasıdır.

3.3.4. Kültürel Öğeler ve Hedef Kitleye Uygunluk Açısından İnceleme

Tablo 23
Kaynak Metindeki Bazı İfadelerin Deyim Olarak İfade Edilmesi

Alt ettiğini (34)	يغلب (27)
... babanızla baş başa kalırsınız (35)	يكون ابوكم لكم خالصا... (29)
Her yer karanlığa gömülmüştü. (39)	وكان الليل مظلمًا (39)
Bir de ne görsün... (39)	فاذا (34)
Kulak vermeyen kişi (72)	لا يريد أن يسمع (78)
Şu düşük kişilerle oturup kalkma... (74)	لا تجلس الى هؤلاء الاراذل. (79)
Sonunda Allah’ın vadi geldi çattı. (74)	وجاء وعد الله (80)
Göz gözü görmüyordu (88)	فلا يرى الانسان شيئًا (97)
Kendilerinin onu alt edeceğine (97)	أهم سينجحون (109)

Tablo 23 - devam
Kaynak Metindeki Bazı İfadelerin Deyim Olarak İfade Edilmesi

Büyük bir sevince boğuldu (102)	فرحت فرحا عظيما (115)
Didik didik arıyorlardı (106)	يفتشون (122)
Gülücükler dağıttan (110)	ينبسم (126)
Bağrına bastı (110)	ضمته (127)
Utanmadan sıkılmadan (116)	ما استحي (135)
Kulak ver (124)	استمع (146)
Mat olmuş (130)	بهت (153)
Köpürdü (138)	اثار (163)
Sövüp sayıyorlardı. (151)	يسبون (182)
Emrime amade oldu (155)	انفلق طوعا لأمرى (187)
Mırıldandılar (155)	فجزع (187)
Dem vurdular (197)	يدلون (237)
At başı gittiği (240)	تتجلى (281)

Tablo 19'a bakıldığında kaynak metinde deyim olarak verilmeyen bazı ifadelerin çevrilirken deyim olarak çevrildiği görülmektedir. Çevirmenin böyle bir seçimde bulunması büyük ihtimalle ifadeleri hedef kültüre daha uygun ve entegre hale getirme çabasıdır. Böylece anlam daha pekişmiş hale gelerek deyimlerin katkısıyla metin, hedef dile tam bir uyum sağlamıştır. Örneğin “insan hiçbir şey görmüyordu” şeklinde birebir çeviri yerine çevirmen “göz gözü görmüyordu” deyimini kullanarak ifadeyi hedef kültüre daha entegre ve etkili hale getirmiştir.

Tablo 24
Hedef Kitle İçin Zor Kelimeler

İhsan etmişti (34)	انعم (27)
Murad almak istedi (39)	راودت (34)
Saki (44)	ساقى (41)
Semiz (tavlı) (44)	سمان (42)
İzzeti nefis sahibi (46)	كبير النفس (44)
Zahire (48)	الطعام (47)
Gayb (54)	غيب (55)

Tablo 24 - devam
Hedef Kitle İçin Zor Kelimeler

İlhak eyledi (59)	الحقه (62)
Zürriyet (61)	ذرية (63)
Teberrükte bulunuyorlar (64)	ينبركون (67)
Yaygı olarak (72)	بساطا (77)
Izdirap verici (87)	اليم (96)
İmarda (89)	عمارة (99)
İrşad eden (103)	هدانا (117)
Kadr u kıymetini (104)	الفضل (118)
Gaddar (105)	جبار (120)
Suwardı (120)	سقى (140)
Hısım (122)	صهرا (143)
Orada ne bir su menbaı (158)	ولا ماء في البرية (191)
Aşağılık bir tinete sahiptiler (159)	وكانوا لا يسكنون الى شيء (192)
Muktedir olamayacağı (167)	لا يستطيع (203)
Köhne (168)	عتيق (205)
Zevki selimleri (168)	ذوقهم (205)
Zillet ve meskenet (172)	الذل والهوان (209)
İçyüzü (178)	تاويل (218)
Fakr u zarurete (180)	مسكنة (220)
Allahu Teala'nın yedi kudredinde (186)	يرجع الى الله تعالى (226)
Sultanların kahrediciliği (196)	غيرة الملوك (236)
İcabet (198)	طاعة (237)
Gayretkeşliğini (203)	غيرته (242)
Niyaz etmişti (206)	نادى (244)
Bahşetti (211)	خص (249)
Kainat onun kudret elindedir (212)	الكون كله بيده (250)
İnfak ediyordu (213)	تهب (251)
Lal eyleyebilir (214)	ابكم (253)
Despotça davranıyorlardı (219)	يتجبرون (257)
Tenkit (221)	طعن (260)
Katıksız tevhid (222)	التوحيد الخالص (262)

Tablo 24 - devam
Hedef Kitle İçin Zor Kelimeler

Anarşist (229)	فوضوي (269)
Azamet (237)	جلال (280)

Tablo 20’de çevirmenin kullandığı ancak hedef kitlenin yaş ve anlama kabiliyetlerine uygun düşmeyen kelime ve ifadelere yer verilmiştir. Çocuk eserlerinin çevirisinde en önemli konulardan biri hedef kitleye uygun ve anlaşılır olmasıdır. Çocuklar, anlamadıkları kelimelerin çok olduğu kitaplardan kolayca sıkılabilmektedir. Dolayısıyla özellikle çocuklara yönelik yazılmış bir eserin çevirisi olan bu metnin son derece yalın ve kolay olması gerekmektedir. Tabloya baktığımızda, örneğin “zahire” kelimesinin aslında “الطعام” yani yiyecek anlamına gelen son derece basit bir kelimenin çevirisi olduğunu görmekteyiz. Çevirmen “yiyecek” şeklinde basit bir ifade kullanmak yerine, hedef kitlenin seviyesine uygun olmayan, onlara yabancı gelecek “zahire” kelimesini tercih etmiştir. Yine “الذل والهوان” kelimelerinin “zillet ve meskenet” olarak çevrildiğini görmekteyiz. Bunlar da çocukların sözlüğe bakmadan veya büyüklerine sormadan anlamalarının çok zor olduğu kelimelerdir. Oysa rezillik ve utanç gibi kelimelerin anlaşılması çok daha kolaydır.

Tablo 25
Aynı İfadenin Farklı Şekillerde Çevirisi

...onları putlara tapmaktan menetmesini emretti. Onların, putlara ibadet etmelerine engel oldu. (25)	...ويمنعهم من عبادة الاصنام ...ومنعهم من عبادة الاصنام (15)
Şüphesiz ki Allah (cc) güçlüdür; hiçbir şey ona galebe çalamaz. (24) Güçlüdür, hiçbir şey ona güç yetiremez. (24)	وان الله قوي لا يغلبه شيء. (14) وقوي لا يغلبه شيء. (14)
Bunu boğazla. (30) ... kurban kesmelerini emretti. (30)	اذبح هذا... (22) فامر المسلمين بالذبح... (23)
Allah’ın etrafının mukaddes kıldığı... (32) Allah ... İshak’ın neslini de bereketli kıldı. (32)	بارك الله حوله... (25) بارك الله في أولاد إسحاق... (25)

Tablo 25 - devam
Aynı İfadenin Farklı Şekillerde Çevirisi

Elbisesini parçalayacağını... (38) Yusuf'un gömleği ise sağlamdı. (38)	...وشق قميصه. (32) وكان قميص يوسف سالما. (32)
Bu rüyanın yorumunu ... (45) Rüyasının tabirini ... (45) Rüyasının tefsirini haber verdi. (45)	... بتأويل هذه الرؤيا. (42) وسأل يوسف عن تأويل رؤيا الملك. (42) فأخبره بالتأويل. (42)
İyi ve dürüst (40) İkram sahibi (45) İyiliksever (46)	كريم (36) كريم (42) كريم (43)
Hükümdar ... istedi. (46) Melik şöyle dedi... (46)	واشتاق الملك... (44) وقال الملك... (44)
Birçok hazine ... (47) Yeryüzünün zenginliklerinin ... (47) Beni ülkenin hazineleri üzerine vezir yap. (Yusuf, 55) (48) Hazine bakanı olduğunu... (48)	خزائن كثيرة... (45) اين خزائن الأرض... (46) اجعني على خزائن الأرض... (47) وهو على خزائن الأرض (47)
Allah adına bana bir söz vermeden ... (51) Allah adına yemin verdiler . (51)	... حتى تعاهدوا الله (51) وعاهدوا الله (51)
Allahu Teala'nın bu işte bir müdahalesi olduğunu... (54) Mukakkak ki Allahu Teala'nın bu işte gizli bir eli (müdahalesi) vardı. (54)	علم ان يد الله في ذلك (55) ان لله في ذلك يدا خفية. (55)
Dün Yusuf için üzülüyordu (54) İki oğlunun ayrılık ateşiyle yakmazdı . (54)	امس فجع في يوسف (54) لا يفجعه في ابنين. (54)
Zürriyet (61) Ailem ve çocuklarım var. (67)	ذرية (63) ولنا اهل وذرية (70)
Babalarımız (69) Atalarımın da (69)	اباؤنا (73) الآباء (73)
Gazaba geldi (65) Kızdırmıyordu (73)	غضب (68) لا يغضب (78)
Onun yiyeceği ve içeceği size ait değildir. (98) Ot da çok (98)	ليس عليكم علفها وماؤها (110) فالعلف كثير (110)

Tablo 25 - devam
Aynı İfadenin Farklı Şekillerde Çevirisi

Ruhlara da sahip olduğuna... (136)	مالك العقول (161)
Kafalara da hükmedeceğine... (144)	ملك العقول (172)
Sehpa (230)	صليبه (271)
İdam sehpa sı [haç] (231)	الصليب (272)
İdam sehpa sı (231)	العود (272)
Haç ı (232)	الصليب (273)
İsa (as) (231)	مسيح (272)
Mesih (232)	مسيح (274)

Tablo 21'e bakıldığında, kaynak metinde aynı kelimelerle verilmiş bazı ifadelerin çevirmen tarafından farklı yerlerde farklı şekillerde çevrildiği görünmektedir. Bu eş anlamlı kelimelerin kullanımı şeklinde olduğu gibi tamamen farklı kelimeler de olmuştur. Mesela ilk örnekte, “عبادة” kelimesi iki farklı yerde “tapmak” ve “ibadet etmek” şeklinde verilmiştir. Burada eş anlamlı kelimelerin kullanıldığını söylemek mümkündür. Ancak sondan bir önceki örneğe baktığımızda “صليب” kelimesinin sehpa, idam sehpa ve haç şeklinde üç farklı formda çevrildiğini görmekteyiz. Oysa üçü farklı kelimeler olup bu farklılık okurken hedef kitlenin kafasında soru işaretlerine sebep olacaktır. Aslında kelime, “haç, çarmıh” anlamlarına gelmekte olup idam sehpa tamamen farklı bir şey olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu gibi durumlarda çeviride tutarlılık son derece önem arz etmektedir. Yine son örneğe baktığımızda çevirmenin metnin genelinde “مسيح” kelimesini “İsa” olarak çevirdiğini görmekteyiz. Daha önce de zikredildiği üzere “Mesih” Türk toplumunda Müslümanların kullandığı bir isim değildir. Bunun yerine “İsa” tercih edilmektedir. Çevirmen, aykırı olarak bir iki yerde Mesih olarak olduğu gibi çevirmiştir. Bu da hedef kitlenin kafasında İsa ve Mesih'in farklı iki kişi olduğu fikrini doğurma riski taşımaktadır.

Tablo 26
Çevrilmeden Aktarılan veya Türkçesi Mevcutken Olduğu Gibi Aktarılması Tercih Edilen Kelimeler

İbrahim Halil (30)	إبراهيم الخليل (23)
İbrahim (as), Allah'ı zikrediyor... (31)	وكان إبراهيم يذكر الله... (23)

Tablo 26 - devam
Çevrilmeden Aktarılan veya Türkçesi Mevcutken Olduğu Gibi Aktarılması Tercih Edilen Kelimeler

... mübarek kıldı (31)	بارك (24)
Sadık rüya (30)	منام صادق (22)
Ceddin (34)	جدك (27)
Hıyanet (39)	خيانة (34)
Emin biri (40)	امين (35)
Müstesna (45)	الا (43)
Hamd ettiler (48)	حمدوا (47)
Musibet (55)	مصيبة (57)
İhtilaf etmemeye (62)	لا يختلفون (64)
Salih kişiler (64)	صالحين (67)
Allah'ın arzı (65)	أرض الله (69)
Gazaba geldi (65)	غضب (68)
Beşer (66)	بشر (69)
Fesada (73)	فساد (78)
Çünkü tufan umumiydi. (75)	لان الطوفان عام (81)
Nesebe (76)	الانساب (82)
Nefislerini de unuttular (91)	فنسوا انفسهم (102)
Murad etti (92)	أراد (102)
Meylettiğini (94)	يميل (105)
Eşrafından (95)	اشرفهم (106)
İslah etmeyen (97)	لا يصلحون (108)
Kadir (97)	قدير (109)
Mahzun (99)	حزين (112)
İcabet eden (100)	محبب (113)
Meneden (103)	منع (117)
Taziye veriyorlardı (103)	عزى (117)
Haset etmeye (104)	يحسد (119)
Methediyordu (111)	يمدحه (128)
Sukut ediyordu (114)	يسكت (132)
Buğzeder (115)	يبغض (133)
İhsan (121)	احسان (141)

Tablo 26 - devam
Çevrilmeden Aktarılan veya Türkçesi Mevcutken Olduğu Gibi Aktarılması Tercih Edilen Kelimeler

İcabet ettiğini (121)	أجاب (141)
Nida edildi (124)	نودي (145)
Asa (125)	عصى (146)
Tafsilatlı (124)	في تفصيل (146)
Batıl (134)	باطل (158)
Akıbet (140)	العاقبة (167)
Musa (as)'ın lisanıyla (148)	على لسان موسى (177)
Hububat (150)	الحبوب (181)
Acziyet (151)	عجز (181)
Zelil (155)	اذلاء (187)
Şerli kişiler (160)	اشرار (193)
Kerhen (161)	كرها (194)
Musibet (161)	المصيبة (195)
Mikat (166)	ميفات (202)
İştıyak (166)	الشوق (202)
Şevkini (166)	شوقا (203)
Gazve (172)	غزو (210)
İtab etti (174)	عتب (213)
İhata edemeyeceğini (178)	أحاط (218)
İflah olmamaya (180)	يفلحوا (220)
Azametle (195)	عظمة (234)
İntizam (195)	نظام (234)
Müstecab (206)	المستجاب (244)
Azaları (212)	أعضاء جسمه (250)
Müşahede (217)	المشاهدة (255)
Hevalarına (220)	هواهم (258)
Tenkid eden (220)	انتقد (258)
İmtiyaz (225)	امتياز (265)
Tahriften ve tevilden (234)	وتحريف وتأويل (276)
Belağati ve icazı (237)	بلاغته واعجازه (279)

Tablo 24 incelendiğinde kaynak metindeki bazı ifadelerin olduğu gibi değiştirilmeden aktarılacak ödünç alma stratejisinin kullanıldığı görülmektedir. Bazısı Türkçede de yaygın olarak kullanılan ve bilinen kelimelerken bazısı az kullanılan ve çocuklardan oluşan hedef kitlenin sözlüğe bakmadan veya büyüklerine sormadan anlamakta zorlanacağı niteliktedir. İlk örneğe bakıldığında “halil” kelimesinin kaynak metinde isim olarak değil Hz. İbrahim’in Allah’ın dostu olması anlamında bir sıfat olarak kullanıldığı görülmektedir. Oysa çevirmen İbrahim Halil şeklinde çevirdiğinde isim olduğu yanlışlığı oluşturmakta ve anlamı kavranamamaktadır. İkinci ve üçüncü örneklerdeki Türkçede karşılığı bulunmakla beraber, “zikretmek” ve “mübarek kılmak” ifadelerinin Türkçede de özellikle dini bağlamlarda, yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla çevirmenin burada hedef kitlenin kelime dağarcığına bu kelimeleri eklemek istediği söylenebilir. Ancak örneğin “itab etmek, ihata etmek, tahrif ve tevil, belagat ve icaz” gibi kelimeler, hedef kitle için son derece zorluk teşkil etmektedir. Oysa “itab etmek” yerine “uyarmak” şeklinde bir ifade veya “ihata etmek” yerine “kapsamak” şeklinde bir ifade çok daha anlaşılır olacaktır. Dolayısıyla ödünç alma stratejisinde bu eksiklikler, dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır.

Tablo 27
Yer İsimleri

Safa’dan Merve’ye... (29)	من الصفا الى المروة... (21)
Mina (30)	منى (22)
Şam’da (32)	في الشام (24)
Beytü’l Makdis (32)	بيت المقدس (24)
Mescid-i Aksa (32)	مسجد الأقصى (25)
Kenanlıyız (49)	من كنعان (49)
Kenan iline (52)	الى كنعان (52)
Cudi dağı (77)	جبل جودي (83)
Tur-i Sina (166)	طور سيناء (202)

Tablo 26’da yer isimlerinin nasıl aktarıldığını görmek mümkündür. Burada çevirmen, yer isimlerini olduğu gibi aktarmış yalnızca Kenan’a “ili” şeklinde bir ekleme yapmıştır. Safa ve Merve isimlerinin hedef kitle tarafından yer ismi olarak düşünülebilmesi için kanaatimizce “tepesi” şeklinde bir ifade daha isabetli olacaktır.

Son örneğe bakıldığında ise Arapça ifadenin olduğu gibi “Tur-i Sina şeklinde verildiği görülmektedir. Oysa “Tur” kelimesi yerine dağ ifadesinin kullanılması ifadeyi daha açık kılacak ve hedef kitlenin anlamasına daha yardımcı olacaktır.

Tablo 28
Kaynak Metindeki Deyimlerin Çevirisi

İnsanlar sevinçten uçuyorlardı. (87)	ورقص الناس فرحا (96)
Onlara yol bulamayacağını (90)	لا يجد اليهم سبيلا (101)
Karga gibi gören (108)	لهم عيون الغراب (124)
Gözü ilişti (109)	وقع بصرهما (126)
Firavun’un polisleri o andan gözlerini kapattılar. (119)	نام عنه الشرطة (138)
Hevesle (124)	على جناح الشوق (145)
Aradan o kadar da çok uzun bir zaman geçmemişti. (126)	وما امس ببعيد (148)
Musa, gerçekten çok korkmuştu. (134)	خطر في قلب موسى خاطر خوف (158)
Bağırıp çağırıyordu. (136)	برق فرعون ورعد (160)
Asıp kesiyordu. (144)	برق ورعد (173)
Ne uyku uyuyabiliyor... (137)	طار نومه (163)
Dünya, İsrailoğullarının başına geçmişti. (154)	اظلمت الدنيا في عيون بني إسرائيل (186)
Hiçbir iddiaları da yoktu. (172)	وبرد في عروقهم الدم (209)
Tüm kapıların kapandığı (207)	تتسد جميع المنافذ (245)
Yaşlı (214)	طعن في السن وعلاه الشيب (252)
Ölmeyecek kadar bir şeyler (227)	بما يسد الرمق (266)
Düşmanlık ve inat kaseleri taşmıştı (229)	وفاضت كأس عدائهم وعنادهم (269)
İzdiham yaşıyordu (231)	يتساقط بعضه على بعض (272)
Karanlık örtüsünü örtmüştü (231)	مد الظلام رواقه (272)
Her şey birbirine karışmış (232)	اختلط الحابل بالنابل (273)
Onları rahatsız etti (84)	ضاق قلبهم (91)

Tablo 28’de kaynak metinde geçen deyimlerin çevirisini görmek mümkündür. Burada çevirmen, bazı deyimleri eşdeğerlik stratejisine göre, hedef dile uyarlayarak hedef dilde

kullanılan benzer anlamlı bir deyimle değiştirmiş, bazılarını ise olduğu gibi tercüme etmiştir. Mesela ilk örnekte, Arapçadaki “sevinçten oynamak” deyimini Türkçedeki eş anlamlı bir deyimle değiştirilerek “sevinçten uçmak” şeklinde ifade edilmiştir. Ancak ikinci ve üçüncü örneklere bakıldığında “onlara yol bulmak”, “karga gibi görmek” deyimlerinin birebir çevrildiği görölmektedir. Oysa “onlara yol bulmak” şeklindeki bir ifade Türkçede kullanılmamaktadır. Aynı şekilde karga, Türkçede iyi görenlerin benzetildiği bir hayvan olmayıp bunun yerine şahin veya kartal benzetmeleri kullanılmaktadır. Dolayısıyla deyimlerin çevirisinde, birebir çevirinin isabetli olmadığı görölmektedir. Bunun yerine, eşdeğerlik stratejisi uyarınca hedef dilde kullanılan yakın anlamlı bir deyim kullanmak daha doğru düşmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada Ebu'l-Hasan Ali en-Nedvi'nin Kısasu'n Nebiyyîn li'l-Etfâl isimli eseri, Şerafettin Şenaslan'ın "Kuran'ı-Kerim'de Peygamber Kıssaları" adıyla yaptığı çeviri eserle karşılaştırılarak dini ve kültürel öğelerin nasıl çevrildiği dilsel tespitlerle birlikte ayrıntılı olarak incelenmiştir. İncelenen bu eser, çocuklara yönelik yazılmış İslami bir eserdir. Bu nedenle eserde sık olarak tekrarlara gidilmiş, olabildiğince basit ve anlaşılır ifadelerle yer verilmiştir. Ayrıca eserde Kuran'dan âyetlere de çokça yer verilmiştir.

Çocuk edebiyatı eserlerinin çevirisi diğer eserlerin çevirisinden belirli özelliklerle ayrılmakta ve özel bir ihtimam gerektirmektedir. Bu özelliklerden bazıları çocuk edebiyatının, yetişkinler tarafından yazılan ancak çocuk bakış açısı sunan eserler olmalarıdır. Dolayısıyla aynı bakış açısı ve ihtimam bu tür eserlerin çevirisinde de son derece gereklilik arz etmektedir. Özellikle dini içerikli edebiyat söz konusu olduğunda yanlış ifade edilecek her bir kelimenin hedef kitlede yıkıcı etkiye ve yanlış yönlendirmeye sebep olması mümkündür. Çeviri çocuk edebiyatı incelemelerinin oldukça az olmasının yanı sıra bu konuya dini ve kültürel açıdan bakan ve inceleyen çalışmalara rastlanmaması sebebiyle bu çalışma böylesi önemli bir boşluğu doldurarak bu konuda önemli bakış açıları sunmuştur.

Çalışma sırasında yapılan karşılaştırmalar sonucunda, eserin çevirmeni Şerafettin Şenaslan'ın erek metin odaklı çeviri kuramlarından ziyade kaynak metin odaklı çeviri kuramlarına bağlı kaldığını söylemek mümkündür. Oysa çocuk edebiyatı çevirilerinde kabul gören, erek metin odaklı çeviri kuramlarıdır. Bunun sebebi çocuk edebiyatında akıcılık ve anlaşılabilirliğin ön planda olmasıdır. Ancak yine de çevirmen her zaman kaynak metin odaklı hareket etmeyip kimi zaman erek metin odaklı çeviriler de yapmıştır. Buradan hareketle çevirmenin tam olarak belli bir kurama bağlı olmaksızın çeviri yaptığını söylemek mümkündür.

Çevirmenin kullandığı çeviri stratejilerine gelince, hedef metnin geneline bakıldığında literal yani sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisinin baskın olduğu göze çarpmaktadır. Bu da metnin, çoğu zaman hedef kitle ve kültüre hitap etmesini engellemiştir. Ayrıca genel olarak metni, gerek kullanılan kelimeler gerekse üslup

bakımından zorlaştırarak hedef kitlenin seviyesine uygun düşmemesine sebep olmuştur. Çevirmen bunun yanı sıra ekleme, çıkarma, açıklama, uyarılma gibi stratejilerden de zaman zaman yararlanmışır. Ancak çeviride bu stratejilerin literal çeviri stratejisine göre daha az kullanıldığı yadsınamaz bir gerçektir.

Bu tespitler neticesinde dini konu içerikli çocuk kitaplarının çevirisinde, kaynak dildeki ifadelerin birebir aktarılmasından ziyade hedef dil ve kültürdeki yaygın karşılıklarının kullanılmasının daha isabetli olacağı ve hedef kitle tarafından daha iyi anlaşılabilceği görülmüştür. Bunun yanı sıra söz konusu dinde temel terim ve ifadeler arasında sayılabilecek ve diğer dillerdeki karşılıklarının aynı anlamı veremeyeceği durumlarda ise bu tür terim ve ifadeleri kaynak dildeki haliyle vermenin daha faydalı olacağı ancak hedef kitleye parantez içi açıklamaların da verilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

İslami bir çocuk kitabı olması özelinde kutsal metin olarak Kuran âyetlerinin çevirisinde çocuklara özel bir üslubun ihtiyacı ortaya konmuş, yetişkinler için yazılmış meallerdeki ifadelerin çoğu zaman çocuk kitleye uygun olmadığı gözler önüne serilmiştir. Bunun yanı sıra âyetlerin başlangıç ve bitişlerinin net bir şekilde belirtilmediği durumlarda, normal ifadelerin âyetlere karışma tehlikesiyle karşılaşıldığı sonucuna da varılmışır.

Deyim, yer-şahıs isimleri ve terimler gibi kaynak kültüre özgü öğelerin çevirisinde birebir çevirinin isabetli olmayıp yanlış anlaşılma veya tümünden anlaşılammaya sebebiyet verdiğini, bunun yerine bu tarz öğelerin hedef dil ve kültürde yeniden yoğrularak verilmesinin eseri daha çarpıcı ve etkili kılacağını görmek de mümkündür. Ayrıca burada, çevirmenin çeviri tercihlerinde tutarlı olmadığı durumlarda çocukların kafalarında soru işaretlerine sebep olduğu ve tutarlılığın bu tarz eserlerde önemli bir ilke olduğu sonucuna varmak da mümkündür.

Tüm bu bilgiler neticesinde, çevirmenlerin bu tarz dini ve kültürel öğeler içeren eserleri çevirirken bu hususlara son derece dikkat etmeleri gerektiği, çevrilmiş ve çocukların ellerine verilmiş bu tarz eserlerin bu açılardan yeniden değerlendirilmesi gerektiği, eğitici ve ebeveynlerin çocuklara dini sevdirmek veya öğretmek için seçtikleri

Çeviri eserleri bu yönleriyle gözden geçirdikten sonra onlara sunmaları gerektiği sonucu aşıkardır.

KAYNAKLAR

- Alan, Cihan. “Dini Kurrgu Eserlerin Çevirisine Postyapısalcı Bir Yaklaşım”. *Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi* 31 (2021 Güz):1-19.
- Alaylıoğlu, Ruşen ve A. Ferhan Oğuzkan. *Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü*, İstanbul: İnkılap ve Aka Kitapevleri, 1976.
- Aydın, Mehmet Âkif. “Çocuk”, *DİA*, 18, 361.
- Birişik, Abdulhamit. “NEDVI, Ebü'l-Hasan”, *DİA*, 32, 515-518.
- Can, Muhammed Zahit. “Çeviribilim Yöntemleri Açısından Çocuk ve Gençlik Edebiyatındaki Çeviri Eserlerin Algılanması.” Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2011.
- Çakır, Fahriye. “Çocuk Edebiyatına Psikopedagojik Ve Sosyopedagojik Açından Yaklaşım.” Yüksek Lisans Tezi. On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2014.
- Çalışkan, Adem. “İslami Çocuk Edebiyatı”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12(12/13) (2001): 423.
- Demirdöğen, Melek ve Ayşe Farsakoğlu Eroğlu. “İslami Çocuk Edebiyatı”. *Turkish Studies – Language* 16(1) (2021): 188.
- Erten, Asalet. “Çeviri Çocuk Edebiyatının Temel Sorunları ve Çözüm Önerileri”. *Türk Dili ve Edebiyat Dergisi* 756 CVII (2014): 354-355.
- Gambier, Yves ve Luc van Doorslaer. *Handbook of Translation Studies Volume 1*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2010. (çev. Zeynep Şahincan Yılmaz).
- Gökmen, Büşra. “Ödüllü Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi.” Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2017.
- Gürel, Zeki, Fahri Temizyürek ve N. Kemal Şahbaz. *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Öncü Kitap, 2007.
<http://www.sozelti.com/2021/02/01/cocuk-edebiyati-ve-ceviri/> (erişim: 28.02.2022).
- el-Hîfî, Hâdî Nu'mân. *Edebu'l-Etfâl, Felsefetuh, Funûnuh ve Vesâ'ituh*, Mısır: el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-Amme li'l-Kitab, 1977, s. 72.

- İpek, Ozan. “Çocuk Edebiyatı ve Çocuk Eğitimi Çerçevesinde Numan Kartal’ın Eserlerinin İncelenmesi.” Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2017.
- Karaismailoğlu, Adnan. “Kelile ve Dimne”, DİA, 25, .210-212.
- Karakaya, Zeki. “Çocuk Felsefesi ve Çocuk Edebiyatı”. Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104-105, (Ağustos-Eylül 2005): 345.
- Koyuncuoğlu, Aykut. “Çocuk Edebiyatının Dünya’daki ve Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi”, Spor, Eğitim ve Çocuk 1(1) (2021): 1-16.
- Köşeli, Yusuf. “Arap Çocuk Edebiyatı.” Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2011.
- Levent, Gamze. “Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Karşılaşılan Sorunlar.” Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2010.
- Lukens, Rebecca J., Jacquelin J. Smith ve Cynthia Miller Coffel. Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış. ed. Melike Günyüz, Sevim Sarıçam. çev. Cenk Pamay. 2. baskı. İstanbul: Erdem Yayınları, 2021.
- Mert, Osman, Fatma Albayrak ve Nilüfer Serin. “Çeviri Çocuk Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi”. Ana Dili Eğitimi Dergisi 1(3) (2013): 58-73.
- en-Nedvi, Ebi’l-Hasan Ali el-Haseni. Kısasu’n-Nebiyyîn lil’Etfâl. İstanbul: Asitane Yayınevi. t.y.
- en-Nedvi, Ebu’l-Hasan Ali. Kur’ân’ı Kerîm’de Peygamber Kıssaları. çev. Şerafettin Şenaslan. İstanbul: Ravza Yayınları, 2021.
- Neydim, Necdet. “Çocuk Edebiyatı Klasiklerinde Çeviri Yaklaşımları: Uyarılma, Yeniden Yazma, Kültürel Müdahale”. RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi 19 (2020): 851-858.
- Özdemir, Ahmet. “Arap Çocuk Edebiyatının Çocuk Üzerindeki Etkisi”. International Social Sciences Studies Journal 6 (2020): 3422-3428.
- Özmen, Necmettin “Yeni Türk Edebiyatında Çocuk-Çocukluk Temalı Şiirler Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi 51 (2014): 175,205.

Pakdemirli, M. Nur. “İlköğretim Çağı Çocuklarının Din Eğitiminde Kullanılabilecek Hikâyelerin Özellikleri ve Kaynakları”. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi 21 (2011): 153-173.

Peker, Hüseyin. 99 Soruda Çocuk ve Suç, İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları, 1994.

Sağman, Hüseyin Nebi. “İslami Duyarlılık Çerçevesinde Cahit Zarifoğlu’nun Çocuk Hikayeleri.” Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2016.

Taş, Seda. “Kültürel Unsurların Çevirisi ve Çeviri Stratejileri”. *Humanitas* 5(10) (2017):1-14.

Sever, Sedat. Çocuk ve Edebiyat, 4. baskı, İzmir: Tudem Yayınları, 2008.

Shavit, Zohar. “Çocuk Yazını Çevirisinin Yazınsal Çoğuldizgedeki Konumu Açısından Belirlenmesi”. çev. Pınar Besen. *Metis Çeviri* 15 (1991): 19-24.

Sınar, Alev. “Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 4/7 (2006): 186.

Şahbaz, Mehmet Burak. “Çeviri Çocuk Edebiyatı Ürünlerindeki Kültürel Öğeler.” Yüksek Lisans Tezi. Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. 2016.

Şavk, Şakerâlem. “es-Seyyid ebu’l-Hasan en-Nedvi Hayatihi ve İshâmâtihi’l-İlmiyye”. *Mecelletü’l-Kısm el-Arabi* (2013): 55.

Şener, Osman Zahit. “Çocuk Edebiyatında Dini, Kültürel Ve İdeolojik Aktarım Bağlamında Dini Çocuk Edebiyatı”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2021): 1251.

Şihab, V. Salem Serhan. “Edeb el-Atfal fi-l’Alem el-Arabi Mefhumuhu, Neşetuhu, Envauhu ve Tetavvuruhu”, *Mecelletü-l’Tekani* 6, 26. Cilt (2013): 22

Şirin, Mustafa Ruhi. Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış. Ankara: Kök Yayıncılık, 2006.

Şirin, Mustafa Ruhi. “Edebiyat ve Çocuk Edebiyatının Amacı ve İşlevi”. *Türk Dili* (2016): 16.

Şirin, Mustafa Ruhi. Çocuk Edebiyatı Kültürü, Ankara: Kök Yayınları, 2007.

- Şirin, Mustafa Ruhi. Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı, İstanbul: Kapı Yayınları, 2016.
- Şirin, Mustafa Ruhi. Dersimiz Çocuk, İstanbul: İz Yayıncılık, 1998.
- Taşdelen, Vefa. “Çocuğu Anlayan Edebiyat”, Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104,105 (Ağustos-Eylül 2005), 326.
- TDK Sözlük, “İleti”, <https://sozluk.gov.tr> (erişim: 10.02.2022).
- TDK Sözlük. "Çocuk Edebiyatı". <https://sozluk.gov.tr> (erişim 18.11.2021).
- Tezyürek, Gizem. “A Comparative And Descriptive Analysis Of The Turkish Translations Of Mark Twain’s The Adventures Of Tom Sawyer Within The Context Of Children’s Literature.” Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2018.
- Tüfekçi Can, Dilek. “Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Araştırma: Tanımlar, Türler ve Teoriler”. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi. 2012).
- Ungan, Suat ve Elif Demir. “Günümüz Çocuk Edebiyatı Yazarları ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme”, Türkiye Eğitim Dergisi 1, Cilt 1 (2016): 40-65.
- Ünlü, Selahattin. “Mektebli” Dergisindeki Şiir ve Manzûmelerin Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi.” Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2011.
- Yıldız, Musa ve Halil İbrahim Şanverdi. “Azrâ’u Câkartâ Adlı Romanın Türkçe Çevirilerinin Çeviri Stratejileri Açısından İncelenmesi”. Dil ve Edebiyat Araştırmaları 19 (Bahar, 2019): 237-262.
- Zivtci, Neval: “Çocuk Edebiyatı Çevirisinde Kültürel Değerlerin Aktarılması”, Y. Haz.: Sedat Sever, Y. Yer: 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2007.

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Emine		Karakuş
Doğum Yeri ve Yılı			
Bildiği Yabancı Diller	Arapça		Fransızca
ve Düzeyi	Anadil		Orta
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lise	2012	2016	Habib-i Neccar Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
Lisans	2016	2020	Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Yüksek Lisans	2020	2022	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Çeviribilim (%30 Arapça)
Doktora			
Çalıştığı Kurum/lar	Başlama - Ayrılma Yılı		Çalışılan Kurumun Adı
1.			
2.			
3.			
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar			
Yayımlar:			
Diğer:			
İletişim (e-posta):			
	Tarih	24.06.2022	
	İmza		
	Adı Soyadı	Emine KARAKUŞ	

